Programmabegroting 2025-2028 gemeente Westervoort

Inhoudsopgave

Samenvatting programmabegroting 2025 - 2028 **4**
Hoofdstuk 1 Inleiding **6**
1.1 De gemeente Westervoort in het kort 6
1.2 Bestuur van de gemeente Westervoort 6
1.3 Bericht van het college 6
1.4 Financieel en inhoudelijk beeld op hoofdlijnen 7
Hoofdstuk 2 Beleidsbegroting **10**
2.1 Inleiding 10
2.2 Overstijgende thema's 11
2.3 Programma 1 - Bestuur 13
2.3.1 Wat willen we bereiken? 14
2.3.2 Wat gaan we er voor doen? 16
2.3.3 Financiële middelen 20
2.3.4 Betrokken verbonden partijen 22
2.3.5 Indicatoren 24
2.4 Programma 2 - Maatschappij 25
2.4.1 Wat willen we bereiken? 26
2.4.2 Wat gaan we er voor doen? 29
2.4.3 Financiële middelen 30
2.4.4 Betrokken verbonden partijen 33
2.4.5 Indicatoren 34
2.5 Programma 3 - Omgeving 35
2.5.1 Wat willen we bereiken? 36
2.5.2 Wat gaan we er voor doen? 41
2.5.3 Financiële middelen 49
2.5.4 Betrokken verbonden partijen 51
2.5.5 Indicatoren 52
2.6 Programma 4 Algemene dekkingsmiddelen 53
2.6.1 Financiële middelen 54
Hoofdstuk 3 Paragrafen **55**
3.1 Lokale heffingen 56
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 64
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 67
3.4 Financiering 74
3.5 Bedrijfsvoering 78
3.6 Verbonden partijen 82
3.7 Grondbeleid 90
3.8 Openbaarheid 93
3.9 Duurzaamheid 94
Hoofdstuk 4 Financiële begroting **95**
4.1 Grondslagen 96
4.2 Financieel beeld 2025 - 2028 97
4.2.1 Financieel beleid 98
4.2.2 Financiële positie 98
4.3 Financiële exploitatie 101
4.3.1 Verloopoverzicht resultaten 102

4.3.2 Verschillenanalyse 103
4.3.3 Baten en lasten per taakveld 107
4.4 Balansen 2023 - 2027 109
Hoofdstuk 5 Bijlagen **112**
5.1 EMU saldo 113
5.2 Investeringsplan 114
5.3 Overzicht reserves en voorzieningen 116
5.4 Overzicht langlopende geldleningen 117

Samenvatting programmabegroting 2025 - 2028

Geraamd begrotingsresultaat naar totaal baten en lasten per programma

	2024		2025		2026		2027		2028	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
P1 Bestuur	989	-9.733	1.120	-10.997	1.058	-11.959	1.070	-12.480	1.070	-12.705
P2 Maatschappij	6.851	-31.991	6.107	-31.298	5.752	-31.464	5.034	-30.818	5.034	-30.898
P3 Omgeving	4.097	-7.883	4.950	-8.730	4.944	-8.775	4.657	-8.485	4.754	-8.565
P4 Algemene dekkingsmiddelen	38.147	-1.031	39.703	-574	37.950	-475	39.212	-486	40.281	-489
Geraamde bedragen	50.084	-50.638	51.880	-51.598	49.704	-52.673	49.973	-52.269	51.139	-52.657
Resultaatbestemmingen	427	-45	678	0	452	0	0	0	0	0
Totaal geraamd	50.511	-50.683	52.558	-51.598	50.156	-52.673	49.973	-52.269	51.139	-52.657
Geraamd begrotingsresultaat	**-173**		**960**		**-2.517**		**-2.296**		**-1.518**	

Bovenstaand overzicht wordt gebruikt voor de inleiding en financiële middelen per programma.

Geraamd structureel en incidenteel begrotingsresultaat per programma en reëel begrotingsresultaat

	2024		2025		2026		2027		2028	
	S	I	S	I	S	I	S	I	S	I
P1 Bestuur	-8.682	-64	-9.551	-326	-10.804	-97	-11.338	-72	-11.645	10
P2 Maatschappij	-25.259	120	-25.385	195	-25.712	0	-25.724	-60	-25.864	0
P3 Omgeving	-3.674	-112	-3.987	207	-3.941	110	-3.828	0	-3.810	0
P4 Algemene dekkingsmiddelen	37.115	0	39.129	0	37.475	0	38.726	0.	39.791	0
Totaal baten en lasten	**-499**	**-56**	**206**	**76**	**-2.982**	**13**	**-2.164**	**-132**	**-1.528**	**10**
Resultaatbestemmingen	80	302	12	666	0	452	0	0	0	0
Totaal geraamd	**-419**	**246**	**218**	**742**	**-2.982**	**465**	**-2.164**	**-132**	**-1.528**	**10**
Reëel begrotingsresultaat	**-173**		**960**		**-2.517**		**-2.296**		**-1.518**	

Bovenstaand overzicht wordt gebruikt voor de beoordeling van het provinciaal toezicht. Van belang is een structureel en reëel evenwicht.
Een toelichting op de incidentele baten en lasten staat in hoofdstuk 4.2 Financieel beeld 2024-2028.

Ontwikkeling resultaten 2024 - 2028

Ontwikkeling resultaten 2024 - 2028	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Resultaten voorjaarsnota 2024	-244	416	-1.786	-1.277	-2.015
Amendementen: Programma Omgeving	70	20			
Moties: Programma Bestuur			-25		
Moties: Programma Maatschappij		10	10	10	
Startpunt begroting 2025-2028	**-173**	**446**	**-1.801**	**-1.267**	**-2.015**
Aanpassingen budgetten bij het opstellen (meer)jaren-begroting 2025-2028:					
Algemeen (meerdere programma's):					
Bijdrage 1Stroom	0	-121	-762	-737	-580
Kapitaallasten (afschrijvingen)	0	12	-37	-76	-134
Overige afwijkingen (bedragen < € 15.000)	0	-436	128	136	-413
Programma 1 Bestuur:					
TV 0.3 Creon	0	-29	-34	-25	-25
TV 0.3 Dorpsplein 115 (RID/Bibliotheek)	0	-33	-38	-33	-33
TV 0.3 Uitterweert 2	0	-95	-90	-90	-90
TV 0.3 Scouting	0	-35	-35	-35	-35
TV 0.4 Huisvesting gemeentehuis	0	-103	-98	-99	-98
TV 0.8 Overige baten en lasten	0	170	155	-37	-42
TV 1.1 Brandweer	0	-121	-121	-121	-121
Programma 2 Maatschappij:					
TV 5.4 Kunstwerk bibliotheek De Liemers	0	-37	-41	-44	-49
TV 5.7 Openbaar groen	0	0	-25	-47	-64
Programma 3 Omgeving:					
TV 7.2 Riolering+ rioolheffing	0	76	82	104	63
TV 7.3 Afval	0	-56	-81	-143	-95
TV 8.3 Leges omgevingsvergunningen	0	103	103	103	103
Programma 4 Algemene dekkingsmiddelen:					
TV 0.6 OZB (niet)woningen	0	113	92	65	169
TV 0.7 Uitkering gemeentefonds (meicirculaire)	0	1.106	86	50	1.941
Begrotingsresultaten 2024-2028	**-173**	**960**	**-2.517**	**-2.296**	**-1.518**

De aanpassing van de budgetten bij het opstellen van de (meerjaren)begroting 2024-2028 wordt toegelicht in hoofdstuk 4.3.2 Verschillenanalyse.

Verloop algemene reserve (geraamde resultaten worden toegevoegd aan de algemene reserve)

	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Stand per 1 januari	551	2.411	4.144	3.971	4.931	2.414
Toevoegingen:						
Resultaat voorgaand begrotingsjaar	3.360	1.791	-173	960	-2.517	-2.296
Spaarprogramma	400					
Onttrekkingen:						
Werving raadsleden en implementatie OGSM		-58				
Storting bestemmingsreserves	-1.900					
Stand per 31 december	**2.411**	**4.144**	**3.971**	**4.931**	**2.414**	**118**

Financiële positie

Hoofdstuk 4.2.2 gaat in op de financiële positie van de gemeente.

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 De gemeente Westervoort in het kort

Westervoort is een unieke gemeente, in vele opzichten. Qua oppervlakte de kleinste gemeente van Nederland en met meer dan 15.000 inwoners sterk verstedelijkt, met ruim 2.100 inwoners per vierkante kilometer. Een gemeente met van oudsher een rijk verenigingsleven en veel gemeenschapszin. In de jaren ’80 werd Westervoort aangewezen als groeikern. Hierdoor is de bevolking snel toegenomen. Er ontstond een andere balans tussen huur en koop dan in andere kleine gemeenten. Dit vertaalt zich in een gemêleerde samenstelling van de bevolking waarbij de betrokkenheid bij het dorp groot is. Westervoort laat zich schetsen als een gemeente met grootstedelijke problematiek op dorpse schaal.

Westervoort vormt samen met onder andere de gemeenten Zevenaar, Duiven en Doesburg de Liemers. Die regio telt in totaal bijna 95.000 inwoners.

1.2 Bestuur van de gemeente Westervoort

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 en de formatiebesprekingen is er in de gemeente Westervoort een coalitie gevormd van CDA (5), VVD (3), D66 (2). Alle partijen leveren één wethouder voor het college van burgemeester en wethouders. De burgemeester is voorzitter van het college en voorzitter van de gemeenteraad. De gemeentesecretaris is adviseur van het college en - als lid van het directieteam/directeur van 1Stroom - verantwoordelijk voor de organisatie.

Het college van burgemeester en wethouders is het dagelijks bestuur van de gemeente. Het college voert het beleid van de gemeente uit. De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente. De raad voert drie belangrijke taken uit. De raad vertegenwoordigt de inwoners van Westervoort en bepaalt de hoofdlijnen of kaders van het beleid. Daarnaast controleert de raad of het college het beleid goed uitvoert.

1.3 Bericht van het college

1.3.1 Bestuurlijke samenvatting

Het collegeprogramma ‘Bouwen aan Westervoort’ vormt ook voor 2025 de basis voor deze begroting en de daarin opgenomen keuzes. Met de voorliggende meerjarenbegroting 2025 – 2028 heeft het college de voorstellen verwerkt zoals die aan de gemeenteraad zijn voorgelegd met de Voorjaarsnota 2024. Het college presenteert met enige zorg een begroting die voorziet in de ambities en de plannen voor de gemeente Westervoort, onze inwoners en ondernemers, gericht op de haarvaten van onze gemeente. Dat het een uitdaging blijft om onze voorzieningen overeind te houden en de ambities voor de toekomst te verwezenlijken, is duidelijk. Het college heeft ook in de eerdere planning & control-documenten al gewezen op de benodigde financiële behoedzaamheid. Met het presenteren van deze sluitende begroting voor 2025 signaleert het college ook dat - kijkend naar 2026 en verder - het een grote opgave wordt om dit te continueren.

Het is geen geheim dat in heel Nederland de financiële situatie op dit moment te omschrijven is als‘uitdagend’. En hoewel 2025 voor de gemeente een sluitende begroting laat zien, geldt dit ook voor Westervoort naar de toekomst toe. De financiële ingrepen van het Rijk in het gemeentefonds hebben ook op de financiële situatie van de gemeente Westervoort een negatief effect. Daarnaast wordt de gemeente Westervoort geconfronteerd met een forse kostenstijging in de zorg (Wmo en Jeugd), deels autonoom, gerelateerd aan de loonontwikkeling, Maar ook gerelateerd aan de bevolkingssamenstelling.

Het is daarom verstandig om na te denken over maatregelen om structurele lagere inkomsten vanuit het Rijk op te kunnen vangen. Tegelijkertijd wil het college voorkomen dat de gemeente te

vroeg onnodige en onomkeerbare ombuigingen in gang zet. Een uitdaging waar het college en de gemeenteraad samen voor staan. En waar we met de opdracht ‘Westervoort financieel gezond (vastgesteld in het voorjaar van 2024) vorm aan geven.

Het college benadrukt dat we voor het jaar 2025 op dit moment geen grote ingrepen in de sociale voorzieningen voorzien. Al ziet het college de kosten voor zorg en welzijn stijgen. Deze kostenstijging kan niet ongelimiteerd doorgaan, zonder dat dit ten koste gaat van andere verantwoordelijkheden van de gemeente op het gebied van wonen, cultuur, onderwijs, de kwaliteit van de openbare ruimte en de zorg voor ons klimaat en duurzaamheid.

Met de structurele uitdagingen die op de gemeente Westervoort afkomen, kijkt het college in het kader van Sterk Bestuur ook vooruit. In het belang van onze inwoners en het behoud van de kracht van het samenspel in Westervoort, vindt het college dat een verdergaande samenwerking met gemeenten in de Liemers onontkoombaar is. Gelet op de maatschappelijke opgaven waar gemeenten zich voor gesteld zien, het voorzieningenniveau dat wij ook onze inwoners in de toekomst willen kunnen garanderen, is voor het college een brede bestuurlijke fusie het uitgangspunt. Dit om een robuuste gemeente met voldoende strategische slagkracht en een sterke positie in de regio te bereiken. Een gemeente waar inwoners ook voor de toekomst op kunnen bouwen, met behoud van de voorzieningen en spreiding van de (financiële) risico’s.

De ambities voor Westervoort zijn ongewijzigd hoog maar de mogelijkheden niet onbegrensd. Het college zoekt daarom naar een nieuwe balans. Met als oogmerk dat we er blijvend kunnen zijn voor de inwoners die dat nodig hebben en tegelijkertijd ruimte creëren om voor alle inwoners een gezonde en prettige leefomgeving te maken en te behouden.

1.4 Financieel en inhoudelijk beeld op hoofdlijnen

Economische ontwikkelingen 2024 en 2025

Deze begroting is de financiële vertaling van de voorjaarsnota 2024 en het coalitieakkoord. Alleen het begrotingssaldo van 2025 is positief. De formele eis en wens van het herstelplan is een solide sluitende meerjarenbegroting en het op orde brengen van reserves van voldoende niveau. Deze stap is niet gehaald. Door het positieve begrotingssaldo van 2025 voldoet de gemeente nog wel aan de begrotingseisen van de toezichthouder.

Financiële positie

Verloop ratio weerstandsvermogen	2024	2025	2026	2027	2028
Weerstandscapaciteit (A)	3.996	4.955	2.439	142	-1.376
Risico's (B)	3.041	3.041	3.041	3.041	3.041
Ratio weerstandsvermogen (A:B)	1,31	1,63	0,80	0,05	-0,45
J(aarrekening) of B(egroting)	B	B	B	B	B

Ontwikkeling resultaten

De (meerjaren)begroting 2025–2028 laat alleen voor 2025 een voordelig resultaat zien. Onderstaand overzicht toont de resultaten van voorjaarsnota 2024 naar meerjarenbegroting 2025-2028.

Ontwikkeling resultaten 2024-2028	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaten voorjaarsnota 2024	-244	416	-1.786	-1.277	-2.015
Amendementen/moties	70	30	-15	10	
Resultaat na verwerking amendementen	-173	446	-1.801	-1.267	-2.015
Aanpassing budgetten begroting 2025-2028	0	514	-716	-1.029	497
Begrotingsresultaten 2024-2028	**-173**	**960**	**-2.517**	**-2.296**	**-1.518**

Aanpassingen budgetten bij het opstellen (meer)jaren-begroting 2025-2028:	2024	2025	2026	2027	2028
Algemeen (meerdere programma's):					
Bijdrage 1Stroom	0	-121	-762	-737	-580
Kapitaallasten (afschrijvingen)	0	12	-37	-76	-134
Overige afwijkingen (bedragen < € 15.000)	0	-436	128	136	-413
Programma 1 Bestuur:					
TV 0.3 Creon	0	-29	-34	-25	-25
TV 0.3 Dorpsplein 115 (RID/Bibliotheek)	0	-33	-38	-33	-33
TV 0.3 Uitterweert 2	0	-95	-90	-90	-90
TV 0.3 Scouting	0	-35	-35	-35	-35
TV 0.4 Huisvesting gemeentehuis	0	-103	-98	-99	-98
TV 0.8 Overige baten en lasten	0	170	155	-37	-42
TV 1.1 Brandweer	0	-121	-121	-121	-121
Programma 2 Maatschappij:					
TV 5.4 Kunstwerk bibliotheek De Liemers	0	-37	-41	-44	-49
TV 5.7 Openbaar groen	0	0	-25	-47	-64
Programma 3 Omgeving:					
TV 7.2 Riolering+ rioolheffing	0	76	82	104	63
TV 7.3 Afval	0	-56	-81	-143	-95
TV 8.3 Leges omgevingsvergunningen	0	103	103	103	103
Programma 4 Algemene dekkingsmiddelen:					
TV 0.6 OZB (niet)woningen	0	113	92	65	169
TV 0.7 Uitkering gemeentefonds (meicirculaire)	0	1.106	86	50	1.941
Begrotingsresultaten 2024-2028	**0**	**514**	**-716**	**-1.029**	**497**

Een toelichting op de aanpassingen staat in hoofdstuk 4 Financiële begroting, onderdeel 4.3.2 Verschillenanalyse.

Structureel en incidenteel resultaat

De begrotingsresultaten zijn te verdelen in een structureel en incidenteel resultaat. Het structureel resultaat is van belang bij het bepalen van het toezicht door de provincie. Ook vormt het een belangrijke pijler onder het financieel beleid van de gemeente. In de onderstaande tabel zijn de begrotingsresultaten verdeeld in structurele en incidentele resultaten.

Structureel en incidenteel resultaat					
	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Structureel resultaat	-419	218	-2.982	-2.164	-1.528
Incidenteel resultaat	246	742	465	-132	10
Begrotingsresultaten 2024 - 2028	**-173**	**960**	**-2.517**	**-2.296**	**-1.518**

Een nadere toelichting op de financiële positie vindt u in Hoofdstuk 4 Financiële begroting, onderdeel 4.2.1 Financieel beleid.

Beleidsvoornemens en amendementen/moties voorjaarsnota 2024

In de voorjaarsnota 2024 heeft de raad ingestemd met de wettelijke/onvermijdelijke beleidsvoornemens en de (overige) wensen. Beide onderdelen zijn verwerkt in de begroting, inclusief de amendementen die in de raadsvergadering van 1 juli 2024 zijn aangenomen.

Amendementen/moties					
	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
P1: Motie 1300 jaar Westervoort			-25		
P2: Motie schrappen budget MDT-project		10	10	10	0
P3: Amendement onderhoud groen Mosterdhof	70	20	0	0	0
P3: Amendement schrappen aanbrengen damwand De Waaij		0	0	0	0
P3: Motie afvalstoffenheffing		0	0	0	0
Totaal	**70**	**30**	**-15**	**10**	**0**

Leeswijzer

Versie: 21 oktober 2024
Alle bedragen in tabellen zijn in € 1.000. Bedragen in teksten zijn in €.
Een + betekent een baat, voordeel of vermeerdering (toevoeging).
Een – betekent een last, nadeel of vermindering (onttrekking).
De gegevens van 2023 zijn gebaseerd op de jaarrekening 2023.
De gegevens van 2024 zijn gebaseerd op de voorjaarsnota 2024.

In de begroting staan bij elk programma hoofddoelen. Een speerpunt draagt bij aan de realisering van een hoofddoel. Het is een onderwerp, waarop we gedurende één of meerdere jaren inzetten om het hoofddoel te bereiken.

Hoofdstuk 2 Beleidsbegroting

2.1 Inleiding

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit een programmaplan en paragrafen. Het programmaplan is verdeeld in:

a. 3 reguliere programma's
b. 1 programma algemene dekkingsmiddelen (voorheen onderdeel van programma 1).

Programma overstijgende thema's

Hoofdstuk 2.2 zet de programma-overstijgende thema's uit.

Programma's

De drie reguliere programma's en de algemene dekkingsmiddelen zijn een vast onderdeel in de begroting. Een programma bestaat uit samenhangende activiteiten om de bestuurlijke doelen binnen het programma te realiseren. Ieder programma is opgebouwd uit drie vragen, die volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht zijn. Dit zijn de 3W-vragen:

a. Wat willen we bereiken?
b. Wat gaan we er voor doen?
c. Wat mag het kosten?

Paragrafen

De paragrafen vormen een belangrijke informatiebron. Ze geven een 'dwarsdoorsnede' van de programma's en brengen informatie samen die eerder op meerdere plekken stond. Zo ontstaat beter inzicht en overzicht in deze onderwerpen. De raad heeft hiermee een extra instrument om beleidskaders vast te stellen en de uitvoering te controleren.

Leeswijzer

Programma's
Het programma beschrijft als eerste het maatschappelijk doel en de bijbehorende producten van het programma. Waar het van toepassing is, wordt daarna ingegaan op de programma-overstijgende activiteiten en 'wat mag het kosten'.

De programma's beschrijven de doelen voor het jaar 2025. Hierna staat hoe we de voortgang van de doelen meten. En welke samenwerkende partner bij de uitvoering betrokken is. Als laatste volgt een financieel overzicht van het deelprogramma.

Indicatoren
Met indicatoren meten we de voortgang van de doelen. In 2022 is een nieuwe bestuursperiode gestart. Het college heeft afgesproken om het grote aantal indicatoren uit de voorafgaande planning & control-producten te schrappen. We bouwen het overzicht van indicatoren opnieuw op vanuit de basis van de wettelijk verplichte BBV-indicatoren. Dit gebeurt met ieder nieuw of geactualiseerd beleidsplan. De indicatoren sluiten dan aan op de doelen in het beleid. De BBV-indicatoren zijn immers voor alle gemeenten gelijk en refereren niet altijd aan het eigen beleid. De indicatoren zijn vergeleken met Nederland. Staat er geen getal, dan is het cijfer onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim.

2.2 Overstijgende thema's

Sterk Bestuur

De gemeente Westervoort inventariseert middelen, mogelijkheden en kansen om haar bestuurskracht te verstevigen. Dit onder regie van de gemeenteraad, met een regiegroep die bestaat uit een afvaardiging van alle fracties, griffie en college. Het is een vervolg op het bestuurskrachtonderzoek van BMC uit januari 2022. De gemeenteraad heeft Partners & Pröpper in 2023 opdracht gegeven voor de eerste fase van inventariseren van en handvatten geven voor de bestuurskracht. Met als doel: een toekomstbestendige gemeente voor langer dan 10 jaar. Dit volgens afspraak met de provincie Gelderland. Naar verwachting is de eerste fase eind 2024 klaar met een ontwikkelagenda, die de gemeenteraad bespreekt.

Herstelplan

Het herstelplan waar enige jaren aan is gewerkt wordt achterhaald door de realiteit. Door de ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein en het naderende 'Ravijnjaar' is het financiele beeld voor de komende jaren omgeslagen. In plaats van het herstelplan is het project "Financieel gezond 2026" opgestart. Dit project moet er voor zorgen dat de gemeente ook de komende jaren een financieel haalbaar beleid kan voeren. De doelstellingen daarbij zijn:

1. De meerjarenbegroting structureel en reëel in evenwicht
2. Repressief toezicht
3. De algemene reserve op een niveau brengen dat mogelijke risico's in de toekomst op kan vangen

Structureel en reëel evenwicht

Structureel en incidenteel resultaat					
	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Structureel resultaat	-419	218	-2.982	-2.164	-1.528
Incidenteel resultaat	246	742	465	-132	10
Begrotingsresultaten 2024 - 2028	**-173**	**960**	**-2.517**	**-2.296**	**-1.518**

De meerjarenbegroting is alleen voor 2025 reëel in evenwicht. De begrotingsjaren 2026-2028 zijn zowel structureel als reëel niet in evenwicht.

Algemene reserve

De algemene reserve is mede door de negatieve begrotingsresultaten naar een laag niveau gezakt..

	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Stand per 1 januari	551	2.411	4.144	3.971	4.931	2.413
Toevoegingen:						
Resultaat voorgaand begrotingsjaar	3.360	1.791	-173	960	-2.517	-2.296
Spaarprogramma	400					
Onttrekkingen:						
Storting in exploitatie		-58				
Storting bestemmingsreserves	-1.900					
Stand per 31 december	**2.411**	**4.144**	**3.971**	**4.931**	**2.413**	**117**

Voor een gedetailleerd overzicht van het verloop van alle reserves zie Bijlage 5.3 Overzicht van reserves en voorzieningen.

Toezicht

Het begrotingsjaar 2024 valt onder repressief toezicht. Op basis van de huidige gegevens valt 2025 ook onder repressief toezicht.

Conclusie
Het begrotingsresultaat 2025 is structureel en reëel in evenwicht. Het begrotingsjaar 2025 valt onder repressief toezicht.

2.3 Programma 1 - Bestuur

INLEIDING

Het programma Bestuur gaat over de relatie van de gemeente met inwoners, ondernemers, medewerkers en samenwerkingspartners. Het gaat om overheidsparticipatie (het ondersteunen van initiatieven vanuit de bevolking en bedrijfsleven), dienstverlening en de samenwerking met andere gemeenten en organisaties. Maar ook om het creëren van een veilige omgeving voor inwoners en bedrijven. En om een financieel gezonde huishouding en de bedrijfsvoering van de eigen (ambtelijke) organisatie.

Binnen dit programma vallen onder andere de werkzaamheden die ondersteunend zijn aan de gemeentelijke taken uit de programma's 2 en 3. Zoals communicatie, participatie, juridische zaken en dienstverlening. Onder dienstverlening vallen de publieksbalies/Burgerzaken, het telefonisch klant contact centrum, de website en sociale media. Daarnaast vallen het financiële beleid van de gemeente, de ontvangsten vanuit het gemeentefonds, de lokale lasten zoals OZB, leges en heffingen en de reserves onder dit programma.

Verder omvat dit programma de werkzaamheden die passen bij de verantwoordelijkheid van de gemeente voor openbare orde en veiligheid. Binnen dit programma werken we samen aan de veiligheid in de gemeente. Dit doen we met de veiligheidspartners (veiligheidsregio, politie, brandweer, openbaar ministerie), inwoners en bedrijven. Prioriteiten in het lokale veiligheidsplan zijn: zorg en veiligheid, ondermijning, digitale veiligheid en crisisbeheersing.

De gemeente wil een betrouwbare, transparante en financieel gezonde partner zijn voor inwoners, ondernemers en (overheids)instellingen. De speerpunten in dit programma dragen bij aan een goede dienstverlening aan en samenwerking met onze inwoners en partners. Speerpunten zijn:
- Digitale veiligheid voor inwoners en bedrijven.
- Uitvoering geven aan participatie.
- Verbeteren van de schriftelijke dienstverlening.
- Integraal werken.
- Implementatie Wet open overheid.
- Cyberveiligheid van de eigen organisatie.

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma Bestuur	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Lasten	-10.550	-9.733	-11.157	-12.156	-12.480	-12.705
Baten	1.088	989	1.120	1.058	1.070	1.070
A. Saldo exploitatie	**-9.462**	**-8.744**	**-10.037**	**-11.099**	**-11.410**	**-11.635**
Toevoeging reserves	-478	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.188	80	545	0	0	0
B. Mutaties reserves	1.710	80	545	0	0	0
Geraamd resultaat (A+B)	**-11.172**	**-8.824**	**-10.582**	**-11.099**	**-11.410**	**-11.635**
Bijstelling						
Geraamd resultaat	**-11.172**	**-8.824**	**-10.582**	**-11.099**	**-11.410**	**-11.635**

Toelichting
Hierna volgt een toelichting op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Waar mogelijk worden indicatoren gebruikt. Een toelichting op overhead en algemene dekkingsmiddelen staat in hoofdstuk 2.6.

2.3.1 Wat willen we bereiken?

De gemeente is een transparante en betrouwbare overheid in een vitale en veilige samenleving. We faciliteren inwoners en dagen hen uit om initiatief te nemen.

De gemeente draagt bij aan het welzijn en de veiligheid van inwoners, het vestigingsklimaat voor bedrijven en het (herstel van) vertrouwen in de overheid. De gemeente is daartoe een transparante organisatie, die haar informatiehuishouding en informatieveiligheid op orde heeft.

De manier waarop de dienstverlening, communicatie, participatie en de aandacht voor veiligheid (digitaal en fysiek) zijn georganiseerd draagt hieraan bij.

De gemeente heeft een visie op dienstverlening. De vier uitgangspunten uit die visie zijn: inwoner centraal, servicegericht, duidelijk en kennis van zaken. Deze uitgangspunten zijn verankerd in de gemeentelijke organisatie. Hierdoor voelen inwoners en ondernemers zich welkom. Zij merken in alles dat zij centraal staan in het contact met de gemeente.

Om de samenwerking en de verbinding tussen gemeente en samenleving te bevorderen, is in 2023 een beleidskader Participatie vastgesteld. De bijbehorende werkwijze wordt ontwikkeld en geborgd in de organisatie en de samenleving.

Goede en tijdige communicatie en transparante informatie dragen bij aan meer begrip voor elkaar en voor gemaakte keuzes. Zoveel mogelijk stukken en beraadslagingen zijn openbaar en eenvoudig opvraagbaar. Alleen als het absoluut noodzakelijk is, blijft een document geheim.

De gemeente is een veilige plaats om te wonen, te werken en te verblijven. De gemeente probeert ervoor te zorgen dat kwetsbare personen niet afglijden naar risico-, overlastgevend of crimineel gedrag. We maken inwoners en bedrijven bewust van de gevaren van ondermijning en digitale criminaliteit. Zodat zij dat tijdig herkennen en weten hoe ze zich hiertegen kunnen wapenen en wat ze moeten doen als ze ermee te maken krijgen. De gemeente werkt goed samen met andere overheidsinstanties om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken.

EXTERNE ONTWIKKELINGEN

Dienstverlening
In de periode 2024-2028 komt er een piek in het aantal aanvragen voor reisdocumenten. Dit omdat de geldigheidsduur van reisdocumenten vanaf 2014 is verlengd van 5 naar 10 jaar. Om de piek op te kunnen vangen is de formatie uitgebreid met 1 fte.

Lokale democratie
De rijksoverheid en de provincie experimenteren met nieuwe vormen van lokale democratie.Ze bieden ondersteuningsprogramma's aan gemeenten. Zo zijn steeds meer gemeenten met burgerparticipatie aan het experimenteren. Dit komt voort uit de wens voor een grotere betrokkenheid van inwoners bij de lokale politiek.

Informatisering en de digitale samenleving
Door diverse wet- en regelgeving moeten we de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners voortdurend uitbreiden en vernieuwen. Denk aan de Wet open overheid, de Wet modernisering elektronisch bestuur, de Wet digitale overheid en het Besluit digitale toegankelijkheid. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente daarin moet meebewegen.

De gemeente wordt in toenemende mate afhankelijk van het Internet of Things, de term voor snelgroeiende technologie die de fysieke en virtuele wereld met elkaar verbindt (IoT). De IoT-omgeving is dynamisch en onderhevig aan voortdurende veranderingen. Software wordt steeds vaker aangeboden als een service (SaaS). Deze verandering in de IoT-architectuur heeft gevolgen voor de wijze waarop de gemeente zich op dit gebied moet organiseren. Naar aanleiding van de strategische sessies in 2022 en het rapport 'Toekomstvisie RID' van adviesbureau M&I uit 2023, is de RID De Liemers een verbetertraject gestart om zich voor te bereiden op deze toekomst.

In het vervolgtraject komt ook de invulling van de opdrachtgevende rol van de gemeente aan de orde. Net als de 'digitale volwassenheid' van de aangesloten partijen. De digitale volwassenheid van de gemeente zal omhoog moeten. In de Toekomstvisie RID van adviesbureau M&I is nog niet concreet uitgewerkt hoe digitale volwassenheid vergroot wordt. De toename van het belang van informatie(veiligheid) en IoT leidt op termijn waarschijnlijk tot hogere kosten.

Het beveiligen van informatie is essentieel voor het functioneren van de gemeente. Het bekende voorbeeld van ‘Hof van Twente’ toont aan dat een gemeente kwetsbaar is. En er zijn nog vele andere voorbeelden bij gekomen. Er zijn verschillende maatregelen mogelijk in verband met de toegenomen risico’s rondom met name ransomware. Gezien de toenemende afhankelijkheid van IoT-middelen is het te verwachten dat er structureel beduidend meer financiële middelen nodig zijn in de komende periode.

Wet open overheid (Woo)
De Wet open overheid (Woo) heeft als doel het transparanter maken van overheden en semi-overheden. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo geldt sinds 1 mei 2022 en vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Het grote verschil met de Wob is dat de Woo verplicht dat documenten in elf informatiecategorieën gefaseerd (5 jaar) actief openbaar worden gemaakt. In 2025 gaat de implementatie van de Woo verder. Daarbij zijn ook het op orde brengen van de informatiehuishouding en training en bewustwording van de medewerkers en bestuurders belangrijke doelstellingen.

2.3.2 Wat gaan we er voor doen?

A. Het bevorderen van de samenwerking tussen gemeente en samenleving

Dit zijn de speerpunten:

A.1	**Uitvoering geven aan participatie**
Doel	
Toelichting	Participatie gaat over actieve inwonersbetrokkenheid. Over hoe inwoners een rol kunnen spelen bij de voorbereiding, besluitvorming, uitvoering en evaluatie van zaken in het publieke domein. Dat kan op initiatief van de gemeente of van inwoners zelf. Participatie is doen. Actief het dorp in (bijvoorbeeld via dorpsgesprekken) en met elkaar in gesprek over verschillende meningen, ervaringen, ideeën en belangen over verschillende onderwerpen. Achterhalen waar mensen zich voor willen inzetten en dit faciliteren. Uitleggen waar de gemeente mee bezig is. En leren van de ervaringen die de gemeente daarbij opdoet. Kortom: participatie is samen aan de slag zijn. In 2023 is het beleidskader participatie vastgesteld en in 2024 het uitvoeringsplan. Daar geeft de gemeente de komende jaren uitvoering aan. Medewerkers krijgen opleiding en advies in het werken volgens de handreiking participatie (nieuwe werkwijze). Daarnaast zetten we in op begeleiding van burgerinitiatieven (op het gebied van groen en spelen) via een Initiatievenloket, die een beroep op de gemeente doen voor ondersteuning.
Risico's	Participatieplannen kunnen onvoldoende worden ingericht, waardoor onduidelijkheid ontstaat tot hoever de geboden participatie reikt. De ontevredenheid van inwoners neemt daardoor toe. De nieuwe werkwijze maakt dat risico kleiner. Invoering van het uitdaagrecht vormt een extra uitdaging en risico, omdat de begeleiding van initiatieven op basis van het Uitdaagrecht relatief onbekend terrein zijn.
Planning	Bij de voorjaarsnota heeft de gemeenteraad een keuze gemaakt vóór invoering van een initiatievenloket. Als dit besluit in stand blijft bij deze begroting wordt dit loket in Q1 ingericht. Verder wordt de organisatie meegenomen in de nieuwe werkwijze op het gebied van burgerparticipatie in Q4 2024 en Q1 2025.
Financiën	In de Voorjaarsnota is het uitvoeringsscenario gekozen dat een extra investering vergt van € 55.000 per jaar. Het heeft als grote voordeel dat het door de inwoners gewenste initiatievenloket robuust kan worden ingericht voor de nodige begeleiding van burgerinitiatieven. Ook kunnen initiatieven op basis van het uitdaagrecht worden opgepakt. De € 55.000 komt beschikbaar voor deze coalitieperiode. Daarna wordt gekeken of het loket werkt en of hier mee door kan worden gegaan.
Participatie	Dit speerpunt is gericht op het versterken van de kwaliteit van participatieve trajecten. Op basis van ervaringen scherpt de gemeente werkwijzen en beleid verder aan.

A.2	**Implementatie Wet Open Overheid (WOO)**
Doel	Een transparante organisatie en gemeente, die zijn informatiehuishouding op orde heeft.
Toelichting	De Wet open overheid is bedoeld om overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (WOB). Het grote verschil tussen de Woo en de Wob is de actieve openbaarmaking van overheidsinformatie (in 11 informatiecategorieën). Een belangrijk onderdeel van de Woo is het op orde brengen van de informatiehuishouding van de gemeenten en 1Stroom. Dit vindt plaats tot en met 2027.
Risico's	De Gemeenschappelijke Regelingen waarmee onze gemeenten verbonden zijn moeten zich ook houden aan de Wet open overheid. Maar zij krijgen geen budget van het Rijk.
Planning	De implementatie van de Woo duurt nog tot en met 2027.
Financiën	De implementatie van de Woo is in de begroting gedekt uit de middelen die de Rijksoverheid beschikbaar heeft gesteld. Er worden geen extra middelen gevraagd.

A.2	Implementatie Wet Open Overheid (WOO)
Participatie	Dit speerpunt is volledig gericht op het verbeteren van de informatievoorziening aan inwoners. Daarnaast gaan we inwoners actief vragen hoe zij de informatievoorziening van de gemeenten ervaren.

B. Het vasthouden van het positieve veiligheidsklimaat voor inwoners en ondernemers.

Dit zijn de speerpunten:

B.1	Digitale veiligheid
Doel	Inwoners en bedrijven bewust maken van de gevaren van digitale criminaliteit. Zodat zij deze tijdig herkennen, weten wat ze moeten doen als ze ermee te maken krijgen en zich ertegen kunnen wapenen.
Toelichting	Er vindt een verschuiving plaats van traditionele criminaliteit (woning-/auto-inbraken) naar cybercriminaliteit. Cybercrime is een verzamelterm van alle delicten die met een computer en op internet worden gepleegd. Mensen van alle leeftijden worden het slachtoffer van oplichting via whatsapp of phishingmails. Criminelen kunnen bedrijfssystemen 'gijzelen' en losgeld eisen of belangrijke voorzieningen overnemen. De digitale wereld draagt ook steeds vaker bij aan radicalisering, het creëren van maatschappelijke onrust en het aanjagen van ordeverstoringen. Verder zijn mensen zich er niet van bewust dat ze onbedoeld dader kunnen worden door bijvoorbeeld een gevoelig filmpje of foto's door te sturen. Gemeenten kunnen een rol spelen om te voorkomen dat inwoners, bedrijven en voorzieningen slachtoffer worden van cyber gerelateerde zaken. Met onder andere voorlichting moet meer bewustwording ontstaan.
Risico's	Cybercrime kan leiden tot diefstal van geld en informatie en enorme bedrijfsschade. Of zelfs ontwrichting van de samenleving bij een hack van bepaalde voorzieningen.
Planning	In het nieuwe integrale veiligheidsplan 2023-2026 staat digitale criminaliteit als prioriteit. In het plan staat op hoofdlijnen wat we willen gaan doen. De acties spreiden zich uit over meerdere jaren.
Financiën	Cyberveiligheid is een betrekkelijk nieuw onderwerp voor gemeenten. Langzaam komen er projecten en initiatieven rondom dit thema. Wat voor onze gemeente geschikt is, moet nog worden onderzocht of ontwikkeld. De kosten zijn op voorhand niet aan te geven. Het vraagt vooral om personele inzet.
Participatie	Het vergroten van de cyberveiligheid kan niet zonder de inwoners en ondernemers. Meer bewustwording over de gevolgen van cybercrime is een belangrijke eerste stap. Hierbij zoeken we samenwerking met bijvoorbeeld ondernemersverenigingen en het Nationaal Cyber Security Centrum.

B.2	Cyberveiligheid eigen organisatie
Doel	Cyberveiligheid in de organisatie van de gemeente vergroten.
Toelichting	De gemeente en de gemeentelijke organisatie moeten weerbaar zijn tegen cybercriminelen. Het aantal digitale producten en diensten groeit waardoor de digitale kwetsbaarheid toeneemt. Onze dienstverlening is afhankelijk van goed werkende ICT-systemen. Daarnaast werken we veel met privacygevoelige informatie. Het gijzelen of stilvallen van onze systemen heeft grote consequenties. Snel signaleren en bestrijden van incidenten is belangrijk.
Risico's	Cybercrime kan leiden tot diefstal van informatie of andere middelen en bedrijfsschade. En zelfs tot ontwrichting van de samenleving bij een hack van bepaalde voorzieningen.
Planning	Regionaal ICT en Inkoop Dienstencentrum (RID) en 1Stroom werken voortdurend aan de veiligheid van de gemeentelijke ICT-systemen. De RID voert de benodigde technische wijzigingen uit. 1Stroom werkt aan het vergroten van het bewustzijn rondom informatieveiligheid en aan de digitale vaardigheden van de organisatie. Dit gebeurt met opleidingen en een cyberveiligheidsoefening.

B.2	Cyberveiligheid eigen organisatie
Financiën	De kosten voor de cyberveiligheid van de gemeentelijke systemen zijn meegenomen in de begroting van de RID. Kosten voor het vergroten van het interne bewustzijn en het uitvoeren van een cyberveiligheidsoefening zijn gedekt vanuit de bestaande middelen.
Participatie	Participatie is niet van toepassing op het vergroten van de cyberveiligheid van de eigen organisatie.

C. Het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening, die aansluit op de behoeften en verwachtingen van de inwoners.

Dit zijn de speerpunten:

C.1	Verbeteren van de schriftelijke dienstverlening
Doel	Een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening is de wijze van communiceren met inwoners, bedrijven, instellingen en andere klanten. Iedereen die van de gemeente een (nieuws)brief, e-mail of ander bericht ontvangt, moet begrijpen waarom hij het bericht krijgt, waar het over gaat, wat de boodschap is en wat er van hem wordt verwacht. Communicatie vanuit de gemeente moet uitnodigend en servicegericht zijn, geschreven vanuit de belevingswereld van de ontvanger.
Toelichting	Schriftelijke boodschappen van de gemeente moeten lezersgericht zijn. Heldere, foutloze teksten met een goede opbouw, een heldere boodschap, een neutrale toon en op een passend taalniveau. In de meeste gevallen is dat B1. Dit taalniveau is voor de meeste mensen begrijpelijk. Brieven, mails en andere uitingen zijn nog niet altijd B1-niveau. Lezers begrijpen hierdoor vaak niet goed wat de gemeente bedoelt. Of wat we van hen verwachten. Daarom is het belangrijk een verbeterslag te maken in de schriftelijke communicatie. In 2024 lopen hiervoor al diverse acties. Zoals een leer- en ontwikkeltraject voor medewerkers om lezersgerichte en begrijpelijke teksten te schrijven. En de inzet van de tool Klinkende Taal. Verder komt er in 2024 een versimpelteam, dat moeilijk leesbare (standaard)brieven gaat herschrijven. In 2025 gaan we ook inwoners betrekken bij het vereenvoudigen van teksten. Er komt een klantpanel met inwoners uit diverse doelgroepen om moeilijke teksten te helpen “versimpelen”.
Risico’s	Anders schrijven vraagt om bewustwording en draagvlak binnen de gemeentelijke organisatie. Medewerkers moeten een nieuwe schrijfvaardigheid ontwikkelen. In het begin kost het schrijven van een tekst meer tijd. Hiermee ontstaat het risico dat medewerkers terugvallen op de oude manier van schrijven. Een goede inrichting van het leerproces, begeleiding en monitoring ondervangen dit risico. Verder vraagt het vereenvoudigen van teksten veel tijd. De inzet van medewerkers gebeurt vooralsnog budgetneutraal. Dit betekent dat de voortgang afhankelijk is van beschikbare tijd/ruimte naast andere prioriteiten en het reguliere takenpakket.
Planning	Vanaf half 2024 gebruikt een groot deel van de medewerkers van 1Stroom de tool Klinkende Taal bij vereenvoudigen van teksten. Het in 2024 opgerichte interne versimpelteam gaat aan de slag met het herschrijven van (standaard)brieven. In 2024 ontwikkelen we binnen de ambtelijke organisatie een routine voor het herschrijven van teksten, zodat het proces goed ingericht is en vanaf 2025 ook inwoners hierbij kunnen worden betrokken.
Financiën	De kosten van het leer- en ontwikkeltraject en de tool Klinkende Taal worden gedekt uit bestaande budgetten binnen de begroting van 1Stroom.

C.1	Verbeteren van de schriftelijke dienstverlening
Participatie	Er komt een inwonerspanel om moeilijke teksten te beoordelen. Het inwonerspanel helpt het versimpelteam deze teksten te vereenvoudigen. Verder komt er steekproefsgewijs onderzoek onder de ontvangers van brieven. Dit om te toetsen of de schriftelijke communicatie echt begrijpelijk is. Daarnaast monitoren we of het aantal vragen over brieven vanuit de gemeente afneemt.

2.3.3 Financiële middelen

			2023	2024	2025	2026	2027	2028
1	Programma Bestuur	Lasten	-11.028	-9.733	-10.988	-11.959	-12.480	-12.705
		Baten	3.276	1.069	1.665	1.058	1.070	1.070
		Saldo	**-7.752**	**-8.664**	**-9.323**	**-10.902**	**-11.410**	**-11.635**
		Bijstelling						
		Saldo	**-7.752**	**-8.664**	**-9.323**	**-10.902**	**-11.410**	**-11.635**
			2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2026**	**2027**
	Lasten							
0.1	Bestuur		-2.768	-1.904	-1.812	-1.838	-1.790	-1.742
0.2	Burgerzaken		-358	-371	-434	-378	-383	-383
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden		-879	-562	-675	-665	-642	-641
0.4	Overhead		-5.215	-5.690	-6.829	-8.006	-8.400	-8.668
0.8	Overige baten en lasten		-100	-91	-26	130	-62	-67
1.1	Crisisbeheersing en brandweer		-776	-837	-940	-937	-937	-937
1.2	Openbare orde en veiligheid		-454	-278	-272	-265	-265	-266
	Totaal lasten		**-10.550**	**-9.733**	**-10.988**	**-11.959**	**-12.480**	**-12.705**
	Baten							
0.1	Bestuur		-1	0	0	0	0	0
0.2	Burgerzaken		183	271	367	289	301	301
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden		448	428	462	473	473	473
0.4	Overhead		309	274	274	278	278	278
0.8	Overige baten en lasten		51	0	0	0	0	0
1.2	Openbare orde en veiligheid		98	16	18	18	18	18
	Totaal baten		**1.088**	**989**	**1.120**	**1.058**	**1.070**	**1.070**
	Eindtotaal		**-9.462**	**-8.744**	**-9.868**	**-10.902**	**-11.410**	**-11.635**
	Mutaties reserves							
0.10	Lasten (toevoegingen)		-478	0	0	0	0	0
0.10	Baten (onttrekkingen)		2.188	80	545	0	0	0
	Eindtotaal		**1.710**	**80**	**545**	**0**	**0**	**0**
	Resultaat programma Bestuur		**-7.752**	**-8.664**	**-9.323**	**-10.902**	**-11.410**	**-11.635**

	Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2024	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
	Resultaat voorjaarsnota 2024	-8.666	-9.615	-10.157	-10.513	-10.882
0.1	Bestuur		68	30	-13	-21
0.2	Burgerzaken		35	-10	-10	-10
0.3	Beheer overige gebouwen en terreinen		-190	-188	-169	-169
0.4	Overhead		-104	-673	-609	-453
0.8	Overige baten en lasten		46	194	2	-3
1.1	Crisisbeheer en brandweer		-122	-119	-119	-119
1.2	Openbare orde en veiligheid		14	22	21	20
0.10	Mutaties reserves		545	0	0	0
	Resultaat meerjarenbegroting 2024-2028	**-8.666**	**-9.323**	**-10.902**	**-11.410**	**-11.635**

2.3.4 Betrokken verbonden partijen

Samenwerking de Liemers	
Doel	Het vergroten van de gemeentelijke slagkracht met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid. Dit door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor sociale dienst, ict en inkoop.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling blijft bij de individuele gemeenten, waar mogelijk op elkaar afgestemd. De uitvoering en ontwikkeling van het beleid pakt de samenwerking op. Afstemming gebeurt via periodieke overleggen op verschillende niveaus.
Onze inzet in 2025	In 2025 blijven we ambtelijk en bestuurlijk aangesloten op de doorontwikkeling van de RID en RSD. En op de uittreding van de gemeente Zevenaar uit het onderdeel Inkoop en de financiële ontwikkelingen hieromtrent.

1Stroom	
Doel	De ambtelijke fusie moet ertoe leiden dat de organisatie: • robuuster wordt (minder **kwetsbaar**), • voldoende flexibel is om twee zelfstandige gemeenten te bedienen en om mee te bewegen met veranderende taken en rollen van de overheid (**kracht**), • optimale dienstverlening biedt aan inwoners, organisaties en bedrijven, aan de raden en colleges (**kwaliteit**), • interessante loopbaanperspectieven biedt aan medewerkers en door zijn robuustheid strategische kansen kan benutten (**kansen),** • niet duurder en zo mogelijk goedkoper is dan de twee huidige organisaties gezamenlijk (**kosten**).
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor de gemeenten Duiven en Westervoort.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten. 1Stroom pakt de uitvoering en ontwikkeling van het beleid op. Via periodieke overleggen op bestuurlijk niveau zoeken de partijen afstemming met elkaar. De personele risico's zijn benoemd in paragraaf Weerstandsvermogen.
Onze inzet in 2025	In 2025 ligt de focus op het verder ontwikkelen van de lange termijn strategie van de organisatie. Een strategie die past bij de ontwikkelingen die op 1Stroom af komen en die aansluit bij de missie, visie en kernwaarden. Daarbij wordt ook nadrukkelijk aandacht besteed aan het versterken van de interne sturing en beheersing. Ook wordt in 2025 een driejarige pilot datagedreven werken gestart. Tot slot wordt ook in 2025 ingezet op het verlenen van goede dienstverlening, een prettige en veilige werkomgeving en aantrekkelijk werkgeverschap.

	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
Doel	Behartigen van de belangen van de deelnemers op de terreinen van brandweerzorg, ambulancezorg, publieke gezondheid, geneeskundige hulpverlening, crisisbeheersing en gemeenschappelijke meldkamer.

Taak	• In stand houden van brandweer en geneeskundige hulpverleningsorganisatie bij rampen (GHOR) • Voorzien in de meldkamerfunctie • Aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel • Inventariseren van en adviseren over risico's • Voorbereiden op de bestrijding van branden • Organiseren van de crisisbeheersing • Bevorderen van medisch milieukundige zorg, technische hygiënezorg en psychosociale hulp bij rampen • Het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders • Taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en ouderengezondheidszorg en algemene infectieziektenbestrijding.
Beleidsrisico's	Om de financiële en beleidsrisico's in beeld te hebben en te beperken, is er een regionaal controllersoverleg. Dat heeft de afgelopen jaren tot forse besparingen geleid en tot beleidsarme begrotingen.
Onze inzet in 2025	Samen met VGGM zorgen voor een goede uitvoering van de brandweer- en gezondheidstaken in onze gemeente. En voor een goede voorbereiding op mogelijke crisissituaties. Daarbij is over 2025 wel een besparing van 2% op de gemeentelijke bijdrage afgesproken. De versterking van de interne bedrijfsvoering bij VGGM wordt in 2025 voortgezet. Dit komt de gehele organisatie ten goede. Bij de GGD worden de Jeugdgezondheidszorg en de Algemene Gezondheidszorg toekomstbestendig gemaakt.

	Streekarchief
Doel	Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers bij het beheer van hun archiefstukken volgens de Archiefwet.
Taak	Beheren en toezicht houden op de overgedragen en niet overgedragen archiefstukken van de deelnemers. Adviseren over de archiefbewaarplaatsen en het verstrekken van informatie uit de archiefstukken.
Beleidsrisico's	Niet van toepassing.
Onze inzet in 2025	Het voortzetten van het project aansluiting E-depot. Hiermee voldoen we aan de wettelijke verplichting om permanent digitale archiefbescheiden duurzaam te bewaren.

	Euregio
Doel	Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen in Nederland en Duitsland bevorderen.
Taak	Grensoverschrijdende samenwerking van de deelnemers ondersteunen en coördineren. De Euregio voert hiertoe projecten uit. Zij vraagt aan en ontvangt financiële middelen van derden. Zij adviseert de deelnemers bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.
Beleidsrisico's	Beperkt. De Euregio voert nauwelijks eigen beleid.
Onze inzet in 2025	De gemeente blijft lid van deze gemeenschappelijke regeling. Waar mogelijk doet de gemeente mee in projecten en benutten we subsidiekansen.

2.3.5 Indicatoren

Programma 1 Bestuur	Westervoort	Nederland
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	7,64	Nog niet bekend
Bezetting (fte per 1,000 inwoners)	7,54	Nog niet bekend
Apparaatskosten per inwoner	876	Nog niet bekend
Externe inhuur (% van totale loonsom + inhuur externen)	19,54%	Nog niet bekend
Overhead (% van totale lasten)	10,13%	Nog niet bekend
Verwijzingen Halt	8	9
Winkeldiefstallen	8,6	25,19
Geweldsmisdrijven	2,6	4,6
Diefstallen uit woningen	0,7	1,4
Vernielingen en beschadigingen	26,47	39,34
Demografische druk	76,7%	70,3%

Kijk voor een toelichting op de indicatoren op www.waarstaatjegemeente. De gegevens zijn ingevuld naar de stand van 31 augustus 2024.

2.4 Programma 2 - Maatschappij

Inleiding

Het programma Maatschappij omvat alle beleidsvelden van het sociale domein. Denk aan de taken op het vlak van zorg voor kwetsbare inwoners, jeugd en participatie. Maar ook verantwoordelijkheid op het gebied van sport, cultuur, onderwijs en ontmoeting. Begin 2023 heeft de gemeenteraad kennisgenomen van het vervolg op de transformatie in het sociale domein. Op basis van vijf ontwikkellijnen geven we verder vorm aan de transformatie van alle beleidsvelden en gemeentelijke taken die onder dit programma vallen. Met transformeren bedoelen we dat we in ons beleid sturen op normaliseren, het bevorderen van de eigen kracht en zelfredzaamheid. En we zetten in op voorliggende en algemene voorzieningen. Dat zijn de informele netwerken en goedkopere vormen van ondersteuning die voor inwoners zonder indicatie beschikbaar zijn. Door die voorzieningen te versterken, verwachten we dat de verwijzing naar duurdere geïndiceerde zorg afneemt. Het doel van de transformatie is een toekomstbestendig sociaal domein, dat bijdraagt aan de positieve gezondheid van inwoners.

De integrale benaderingswijze vanuit positieve gezondheid verbindt alle facetten (en partners) van gezondheid. Denk aan gezond en fit voelen, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven en meedoen. De benadering gaat uit van de mogelijkheden die inwoners en samenleving hebben om hun leven vorm te geven in plaats van uit te gaan van beperkingen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Programmadoel

We werken met een doorlopende agenda aan deze transformatie. Dit op basis van vijf lijnen:

- Vitaal deelnemen
- Gezond en veilig opgroeien
- Beschermd thuis wonen
- Integratie en vluchtelingen
- De dagelijkse basis op orde

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma Maatschappij	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten	-34.341	-31.991	-31.297	-31.466	-30.819	-30.900
Baten	11.885	6.851	6.108	5.753	5.035	5.035
A. Saldo exploitatie	**-22.456**	**-25.140**	**-25.189**	**-25.713**	**-25.784**	**-25.865**
Toevoeging reserves	-1.985	-45	0	0	0	0
Onttrekking reserves	395	274	121	452	0	0
B. Mutaties reserves	**-1.590**	**229**	**121**	**452**	**0**	**0**
Geraamd resultaat (A+B)	**-24.046**	**-24.911**	**-25.068**	**-25.261**	**-25.784**	**-25.865**
Bijstelling						
Geraamd resultaat	**-24.046**	**-24.911**	**-25.068**	**-25.261**	**-25.784**	**-25.865**

Toelichting

Hierna volgt een toelichting op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Waar mogelijk gebruiken we indicatoren gebruikt.

2.4.1 Wat willen we bereiken?

Het programma Maatschappij omvat alle beleidsvelden van het sociale domein. Denk aan de taken op het vlak van zorg voor kwetsbare inwoners, jeugd en participatie. Maar ook verantwoordelijkheden op het gebied van sport, cultuur, onderwijs en ontmoeting. De transformatie in het sociale domein geven we vorm op basis van vijf ontwikkellijnen. In 2023 hebben we een start gemaakt het de strategische notitie Sociaal Domein. Deze hopen we in 2025 vast te stellen. Dit document is het fundament voor de transformatie en voor (lastige) beleidskeuzen in de nabije toekomst.

Met transformeren bedoelen we dat de sociale basis zo stevig hebben staat, dat de meeste mensen met een hulpvraag ondersteuning krijgen op maat, snel en dichtbij. We sturen op omzien naar elkaar en op zelfredzame burgers. En ook op normaliseren: accepteren dat niet alles opgelost kan worden. We willen investeren aan ‘de voorkant’ om grip te houden op stijgende kosten aan ‘de achterkant’. Met als effect: positief gezonde inwoners – en daardoor minder vraag naar voorzieningen uit het vangnet van dure gespecialiseerde zorg.

Onze missie is ‘werken aan positieve gezondheid voor alle inwoners, nu en in de toekomst’. Inwoners van Westervoort kunnen een gezond, betekenisvol en veerkrachtig leven leiden. Er is genoeg ruimte om een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Om dit te bereiken, stelt de gemeente zich open en aandachtig op naar inwoners. Met dialoog én inspelend op de veranderingen in de maatschappij willen we komen tot beleid, met als uitgangspunt altijd de kansen en mogelijkheden van de inwoners. Participatie, buurtbetrokkenheid en een positieve leefwereld, mét passende ondersteuning, staan hierin centraal.

De vijf lijnen binnen de transformatie zijn:

Vitaal deelnemen
Hierbij gaat het om de ondersteuning aan volwassen inwoners om energiek en volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving.
Wettelijke kaders voor deze lijn: Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Wet publieke gezondheid (Wpg), Wet langdurige zorg (Wlz), Woningwet.

Gezond en veilig opgroeien
Deze lijn gaat over ondersteuning aan alle gezinnen, kinderen en jongeren om veilig en gezond op te groeien.
Wettelijke kaders van deze lijn: Jeugdwet, Wet Passend Onderwijs, Leerplichtwet, Wet publieke gezondheid (Wpg).

Beschermd thuis
Dit omvat de ondersteuning aan mensen met een psychische kwetsbaarheid en/of psychosociale problemen.
Wettelijk kader van deze lijn: Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz), Wmo.

Integratie en vluchtelingen
Dit betreft de ondersteuning aan mensen die in onze gemeente integreren.
Wettelijk kader van deze lijn: Wmo, Wet Inburgering en Spreidingswet.

De dagelijkse basis op orde
Ondersteuning aan inwoners om het dagelijks leven op orde te hebben of te krijgen.
Wettelijk kader van deze lijn: Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.

Externe ontwikkelingen
Er zijn vier grote maatschappelijke opgaven voor alle gemeenten in heel Nederland:

Jeugdzorg verbeteren en financieel houdbaar maken
De **Hervormingsagenda Jeugd** zet in op het zo dichtbij mogelijk organiseren van de zorg en ondersteuning aan jongeren. Het doel is om jeugdigen zo lang mogelijk in de eigen omgeving te ondersteunen. De landelijke overheid stuurt sterk op regionale samenwerking en een uniforme (boven)regionale aanpak. Op gemeentelijk niveau zijn basisfuncties benoemd voor de lokale uitvoering: oog houden voor een veilige leefomgeving, tijdig signaleren van de vraag, handelen vanuit een brede blik, en het vinden van bereikbare en toegankelijke hulp. Dit vraagt om een integrale aanpak op lokaal niveau. Met een koppeling tussen voorliggende voorzieningen zoals schoolmaatschappelijk werk en het consultatiebureau, het sociaal loket en geïndiceerde jeugdhulp.

De gemeente wil dit doortrekken binnen de Wmo en voorliggende voorzieningen. Zodra de eigen toegang beter is georganiseerd, kan de gemeente inwoners sneller de juiste ondersteuning geven of verwijzen.

Wonen en zorg
De gemeente moet de groeiende groep ouderen faciliteren in hun woon-, zorg- en welzijnsbehoeften. Naar schatting zijn er in 2040 ongeveer twee keer zoveel 75 plussers als nu. Daar komen zorgvragers zoals statushouders, dak- en thuislozen en mensen die uitstromen uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang nog bij. Er zijn onvoldoende geschikte woningen voor deze groepen. Woningen zijn vaak ongeschikt om (langer) in te blijven wonen. Omdat de benodigde zorg er niet geleverd kan worden, omdat de omgeving onvoldoende voorzieningen biedt of omdat het gedrag van deze inwoners op weerstand van de buurt stuit. Daarnaast is er een tekort aan (zorg)professionals en daalt het aantal mantelzorgers en vrijwilligers. Er zijn meer hulpvragen dan de zorgprofessionals aankunnen. Door al deze feiten staat de gemeente voor een enorme uitdaging om de toekomstige ouderen in een veilige omgeving zo vitaal mogelijk te laten meedoen in de maatschappij.

Omzien naar elkaar
De gemeente moet het beleid en uitvoering toekomstbestendig maken. Dat wil zeggen: als we in de nabije toekomst alle inwoners woonruimte en zorg willen bieden, dan moeten we met de samenleving zoeken naar andere woonvormen en een andere manier van zorg verlenen aan elkaar. Dat vraagt om een mentaliteitsverandering. We moeten weer meer omzien naar elkaar, vergelijkbaar met het ‘noaberschap’. Dat vraagt om begrip in de samenleving voor normaliseren: accepteren dat een 6 soms genoeg is. En dat we elkaar vaker hulp bieden in plaats van professionele hulp te vragen.

Leefbare wijken en dorpen
De samenstelling van wijken verandert. Er wonen (straks) meer mensen met onbegrepen gedrag in de wijk. Want mensen moeten langer thuis wonen of uit regionale opvangcentra sneller terug naar de gemeente waar ze ingeschreven staan. Ook duurt het langer voordat mensen intramuraal kunnen wonen.

De veranderende samenstelling van wijken vraagt om aandacht voor ‘prettig samenleven’. Bijvoorbeeld door nabijheid te organiseren. Want als je elkaar kent, is er meer begrip voor onbegrepen gedrag. En door te zorgen voor een goede balans tussen hulpvragers en hulpdragers in wijken en dorpen. Maar ook door professionele ondersteuning (welzijn) aan hulpdragers te bieden. Denk verder aan het stimuleren en faciliteren van communities, om omzien naar elkaar te bevorderen.

Daarnaast spelen nog andere externe ontwikkelingen:

Arbeidsmarktsituatie
De arbeidsmarkt is gespannen. Hierdoor is het moeilijk om goed gekwalificeerd personeel te werven. Dit geldt zowel voor aanbieders van zorg en welzijn als voor de gemeente.

Decentralisatie en extramuralisering zorg
De decentralisatie van de jeugdzorg en de extramuralisering van de GGZ en de ouderenzorg wordt verder doorgevoerd. Daardoor wonen jeugdigen en volwassenen met een zorgvraag steeds langer zelfstandig thuis. Van inwoners en partners krijgen we signalen dat er steeds meer zelfstandig wonende jeugdigen en volwassenen zijn met een zorg- en ondersteuningsvraag. De problematiek wordt ook complexer.

Decentralisatie beschermd wonen naar beschermd thuis
De decentralisatie van beschermd wonen wordt zeer waarschijnlijk uitgesteld naar 2026. Doel van de decentralisatie is om psychisch kwetsbare inwoners zoveel mogelijk in de eigen omgeving op te vangen en te ondersteunen. Ook nadat een inwoner is uitbehandeld en vanuit de intramurale zorg zelfstandig gaat wonen. Vanaf de invoering worden alle gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering en financiering van beschermd wonen. In tien jaar tijd wordt het budget dat nu naar centrumgemeente Arnhem gaat, overgeheveld naar alle gemeenten. Dit gebeurt op basis van een objectief verdeelmodel. De toegang tot beschermd wonen wordt lokaal georganiseerd. Er komen verbindingen met het voorliggende veld en de maatwerkvoorzieningen beschermd wonen.

Wet van school naar duurzaam werk
Naar verwachting treedt per 1 januari 2026 de Wet van school naar duurzaam werk in werking. Deze wet stimuleert de gemeente om vanuit de participatiewet eerder aan te sluiten bij scholen om jongeren waar nodig eerder te ondersteunen richting een (leer)werkplek. Op dit moment is de wet nog in ontwikkeling. De gemeente volgt de ontwikkelingen en bereiden zich voor waar mogelijk.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming
Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is een gezamenlijk programma van de ministeries van J&V en VWS en de VNG. Dit in nauwe samenwerking met de partners in het veld. De organisatie van de jeugdbescherming moet effectiever en slimmer. Volgens de planning is deze stelselwijziging in 2030 gerealiseerd. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor de lokale toegang. Vanuit de regionale samenwerking werkt de gemeente mee aan deze ontwikkeling. De kern is: betere en snellere hulp voor gezinnen en kinderen. Met één vaste hulpverlener vanuit de lokale uitvoering. Waar nodig betrekt deze regievoerder een professional vanuit het op te richten regionale veiligheidsteam. In dat veiligheidsteam zijn de functies van de gecertificeerde instellingen (GI), Veilig Thuis (VT) en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) samengebracht.

Abonnementstarief
Het kabinet wil de houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) verbeteren. Daarom komt er een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor alle Wmo-voorzieningen waar nu het abonnementstarief voor geldt. Hiermee wordt de hoogte van de eigen bijdrage bij alle maatwerkvoorzieningen afhankelijk van het inkomen. Deze wijziging gaat per 1 januari 2026 in. Hoe de nieuwe, inkomensafhankelijke eigen bijdrage er precies uit komt te zien, wordt in de komende periode verder uitgewerkt. In 2024 en 2025 bereiden we ons hierop voor.

Lokale toegang
Vanuit het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming wordt gekeken hoe de lokale toegang het best vorm krijgt. De kern is betere en snellere hulp voor cliënten. De gemeente wil ook Wmo-cliënten meenemen in deze ontwikkeling naar betere en snellere hulp.

2.4.2 Wat gaan we er voor doen?

De gemeente wil de transformatie snel meer vorm geven. Er ligt een bezuinigingsopgave. En er zijn wachtlijsten binnen Wmo en Jeugd, zowel intern als bij de gecontracteerde aanbieders. Daarom kiezen we voor één speerpunt, dat dit alles samen aanpakt:

'Poort voor de Poort'
In de Poort voor de Poort vat de gemeente alles samen. We versterken de lokale toegang tot zorg en maken deze toegankelijker voor inwoners. Hierdoor krijgen mensen sneller hulp én is er minder doorstroom naar duurdere geïndiceerde zorg. Door mensen dichter bij huis te helpen met laagdrempelige zorg of ondersteuning, voorkomen we dat mensen lang moeten wachten en dat zorgvragen groter (en duurder) worden. We willen de bereikbaarheid van de toegang vergroten, bijvoorbeeld via sportverenigingen of culturele activiteiten. Voor iedere inwoner moet duidelijk zijn waar welke zorg of ondersteuning beschikbaar is, laagdrempelig en dichtbij huis. We noemen dit het voorliggend veld of gesubsidieerde aanbod. En we richten het zó in, dat hulp makkelijk te vinden en toegankelijk is. En dat de gemeente tijdig kan signaleren (vroegsignalering).

Borgen voorzieningen sociale basis
De gemeente wil de voorzieningen in de sociale basis borgen. Met als doel het duurzaam inrichten van het voorliggend veld. De gemeente versterkt de verbinding voor de toegang met belangrijke lokale partners en stemt werkzaamheden op elkaar af. Zo wordt de hulpvraag snel, efficiënt en op de juiste plaats opgepakt. Dit bereiken we door:
- het maken van een integraal overzicht van alle voorliggende voorzieningen;
- versterken van opdrachtgeverschap;
- versterken van lokaal partnerschap;
- een visiedocument over de inzet van voorliggende voorzieningen.

Leefbaarheid kwetsbare buurten vergroten
De gemeente zet opbouwwerk in om de gemeenschap te versterken. Maar ook om vroegtijdig ondersteuning te bieden en daarmee zwaardere (en dus duurdere) zorgvraag te voorkomen. Opbouwwerk is een lokale partner die ons tijdig helpt signaleren.

Ontwikkelen sterke lokale teams
De gemeente inventariseert welke duurzame verbeterpunten bijdragen aan de transformatie. We starten met de jeugd. We sluiten aan bij het proces van de Hervormingsagenda Jeugd in de regio. Medio 2024 levert de gemeente, met ondersteuning van een procesleider in de regio, de volgende resultaten op: een inventarisatie in welke mate de toegang voldoet aan de eisen vanuit de Hervormingsagenda en een verbeterplan. Hierbij hebben we ook inzicht in de financiën en besparingen.

Versterken poort voor ondersteuning en advies
De gemeente gaat met partners in de sociale basis in gesprek over de rol die zij kunnen spelen als eerste toegang voor ondersteuning en advies. Denk aan maatschappelijke werk, adviseur zorg en dienstverlening, de Wmo-consulenten en consulenten ondersteuning en advies.

Invoeren hybride toegang beschermd wonen, beschermd thuis.
Met de definitieve invoering van de decentralisatie beschermd wonen, komt de toegang tot beschermd wonen bij het sociaal loket. Een regionaal expertiseteam biedt ondersteuning. We houden er rekening mee dat de invoering uitgesteld wordt naar 1 januari 2026.

2.4.3 Financiële middelen

			2023	2024	2025	2026	2027	2028
2	**Programma Maatschappij**	Lasten	-36.322	-32.036	-31.297	-31.466	-30.819	-30.900
		Baten	12.270	7.125	6.229	6.205	5.035	5.035
		Saldo	**-24.043**	**-24.911**	**-25.068**	**-25.261**	**-25.784**	**-25.865**
		Bijstelling	0	0	0	0	0	0
		Saldo	**-24.043**	**-24.911**	**-25.068**	**-25.261**	**-25.784**	**-25.865**
			2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
	Lasten							
4.1	Openbaar basisonderwijs		-187	-185	-187	-187	-187	-187
4.2	Onderwijshuisvesting		-423	-375	-358	-398	-534	-554
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken		-1.068	-1.526	-1.136	-1.088	-581	-581
5.1	Sportbeleid en activering		-374	-531	-551	-544	-457	-457
5.2	Sportaccommodaties		-303	-381	-369	-359	-342	-326
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie		-72	-166	-90	-90	-90	-90
5.4	Musea		-97	-109	-185	-184	-184	-184
5.5	Cultureel erfgoed		0	-3	-3	-3	-3	-3
5.6	Media		-279	-338	-277	-282	-220	-225
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		-1.287	-1.384	-1.449	-1.319	-1.335	-1.354
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie		-5.797	-2.397	-2.016	-1.894	-1.725	-1.725
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		-1.484	-1.542	-1.708	-1.689	-1.619	-1.619
6.3	Inkomensregelingen		-7.467	-6.149	-6.137	-6.136	-6.131	-6.131
6.4	WSW en beschut werk		-2.862	-2.687	-3.059	-2.968	-2.995	-2.879
6.5	Arbeidsparticipatie		-1.391	-1.436	-1.377	-1.376	-1.376	-1.376
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		-692	-625	-648	-722	-722	-722
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+		-3	-226	-151	-576	-576	-576
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)		-2.014	-2.260	-2.339	-2.404	-2.494	-2.584
6.71B	Begeleiding (WMO)		-1.240	-1.315	-1.297	-1.317	-1.397	-1.437
6.71C	Dagbesteding (WMO)		-73	-125	-131	-135	-135	-135
6.71D	Ov maatwerkarrangementen (WMO)		-19	-16	-19	-19	-19	-19
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-							
6.72A	Jeugdhulp begeleiding		-975	-1.182	-1.183	-1.183	-1.183	-1.183
6.72B	Jeugdhulp behandeling		-1.496	-1.537	-844	-844	-894	-912
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding		-171	-186	-186	-186	-186	-186
6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig		-3	-3	-3	-3	-3	-3
6.73	Pleegzorg		-260	-264	-334	-334	-334	-334
6.73B	Gezinsgericht		-440	-465	-545	-545	-545	-545
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig		-1.115	-1.168	-1.318	-1.318	-1.318	-1.318
6.74	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf		-1.481	-1.574	-1.575	-1.575	-1.575	-1.575
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-veblijf		-76	-236	-276	-276	-276	-276
6.74C	Gesloten plaatsing		-92	-61	-101	-101	-101	-101
6.81	Geëscaleerde zorg 18+							
6.81A	Beschermd wonen (WMO)		-19	-17	-19	-19	-19	-19

6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang	-20	-58	-59	-59	-59	-59
6.82	Geëscaleerde zorg 18-						
6.82A	Jeugdbescherming	-299	-474	-504	-502	-503	-504
6.82B	Jeugdreclassering	-62	-59	-60	-60	-60	-60
7.1	Volksgezondheid en milieu	-700	-931	-803	-771	-641	-661
	Totaal lasten	**-34.341**	**-31.991**	**-31.297**	**-31.466**	**-30.819**	**-30.900**
	Baten						
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	538	987	552	552	45	45
5.1	Sportbeleid en activering	160	98	98	93	6	6
5.2	Sportaccommodaties	41	37	37	37	37	37
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	2	2	2	2	2	2
5.6	Media	16	1	1	1	1	1
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	23	4	4	4	4	4
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	5.102	371	63	44	0	0
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorziening		1	1	1	1	1
6.3	Inkomensregelingen	5.032	4.767	4.767	4.767	4.767	4.767
6.4	WSW en beschut werk	10	0	0	0	0	0
6.5	Arbeidsparticipatie	129	0	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	19	24	24	24	24	24
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+		300	300	0	0	0
6.71A	Hulp bij het huishouden	127	140	140	140	140	140
6.71C	Dagbesteding (WMO)	1	8	8	8	8	8
6.81	Maatschappelijke- en vrouwenopvang	484	0	0	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	200	111	111	80	0	0
	Totaal baten	**11.885**	**6.851**	**6.108**	**5.753**	**5.035**	**5.035**
	Eindtotaal	**-22.452**	**-25.140**	**-25.189**	**-25.713**	**-25.784**	**-25.865**
	Mutaties reserves						
0.10	Lasten (toevoegingen)	-1.985	-45	0	0	0	0
0.10	Baten (onttrekkingen)	395	274	121	452	0	0
	Eindtotaal	**-1.590**	**229**	**121**	**452**	**0**	**0**
	Resultaat programma Maatschappij	**-24.043**	**-24.911**	**-25.068**	**-25.261**	**-25.784**	**-25.865**

	Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2024	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
	Resultaat voorjaarsnota 2024	**-24.909**	**-24.761**	**-24.954**	**-25.280**	**-25.092**
4.1	Openbaar basisonderwijs		-2	-2	-2	-2
4.2	Onderwijshuisvesting		-57	-187	-62	-33
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken		48	1	-26	-26
5.1	Sportbeleid en activering		-19	-19	-19	-19
5.2	Sportaccommodaties		40	21	16	1
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		54	54	54	54
5.4	Musea		-73	-73	-73	-73
5.5	Cultureel erfgoed		0	0	0	0

	Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2024	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
5.6	Media		-42	20	-52	-53
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		88	-69	-94	-104
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie		100	147	22	22
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		-95	-25	-95	-95
6.3	Inkomensregelingen		-1	4	-1	-1
6.4	WSW en beschut werk		-391	-223	-107	88
6.5	Arbeidsparticipatie		-5	-5	-5	-5
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		-82	3	3	3
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+		-217	187	68	-425
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)		-63	-88	-88	2
6.71B	Begeleiding (WMO)		-22	-82	-42	-2
6.71C	Dagbesteding (WMO)		-6	-1	-1	-1
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)		-2	-2	-2	-2
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-		0	0	0	0
6.72A	Jeugdhulp begeleiding		-0	-0	-0	-0
6.72B	Jeugdhulp behandeling		0	-50	-17	0
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding		-0	-0	-0	-0
6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig		-0	-0	-0	-0
6.73A	Pleegzorg		0	0	0	0
6.73B	Gezinsgericht		0	0	0	0
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig		-0	-0	-0	-0
6.74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf		-1	-1	-1	-1
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		0	0	0	0
6.74C	Gesloten plaatsing		-0	-0	-0	-0
6.81A	Beschermd wonen (WMO)		-2	-2	-2	-2
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)		-1	-1	-1	-1
6.82A	Jeugdbescherming		-28	-29	-30	-30
6.82B	Jeugdreclassering		-1	-1	-1	-1
7.1	Volksgezondheid		-3	47	-23	-3
	Resultaat meerjarenbegroting 2024-2028	**-24.909**	**-25.068**	**-25.261**	**-25.784**	**-25.865**

2.4.4 Betrokken verbonden partijen

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)	
Doel	Gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer. BVO-DRAN is een aanvullende voorziening. Plusbus De Liemers is voorliggend.
Taak	De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer.
Beleidsrisico's	Op financieel gebied: onvoorziene kostenstijgingen door inflatie, loonkosten en verhoogde NEA-indexatie.
Onze inzet in 2025	Behouden van kwalitatief en betaalbaar passend vervoer voor verschillende doelgroepen in combinatie met een duurzame blik op de toekomst.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland	
Doel	Het vormgeven van regionale samenwerking in het sociale domein met drie programma's: 1. Zorg: op de gebieden Jeugd en Wmo. Zodat gemeenten effectief, efficiënt en in samenhang de taken samen kunnen uitvoeren. 2. Onderwijszaken: het vormgeven van een intergemeentelijke samenwerking voor volwasseneducatie, leerplicht en Regionale Melden Coördinatiefunctie (RMC). 3. Participatie: werkgevers ondersteunen bij hun personeelsvoorziening. In het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten uit omschreven doelgroepen. Het (formeel) werkgeverschap zoals gedefinieerd in de regeling vormgeven voor de SW-medewerkers die sinds 1 januari 2019 een aanstelling hebben bij de MGR.
Taak	1. Het inrichten en uitvoeren van de aanbesteding van regionale zorg. De inkoop en contractering van bovenregionale jeugdzorg. 2. Het zorgdragen voor een adequate uitvoering van de Leerplichtwet en coördinatie volwasseneneducatie. 3. Werkzoekenden uit omschreven doelgroepen plaatsen bij werkgevers. Vorm en inhoud geven aan het werkgeverschap voor SW -edewerkers.
Beleidsrisico's	1. De organisatie heeft een eigen begroting en kan eigen besluiten nemen. Hierdoor kunnen wij achteraf met de gevolgen van deze besluiten worden geconfronteerd. 2. Er is een vaste verdeling van kosten op basis van het inwoneraantal per gemeente. 3. Er is een verschil in de verdeelsleutel van de module Werkgeverschap SW, door verschil in uitstroom van SW-medewerkers. Dit kan gevolgen hebben voor de bijdrage aan deze module.
Onze inzet in 2025	In 2025 wordt de formele werkgeversrol voor SW-medewerkers ook weer ingevuld. Ontwikkelingen die van invloed zijn op de werkgeversrol worden vanuit de module gesignaleerd en waar nodig vertaald naar beleid en/of regelgeving ten aanzien van de SW-medewerkers. Verder blijft de focus op de naleving van de afspraken met Scalabor zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst. In 2025 wordt de aanbesteding voorbereid en afgerond voor de behandeling en begeleiding vanuit de jeugdwet. Daarnaast wordt de inkoopprocedure voor de producten beschermd wonen, beschermd thuis in 2025 afgerond. Zodat in 2026 de nieuwe producten kunnen worden ingekocht.

2.4.5 Indicatoren

	Westervoort	Nederland
Absoluut verzuim	2,5	4,2
Relatief verzuim	45	27
Voortijdige schoolverlaters	2,8	2,4
Niet-sporters	49,7%	46,4%
Banen	337	837
Jongeren met een delict voor de rechter	1%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	7%	6%
Netto arbeidsparticipatie	71,6%	73,1%
Werkloze jongeren	2%	1%
Personen met een bijstandsuitkering	332	345
Lopende re-integratievoorzieningen	243	192
Jongeren met jeugdhulp	17,2	13,5
Jongeren met jeugdbescherming	1,3%	1,1%
Jongeren met jeugdreclassering	0,5%	0,3%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	720	700

Kijk voor een toelichting op de indicatoren op www.waarstaatjegemeente. De gegevens zijn ingevuld naar de stand van 31 augustus 2024.

2.5 Programma 3 - Omgeving

INLEIDING

Het programma Omgeving bestaat uit diverse taakvelden (zie 2.5.3).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Programmadoel
In Westervoort is het goed leven en werken. Wij willen een aantrekkelijke werk- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. We creëren ruimte voor gerichte ontwikkelingen en initiatieven.

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma Omgeving	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Lasten	-7.630	-7.883	-8.730	-8.775	-8.485	-8.565
Baten	4.564	4.097	4.950	4.944	4.657	4.755
A. Saldo exploitatie	**-3.066**	**-3.786**	**-3.780**	**-3.831**	**-3.828**	**-3.810**
Toevoeging reserves	-542	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	99	73	12	0	0	0
B. Mutaties reserves	**-443**	**73**	**12**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat (A+B)	**-3.509**	**-3.713**	**-3.768**	**-3.831**	**-3.828**	**-3.810**
Bijstelling						
Geraamd resultaat	**-3.509**	**-3.713**	**-3.768**	**-3.831**	**-3.828**	**-3.810**

Toelichting

Hierna volgt een toelichting gegeven op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Waar mogelijk gebruiken we indicatoren.

2.5.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel
In Westervoort is het goed leven, wonen en werken. De gemeente werkt aan een aantrekkelijke werk-, woon- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. Met ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie.

Toelichting
De gemeente wil de bestaande economische structuur behouden en versterken. Zowel op de bedrijventerreinen als in de winkelgebieden. Het behouden en uitbreiden van de lokale en regionale werkgelegenheid en het voorzieningenniveau zijn belangrijk. Voor een goed ondernemings-en vestigingsklimaat zijn duurzaamheid en bereikbaarheid van Westervoort belangrijke randvoorwaarden.

Een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving in onze gemeente is belangrijk. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond. De nadruk ligt op behoud en verbetering van de bestaande kwaliteit van de leefomgeving en het daarbij passende voorzieningenniveau. En op het benutten van bestaande (natuur)waarden en een (aanvullend) woonaanbod, gericht op maatschappelijke ontwikkelingen en behoefte.

De gemeente stimuleert en faciliteert. We zijn hiervoor uitnodigend naar bewoners, ondernemers en bedrijven, bezoekers en andere partners in vele samenwerkingsverbanden binnen en buiten Westervoort. Daarbij heeft de gemeente een verbindende rol. We zijn ons bewust van bestaande waarden, kwaliteiten en potenties van Westervoort.

Hoofddoelen
1. Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving.
2. Het versterken van een goed ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijven.
3. Het implementeren van nieuwe wetgeving.

2.5.1.1 Externe ontwikkelingen

Economische ontwikkeling
De gemeente wil de lokale en regionale economie verstevigen. Om dat te bereiken, werken we binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen samen aan de verschillende opgaven. Binnen de Liemerse Ambassade werkt de gemeente met de andere Liemerse gemeenten samen op terreinen als economie, arbeidsmarkt en onderwijs. Hier wordt ook uitvoering gegeven aan de thema's logistiek, maakindustrie, vrijetijdseconomie en regionale ontwikkelagenda in de Liemerse Economische Visie.

In de Liemers is de vraag naar bedrijventerreinen nog altijd groot. De uitbreiding van bedrijventerreinen in Montferland, Zevenaar en Duiven voorziet hierin.

Op Het Ambacht werken ondernemers, politie, brandweer en gemeente aan een schoon, heel en veilig bedrijventerrein.

Er loopt een integrale gebiedsontwikkeling om het centrum levendig, dynamisch en toekomstproof te maken. Daartoe werkt de vastgoedeigenaar aan vernieuwing van De Wyborgh, onderzoekt de gemeente de mogelijke transformatie van het gemeentehuis en werken gemeente en vastgoedeigenaar samen aan de transformatie van de openbare ruimte.

De woningmarkt
Voor veel mensen is het lastig om een woning te vinden die aansluit bij hun wensen en (financiële) mogelijkheden. Ook groeit het aantal huishoudens de komende jaren fors. Daarom moeten er snel meer woningen bij komen. Daarnaast staat Nederland grote demografische veranderingen te

wachten. Zoals de blijvende groei van het aantal huishoudens en de verdergaande vergrijzing, waardoor het aandeel ouderen in de totale bevolking toeneemt. En daarnaast een blijvende immigratie. Het aantal huishoudens blijft groeien door de toename van het aantal een- en tweepersoonshuishoudens (gezinsverdunning). Zo zijn er tot 2040 zo'n 60.000 extra woningen nodig in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Ook in de Liemers en in Westervoort blijft het aantal huishoudens groeien en zijn er veel extra woningen nodig.

Het kunnen laten bouwen van deze aantallen woningen is een stevige opgave waar ook in regionaal verband hard aan wordt gewerkt. In 2020 zijn gemeenten binnen de Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en Rijk een langjarig partnerschap aangegaan voor een beter werkende woningmarkt. Landelijk heeft deze opgave sindsdien steeds meer aandacht en prioriteit gekregen. Het Rijk heeft in 2022 met alle provincies afspraken gemaakt over de bouw van 900.000 woningen tot en met 2030. Met als streven dat hiervan minimaal 2/3e deel betaalbaar is. Om dat te realiseren, neemt het Rijk de regie op de volkshuisvesting en de woningbouw met de Nationale Woon- en Bouwagenda en het programma Een thuis voor iedereen. Er zijn prestatieafspraken gemaakt met provincies en corporaties. Er zijn nieuwe woondeals afgesloten met de regio's. Het Rijk werkt ook aan nieuwe wetgeving (Wet versterking regie volkshuisvesting). De opgaven voor de versnelling van de woningbouw zijn dus groot. Maar het realiseren van de noodzakelijke stevige betaalbare woningbouwopgave is een grote uitdaging. Onder meer door de oorlog in Oekraïne, de verder stijgende bouwkosten, een blijvend gebrek aan personeel, en het ontbreken van middelen om onrendabele toppen af te dekken.

Vermindering legesinkomsten vanwege invoering Wet kwaliteitsborging
Op 14 mei 2019 is in de Eerste Kamer de Wet Kwaliteitsborging (Wkb) voor het bouwen aangenomen. Deze wet is op1 januari 2024 tegelijk met de Omgevingswet in werking getreden.

De Omgevingswet maakt een knip in de huidige omgevingsvergunning voor bouwen tussen ruimtelijke regels en technische regels. Onder de Omgevingswet zijn meer bouwwerken vergunningsvrij voor de technische bouwactiviteit. Of dit ook geldt voor de ruimtelijke regels, is aan de gemeenten. Dit kunnen zij bepalen in het Omgevingsplan.

De Wkb regelt dat de aanvrager van een omgevingsvergunning primair verantwoordelijk is om aan te tonen dat een bouwwerk voldoet aan de eisen uit het Bouwbesluit 2012. De gemeente is niet meer het bevoegde gezag om te toetsen en toe te zien op de naleving van de bouwtechnische voorschriften in de vergunning- en realisatiefase bij bepaalde bouwwerken. Hiervoor in de plaats komt een stelsel van private kwaliteitsborging.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet en Wkb veranderen de taken van de gemeente onder gevolgklasse 1 gedeeltelijk. Dit heeft ook invloed op de legesinkomsten. Want als er meer vergunningsvrije bouwwerken zijn, kunnen er minder leges in rekening worden gebracht. Daarnaast kan de gemeente voor een bepaald deel van de technische bouwwerken geen leges berekenen terwijl er wel inspanning vanuit zowel vergunningverlening en handhaving wordt vereist.

Uit een eerder uitgevoerde scan op de effecten van de nieuwe wet voor Westervoort en Duiven blijkt dat we samen zo'n €100.000 aan derving van legesinkomsten kunnen verwachten. De afname voor Westervoort is € 16.000 en voor Duiven € 84.000. Deze afname aan legesinkomsten komt met name voort uit vermindering van de in te zetten uren vergunningverlening en toezicht op deze taken. Maar de wetsinvoering brengen ook nieuwe taken met zich mee. Zoals het beoordelen van de meldingen die bij de gemeente ingediend worden voor de gevolgklasse 1 bouwwerken en handhaving op afwijkingen in de uitvoering. Voor deze werkzaamheden kunnen we geen leges in rekening brengen.

De intentie van de nieuwe legesverordening is om de derving op de leges zoveel mogelijk te compenseren door een nivellering in de hele legesverordening. Dit kan een bijstelling van

bepaalde tarieven tot gevolg hebben. Deze nieuwe legesverordening wordt met de raad besproken voordat deze ter besluitvorming op de agenda komt.

Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) wegwerpplastic, inkomsten zwerfafval
Sinds 2023 betalen producenten van kunststofproducten voor eenmalig gebruik, zoals verpakkingen en sigarettenfilters, mee aan de aanpak van zwerfafval door gebiedsbeheerders. Producenten moeten een deel van de kosten vergoeden die gemeenten en andere gebiedsbeheerders maken voor het opruimen, vegen en transport naar de verwerking van deze stromen in het zwerfafval. Ook kosten voor bewustwording en gedragsbeïnvloeding vallen onder de UPV. Beleidsontwikkeling, monitoring en handhaving vallen buiten deze UPV-zwerfafvalvergoeding.

Gemeenten ontvangen de vergoeding achteraf voor gemaakte kosten. Het vaststellen van de definitieve vergoedingen heeft vertraging opgelopen. Er is geen einddatum voor deze regeling. De vergoeding is niet belastingplichtig, hoeft niet aangevraagd of verantwoord te worden en zal aangekondigd worden in de circulaires.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)/ Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) en Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX)GPLG)
Blijvende oplossingen voor opgaves als natuur (waaronder stikstof), waterkwaliteit en klimaat, dat is het doel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Door in een gebiedsgerichte aanpak maatregelen voor natuur, klimaat, bodem en water slim te combineren, is de verwachting dat de natuur hersteld en er meer ruimte komt voor vergunningverlening. Onderdeel van het NPLG zijn afspraken tussen Rijk en provincies over een goede ruimtelijke inpassing van de opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur. Het Rijk vraagt hiervoor een ruimtelijk voorstel van iedere provincie.

De provincie Gelderland heeft in december 2023 een ruimtelijk voorstel vastgesteld. Dit ruimtelijk voorstel is opgebouwd uit de Regio Arrangementen van de 7 regio's in Gelderland. Een van de regio's is onze Groene Metropoolregio. In het Regio Arrangement maken provincie, regio's, gemeenten en waterschappen afspraken over het gezamenlijk perspectief voor een samenhangende aanpak van al deze opgaven. In het NPLG heeft het Rijk per provincie doelen gesteld voor natuur, stikstof, water en klimaat. De opdracht van het Rijk aan de provincies is om te komen met een gebiedsplan voor het bereiken van deze doelen.

De Provincie Gelderland gaat dit doen via het gebiedsprogramma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). In dit Gelderse gebiedsprogramma zijn naast de NPLG-thema's een vitale en duurzame landbouw en duurzame verstedelijking van essentieel belang. Denk aan economie (bedrijvigheid), bouwen, wonen en mobiliteit. Hier ligt voor de Groene Metropoolregio (GMR) dan ook de verbinding met de Verstedelijkingsstrategie en het Regio Arrangement. De verstedelijkingsstrategie, verstedelijkingsconcept en de verstedelijkingsafspraken zijn een belangrijke basis geweest voor ons Regio Arrangement.

Recent heeft de minister van LVVN aangegeven te stoppen het met het NPLG. Het is nu niet duidelijk wat en of daar iets voor in de plaats komt. Ook is op dit moment (september 2024) niet duidelijk of de provincie wel doorgaat met het VLGG.

NOVEX
Binnen de Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX) zijn 17 NOVEX-gebieden aangewezen waarin Rijk en regio langjarig samenwerken aan complexe, vaak gestapelde opgaven in deze gebieden. De GMR behoort samen met de Regio Foodvalley (FV) tot deze 17 Novex-gebieden. De grote ruimtelijke transities in deze gebieden vragen om een NOVEX-uitvoeringsagenda en ontwikkelperspectief. Het ontwikkelperspectief bouwt voort op de verstedelijkingstrategie, het Regioarrangement, VLGG, de Regionale EnergieStrategie (RES) en de Gelderse Energie Infra Structuur (GEIS). Daarnaast is het onderdeel van het Ruimtelijk voorstel van de Provincies

Gelderland en Utrecht. Het ontwikkelperspectief NOVEX Arnhem Nijmegen Foodvalley heeft drie hoofdopgaven:
- realiseren van een schaalsprong in verstedelijking met oog voor leefomgeving;
- realiseren van natuurherstel en een robuust watersysteem;
- realiseren van een transitie in het landelijk gebied.

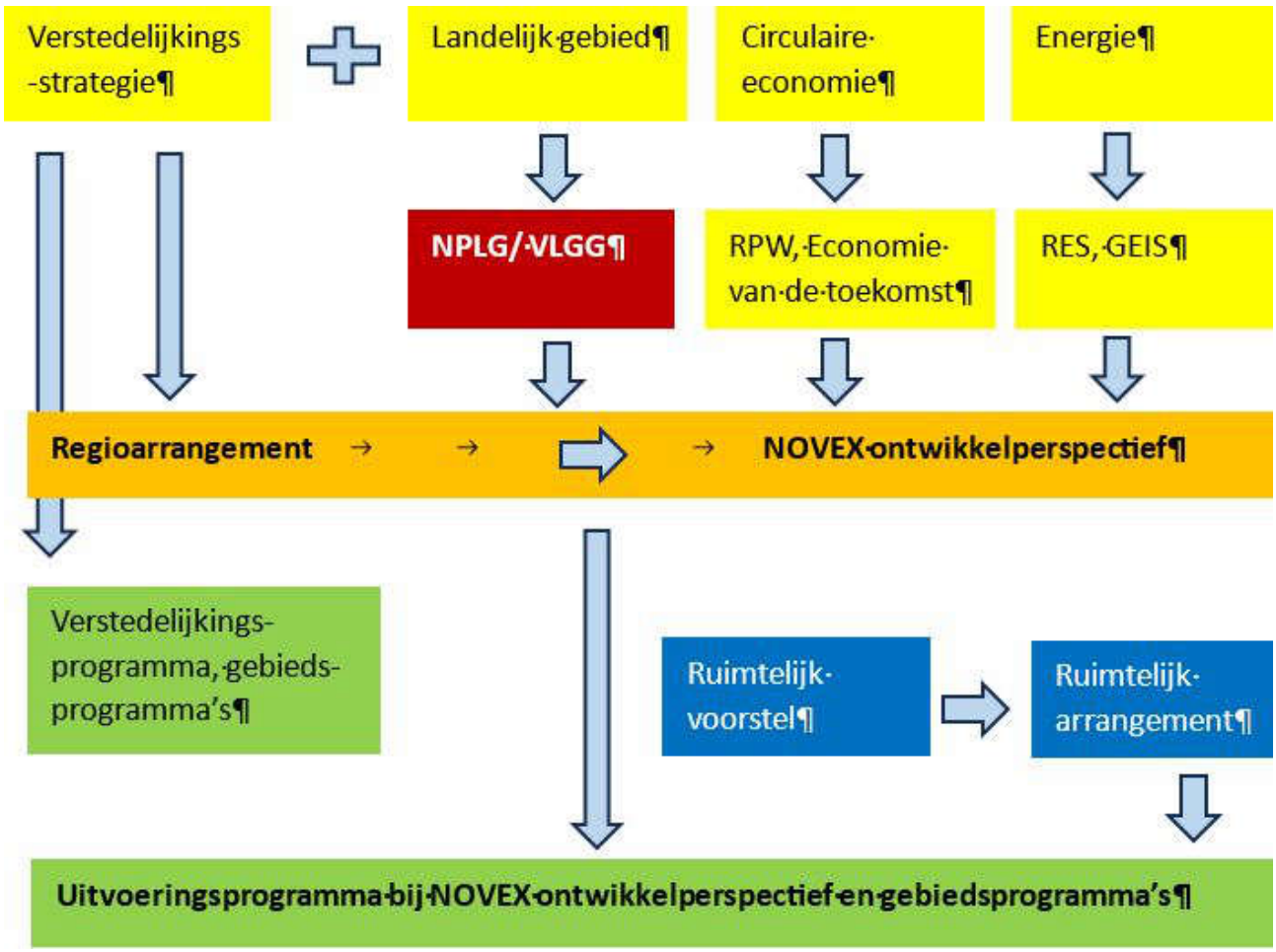
Eind 2023 is het NOVEX-Ontwikkelperspectief opgesteld voor onze regio. De colleges van burgemeesters en wethouders in de GMR en FV hebben het vastgesteld. In de NOVEX uitvoeringsagenda staan de maatregelen die nodig zijn om de gemeentelijke opgaven te realiseren. Over een deel van deze maatregelen zijn al afspraken met elkaar gemaakt (Bestuurlijke afspraken verstedelijking in 2022). En over een deel zijn nog nadere afspraken nodig. Dit gebeurt in de NOVEX uitvoeringsagenda. Dit is een gezamenlijke agenda van Rijk, provincies, regio's en waterschappen. De uitvoeringsagenda wordt in 2024 opgesteld.

Gebiedsprogramma Liemers
In de Liemers zijn vanuit de verstedelijkingsstrategie (nu NOVEX) in een gebiedsprogramma doelen vertaald naar concrete acties en maatregelen voor de korte en lange termijn.

In 2024 ligt de prioriteit bij het onderzoeken van de mogelijkheden voor woningbouw in de spoorzones (Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam). Dit is nodig om de toekomstige woningbouwopgave tot 2040 uit te voeren (inbreiding zoveel mogelijk boven uitbreiding). Daarnaast ligt er een ambitie om de groenblauwe gebieden en structuren binnen en buiten de stedelijke zone te versterken en deze nog meer met elkaar verbinden. Hiermee moeten de landschapswaarden overal in de stedelijke zone nabij zijn. En bijdragen aan een goed woon- en leefklimaat, de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid. Voor het Broek wordt ingezet op versterking van de landschapsstructuren, groen-blauw in combinatie met een vitale en toekomstbestendige landbouwsector en aanpak droogte. Daartoe onderscheiden we in de Liemers in grote lijnen 3 zones:
- Het Liemers Broek (zone boven de A12) à aanpak via VLGG
- De Stedenband (Westervoort-Didam) à aanpak via NOVEX
- Het buitendijks gebied (van Spijk tot Doesburg) à aanpak via IRM en PAGW

Herijking/ actualisering Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie (vastgesteld in september 2021) is toe aan een herijking/actualisatie. Dit vanwege nieuwe wetgeving vanuit het Rijk, ontwikkelingen in de GMR, zoals NOVEX, Regioarrangement en de Woondeals. In 2025 start hiervoor een proces. We bepalen dan de scope van de herijking/actualisatie van de Omgevingsvisie en de benodigde middelen en menskracht. Dit wordt bekrachtigd met een bestuursopdracht. Vervolgens worden de eventueel benodigde middelen in de P&C-cyclus verwerkt.

Verstedelijkings -strategie¶
Landelijk gebied¶
Circulaire economie¶
Energie¶
NPLG/VLGG¶
RPW, Economie van de toekomst¶
RES, GEIS¶
Regioarrangement → → → NOVEX ontwikkelperspectief¶
Verstedelijkings- programma, gebieds- programma's¶
Ruimtelijk- voorstel¶
Ruimtelijk- arrangement¶
Uitvoeringsprogramma bij NOVEX ontwikkelperspectief en gebiedsprogramma's¶

2.5.2 Wat gaan we er voor doen?

De wensen en de speerpunten in dit programma sluiten goed aan bij de opgaven uit het collegeakkoord.

A. Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving.

3.A.1	***Uitvoeren Woonvisie/ Versnellen woningbouw***
Doel	De omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Westervoort sluiten aan bij de behoefte, initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving. Dit draagt bij aan het behouden van een aantrekkelijke en duurzame leef- en woonomgeving.
Toelichting	Met het vaststellen van de Woonvisie 2021-2030 heeft de gemeente weer een actievere en proactieve houding gekregen in de uitvoering van het gemeentelijk woonbeleid. De noodzaak voor deze houding heeft inmiddels vorm gekregen via de Nationale Woon- en Bouwagenda, het programma een duurzaam thuis en de nieuwe Woondeals ook op rijks-, provinciaal en regioniveau. Het gaat dan om langer zelfstandig thuis wonen, de grote (betaalbare) woningbouwopgave, de grote druk op de woningmarkt, de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Maar ook de toenemende regionale samenwerking en taken, een actievere rol richting woningbouwcorporaties en een aantal urgente vragen binnen het taakveld wonen. De Woonvisie benoemt een groot aantal doelen voor de komende jaren. Deze zijn na de evaluatie van de Woonagenda 2021-2022 voor de jaren 2023-2024 concreet gemaakt in de Woonagenda 2023-2024. In 2025-2026 volgt op basis van de Woonvisie en nieuw Rijksbeleid een nieuwe Woonagenda. Om aan de grote behoefte aan woningen te voldoen, moeten we de ingezette versnelling voor woningbouw doorzetten. Daarvoor zijn zowel de al bekende inbreidingslocaties als het centrum en Westervoort-Noord hard nodig. We willen de juiste woningen realiseren, rekening houdend met de woningbehoefte en doorstroming uit de bestaande voorraad. We stellen eisen op het gebied van betaalbaarheid, energie, duurzaamheid, klimaatadaptatie en levensloopbestendigheid. Met de Woondeal 2023 is geconstateerd dat er voor de regio nog een grotere woningbehoefte is dan tot nu toe berekend. We moeten dus met blijvende prioriteit uitvoering geven aan woningbouw op de nu bekende locaties. En de komende jaren zoeken naar aanvullende locaties.
Risico's	Onvoldoende kunnen inzetten op monitoring, continuering van gemaakte afspraken, inzet op beleid en/of woningbouwprojecten. Bij woningbouwlocaties zijn er in algemene zin risico's als: onrendabele toppen, netcongestie en het niet kunnen vinden van personeel voor met name specialistische functies. Maar ook afhankelijkheid van een ontwikkelaar (bij locaties waar we faciliterende rol hebben), stikstof, gerechtelijke uitspraken, doorlooptijd beroepsprocedures Raad van State et cetera. Verder is het uitblijven van de noodzakelijke besluiten een procesrisico voor het op tijd realiseren van voldoende woningen. Het beleid is daardoor onvoldoende effectief of woningbouw-projecten en/of de realisatie van woningen en de woonagenda schuiven op in de tijd.
Planning	Uitvoering geven aan de Woonvisie 2021, de Woonagenda en de Woondeal 2023, waaronder de woningbouw (huidige korte termijn plannen voor de komende twee tot vier jaar). De Woonvisie en woningbouw zijn, gecombineerd met de Woondeal 2023, meerjarige processen die de komende jaren blijvend om grote inzet vragen. Voor de middellange termijn start deze raadsperiode de visievorming voor mogelijke nieuwe woningbouwlocaties op basis van de nieuwste prognosecijfers.

3.A.1	***Uitvoeren Woonvisie/ Versnellen woningbouw***
Financiën	Voor de uitvoering van dit speerpunt zijn met de voorjaarsnota 2021 -gelet op de ambities uit de nieuwe Woonvisie, de Woonagenda en de Woondeal- meerjarig extra middelen opgenomen voor extern advies-, onderzoek, ondersteuning of facilitering van € 15.000 per jaar. Dit bedrag wordt met ingang van 2025 structureel verhoogd met € 6.000 tot € 21.000. Voor de uitvoering urgentie, bezwaar en beroep van onze Huisvestingsverordening komt met ingang van 2024 een andere kostenverdeling tussen corporaties en gemeenten. Zodat deze wat meer in balans is. Dit leidt tot een verhoging van het benodigde budget van € 6.000. Voor de woningbouw zijn de bestaande (extra) middelen vanuit de huidige ambtelijke formatie, de voorbereidingskredieten, grondexploitaties en anterieure overeenkomsten vooralsnog afdoende.
Participatie	De Woonagenda met daarin opgenomen de actuele informatie per doel wordt 2 maal per jaar met de gemeenteraad gedeeld. Voor woningbouw en verdere beleidsontwikkeling bepaalt de gemeente afhankelijk van de situatie en ontwikkeling, hoe en in welke mate participatie wordt ingezet.

3.A.2	***Ontwikkeling Westervoort Noord /Haalbaarheidsverplaatsing sportclubs***
Doel	Verplaatsing sportclubs en ontwikkeling Woningbouw in Westervoort-Noord.
Toelichting	Op 6 maart 2023 heeft de gemeenteraad het plan van aanpak Westervoort Noord gewijzigd vastgesteld. Daarna zijn op 8 juni 2023 het communicatie- en participatieplan en op 11 maart 2024 de kadernota (gewijzigd) vastgesteld. De gemeenteraad heeft de gebiedsvisie Westervoort-Noord vastgesteld. Aansluitend hierop wordt een stedenbouwkundig plan opgesteld. Na de definitieve locatiekeuze voor het nieuwe sportcomplex volgt ook daarvoor uitwerking van de plannen. Voor het nieuwe sportpark zoeken we een locatie in het tussengebied. In de loop van 2024 zal duidelijk zijn of hier een bestuurlijk gedragen oplossing wordt gevonden. Ondertussen spreken we met de sportclubs over de financiële consequenties van de verhuizing.
Risico's	Belangrijkste risico's voor de ontwikkeling van Westervoort-Noord zijn: 1. Financiële positie gemeente Westervoort 2. Locatiekeuze sport park en verwerving gronden 3. Financiële haalbaarheid 4. Ontwikkelingen op de woningmarkt 5. Verplaatsing Struyk-Verwo
Planning	Vaststelling Stedenbouwkundig plan Q1 2025 Keuze locatie sportcomplex Q1 2025
Financiën	Op dit moment is nog geen sluitende grondexploitatie mogelijk. Daarom is Woningbouwimpuls-subsidie (WBI) aangevraagd en toegekend. Bij het stedenbouwkundig plan komen financiële scenario's voor de uitvoering. College en raad krijgen diverse scenario's voorgelegd over de haalbaarheid van Westervoort Noord en/of delen daarvan. En over de financiële consequenties voor de gemeente. Zodat de raad een weloverwogen keuze kan maken voor het vervolgtraject.
Participatie	Volgens het participatieplan komen er na de zomer van 2024 diverse bijeenkomsten voor het opstellen van het stedenbouwkundig plan.

B. Het versterken van een goed ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijven.

3.B.1	Herstructurering centrum Westervoort
Doel	Westervoort wil een aantrekkelijke gemeente zijn voor ondernemers en de economische ontwikkeling in het winkelgebied stimuleren. Dit zorgt voor (behoud van) werkgelegenheid en houdt het voorzieningenniveau in stand. We willen een aantrekkelijk centrum voor inwoners en woningbouw nabij het station.
Toelichting	In 2021 is de Centrumvisie Westervoort opgesteld samen met stakeholders uit het centrum. In 2022 is deze visie uitgewerkt tot een schetsontwerp voor het winkelcentrum. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd in juni 2022. In 2022 is het plan verder uitgewerkt met de eigenaar en de winkeliers. Gemeente en ontwikkelaar zijn gestart met afstemmen over onder andere woningbouw, ontsluiting, parkeren en planologische procedure. In 2023 zijn de eerste winkels verhuisd binnen het centrumplan: bakkerij Koenen en de Hema zitten nu aan het plein. Medio 2023 heeft de raad een programmaplan vastgesteld met een uitwerking van de bredere opgaven van het centrum. Het programmaplan voorziet in onderzoeken van de openbare ruimte, het gemeentehuis en de Wyborgh. Voor de verbouwing van de Lidl is de omgevingsvergunning toegekend. In het najaar van 2023 heeft de gemeente een subsidie van € 2,6 miljoen gekregen vanuit de Impulsaanpak Winkelgebieden. De helft hiervan is voor de openbare ruimte, de andere helft voor de mogelijke transformatie van de leegstaande delen van het gemeentehuis. Begin 2024 heeft de gemeenteraad de kaders en uitgangspunten voor het centrumplan vastgesteld. En de benodigde cofinanciering toegezegd voor de vernieuwing van de openbare ruimte. Ook heeft de gemeenteraad ingestemd met een ‘verklaring van geen bedenkingen’ voor de omgevingsvergunning, afwijkend van het bestemmingsplan voor de voorgenomen woningbouw in de Wyborgh. Met dit plan krijgt Westervoort weer een centrum waar bewoners zich thuis voelen, bezoekers welkom zijn en ondernemers een goede boterham kunnen (blijven) verdienen. Winkels worden meer gegroepeerd en beter gesitueerd, het winkeloppervlak neemt af, de leegstand neemt af of verdwijnt en er komen woningen bij. Het college wil daarnaast onderzoeken of de ambities voor de spoorzone uit de Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen nog meer kansen bieden voor het centrum. Uitgangspunt daarbij is dat de zoektocht naar aanvullende kansen niet ten koste gaat van de planning van het winkelcentrum.
Risico’s	De gemeente is afhankelijk van derden. Denk hierbij aan vastgoedeigenaren en ondernemers in de winkelgebieden. Ook zijn we afhankelijk van de beschikbare ambtelijke capaciteit. De financiële situatie van de gemeente Westervoort is kwetsbaar. Hierdoor kan het op momenten moeilijker zijn om investeringen te doen. Dit kan risico’s geven voor het centrumplan. Voor de transformatie van de Wyborgh en de openbare ruimte zijn deze risico’s ondervangen. Met de afspraken over plankosten, de subsidie en de toezegging van cofinanciering voor de openbare ruimte is voor deze projecten naar schatting voldoende budget. Voor de transformatie van het gemeentehuis monitoren we de risico’s goed in 2024. Zo nodig temporiseren we.

3.B.1	Herstructurering centrum Westervoort
Planning	De meeste nieuwe winkels zijn in de loop van 2024 open gegaan. De bouwwerkzaamheden van de Lidl zijn conform planning medio 2024 begonnen. De woningbouw start naar verwachting niet voor 2026. De gemeente start in 2025 met de aanleg van de openbare ruimte. Begin 2025 wordt het bestek opgesteld en volgt de selectie van een aannemer. In de tweede helft van 2025 kan dan de uitvoering volgen. We onderzoeken of de openbare ruimte rondom de Lidl al klaar kan zijn voor de opening. In oktober 2024 is de gemeenteraad bijgepraat over de transformatiemogelijkheden van de leegstaande delen van het gemeentehuis.
Financiën	Voor het centrum is een gebiedsexploitatie opgesteld. Eventuele baten uit de ontwikkeling van het centrum dienen als dekking voor onderzoeks- en plankosten. Dit is uitgewerkt in het programmaplan. De transformatie van de Wyborgh is voor rekening en risico van de eigenaar. Voor de plankosten voor de transformatie zijn afspraken gemaakt met de eigenaar. Ook verkoopt de gemeente grond aan de eigenaar. Uitgangspunt is dat de vergoeding kostendekkend is. In het najaar van 2023 is een subsidie toegekend vanuit de Impulsaanpak Winkelgebieden. Voor de openbare ruimte is er een subsidiebedrag beschikbaar van € 1,3 miljoen. Begin 2024 heeft de gemeenteraad de benodigde cofinanciering toegezegd voor de vernieuwing van de openbare ruimte. Hiermee is er voldoende budget om de openbare ruimte te transformeren. Het budget is taakstellend. Bij tegenvallers passen we de scope van de plannen aan. De verwachting is dat er op de transformatie van het gemeentehuis een onrendabele top zit die maar ten dele gedekt wordt vanuit de subsidie. Hiervoor is daarom waarschijnlijk ook een investering van de gemeente nodig. Over de geraamde hoogte van deze investering is de gemeenteraad in oktober van 2024 bijgepraat. Keuzes over investeringen in het gemeentehuis worden uiteraard voorgelegd aan de gemeenteraad. Er is nog geen zicht op financiële consequenties van eventuele ambities voor de spoorzone Westervoort.
Participatie	Voor de transformatie van De Wyborgh heeft de gemeente periodiek overleg met de ontwikkelaar en winkeliers. Voor de openbare ruimte heeft de gemeente gewerkt met een klankbordgroep. Het niveau van participeren is vastgesteld op ‘adviseren’.

3.B.2	Duurzaamheid
Doel	Doelstellingen per programmalijn zijn: • Energietransitie: 95% CO2 reductie in 2050 ten opzichte van 1990 en een CO2 neutrale elektriciteitsvoorziening in 2050. • Klimaatadaptatie: Klimaatbestendig en water robuust in 2050. • Circulariteit: 100% circulair in 2050
Toelichting	Het programma circulaire economie bestaat uit drie samenhangende programmalijnen: Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulariteit (grondstoffentransitie). Dwars door deze programmalijnen heen ontwikkelen we een integrale aanpak voor bedrijven(terreinen).

3.B.2	Duurzaamheid
Risico's	Ondanks gemeentelijke participatie is een risico dat samenwerking tussen inwoners, bedrijven, onderwijs en overheid onvoldoende van de grond komt. En we onvoldoende stappen zetten richting de programmadoelstellingen. Voor het behoud en versterking van draagvlak voor maatregelen en acties is consistente communicatie van belang. Zo hebben we de afgelopen jaren gezien dat met name landelijke ontwikkelingen enorme impact hebben op draagvlak en de afkalving hiervan. Daarnaast is het een risico dat er financiële druk ontstaat door het uitblijven van structurele middelen van het Rijk aan gemeenten. En dat daardoor onvoldoende continuïteit is op gemaakte afspraken, inzet op beleid, initiatieven en/of allianties, waardoor kansen of allianties verloren gaan. Tot slot is netcongestie een issue dat een (realisatie)risico vormt voor projecten voor bijvoorbeeld grootschalige opwek, elektrificatie van bedrijfsprocessen en -transport en aardgasvrij.
Planning	De planning is meerjarig. Het speerpunt blijft de komende jaren in toenemende mate, stevige aandacht vragen. Wettelijke doelstellingen, ambitiedocumenten en onderliggende programmeringen moeten meer concrete activiteiten geven voor de komende 4 jaar en een programmering op hoofdlijnen richting 2050. Aandachtspunt hierbij is dat externe ontwikkelingen regelmatig leiden tot bijsturing van planningen. Dit vereist flexibiliteit in de programmering. Belangrijke actiepunten voor 2025: • Energietransitie: ◦ Res 2.0 ◦ Herijken capaciteitsraming ◦ Ontwerpen Integrale Visie op Duurzaamheid en monitoringsdashboard ◦ Vervolg aanpak energie armoede ◦ Uitvoeren Nationaal Isolatie Programma (NIP) • Circulariteit: ◦ Verduurzamen verenigingen & -evenementen ◦ Circulair inkoopbeleid ◦ Implementatie CROW monitor • Klimaatadaptatie: ◦ Beleidsontwikkeling Biodiversiteit ◦ Implementatie Landelijke Maatlat Klimaatadaptatie ◦ Opstellen en uitvoeren subsidieregeling Klimaatadaptatie ◦ Klimaat adaptief maken van o.a. Plein aan Korte Griet • Bedrijventerreinen ◦ Opstellen Plan van Aanpak voor de verduurzamingsopgave van de bedrijventerreinen (inclusief netcongestie en laadinfra voor zover binnen onze cirkel van controle of- invloed).
Financiën	Voor het de uitvoering van de programmalijn Energietransitie heeft de raad in totaal en structureel € 82.000 procesgeld beschikbaar gesteld (exclusief bedrijfsvoeringskosten). Voor uitvoering van de programmalijn Circulariteit heeft de raad € 16.000 per jaar procesgeld beschikbaar gesteld tot en met 2025 (exclusief bedrijfsvoeringskosten). Voor de uitvoering van de programmalijn Klimaatadaptatie is totaal € 823.720 ter beschikking gesteld tot en met 2027.

3.B.2	Duurzaamheid
Participatie	We kunnen de ambities voor de drie programmalijnen alleen realiseren met grote inzet en betrokkenheid van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Om hen actief te betrekken, staat communicatie en participatie in het ‘hart’ van het programma. Hiervoor zijn een communicatie- en participatiestrategie ontwikkeld en het beeldmerk en platform ’Samen1Nergie’. Met ondernemersverenigingen werken we samen aan een gedragen aanpak van bedrijven(terreinen). Verder bereidt de gemeente samen met een klankbordgroep en juniorklankbordgroep nieuw beleid voor en halen we nieuwe ideeën op. Ook is een stap gezet richting verenigingen en maatschappelijke organisaties.

3.B.3	Liemerse ambassade
Doel	Optimale regionale samenwerking tussen de Liemerse gemeenten met onderwijs en ondernemers.
Toelichting	De Liemerse Ambassade wordt gezien als belangrijke organisatie, waar de gemeente samenwerkt met bedrijfsleven en onderwijs. De gemeente ziet graag dat dit de komende jaren wordt geïntensiveerd, onder meer als uitkomst van de evaluatie van de Liemerse Economische Visie (LEV) 2020-2023. De Liemerse Ambassade geeft ook de komende jaren uitvoering aan het Actieplan LEV 2024-2026. Dit gebeurt samen met de gemeenten Westervoort, Duiven, Zevenaar, Doesburg en Montferland. Speerpunten zijn weer logistiek, maakindustrie en vrijetijdseconomie, inclusief retail. Daarnaast is de Liemerse Ambassade betrokken bij een verkenning van de landbouw in de Liemers en bij het LEADER-programma 2023-2027 voor de vijf Liemerse gemeenten.
Risico’s	De Liemerse Ambassade voert ook komende jaren de Liemerse Economische Visie 2024-2026 uit. Uit de evaluatie in 2023 blijkt dat extra inspanningen nodig zijn om ondernemers en onderwijs beter aan te haken. Dit om de gezamenlijke doelstellingen te halen.
Planning	De evaluatie van de Liemerse Economische Visie 2020-2023 heeft geleid tot een Actieplan voor 2024-2026. De Liemerse Ambassade werkt dit actieplan in Q2 2024 uit tot een concreet Plan van Aanpak voor de periode tot en met 2026.
Financiën	In de programmabegroting staat voor de Liemerse Ambassade voor 2024 en verder een bedrag van jaarlijks € 15.000. Voor uitvoering van de Liemerse Economische Visie 2024-2026 staat een bedrag van jaarlijks € 18.000. Daarnaast resteert over de periode 2020-2023 een bedrag van € 32.500.
Participatie	Projecten die de Liemerse Ambassade oppakt, komen vaak vanuit de samenleving en worden samen uitgevoerd. Zoals het promoten van logistiek en vrijetijdseconomie, maar ook het LEADER-programma en de verkenning van de landbouw.

C. Het implementeren van nieuwe wetgeving, die op de gemeente afkomt

3.C.1	Transitie naar een definitief omgevingsplan
Doel	Een definitief omgevingsplan waarin alle gemeentelijke verordeningen, regels voor de fysieke leefomgeving en bestemmingsplan zijn opgenomen.
Toelichting	Met de komst van de Omgevingswet zijn alle ruimtelijk relevante regels (regels voor de fysieke leefomgeving) opgenomen in één tijdelijk omgevingsplan. Op dit moment staan deze ‘losse’ ruimtelijke regels, zoals bestemmingsplannen en verordeningen, nog op zichzelf. Het doel is dat de losse onderdelen hun plek krijgen in één definitief omgevingsplan.
Risico’s	Intern: ambtelijke capaciteit; extern: digitaal systeem (DSO)
Planning	Definitief omgevingsplan inclusief een digitaal (landelijk werkend) systeem 2031.
Financiën	Tot en met 2025 dekken het budget vanuit de gemeentebegroting en de extra middelen vanuit het rijk de noodzakelijk uitgaven. Daarna moet er extra budget komen.
Participatie	Kennisgevingsplicht en motiveringsplicht.

2.5.3 Financiële middelen

			2023	2024	2025	2026	2027	2028
3	**Programma Omgeving**	Lasten	-8.172	-7.883	-8.730	-8.775	-8.485	-8.565
		Baten	4.664	4.170	4.962	4.944	4.657	4.755
		Saldo	-3.508	**-3.713**	**-3.768**	**-3.831**	**-3.828**	**-3.810**
		Bijstelling						
		Saldo	**-3.508**	**-3.713**	**-3.768**	**-3.831**	**-3.828**	**-3.810**
			2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
	Lasten							
2.1	Verkeer en vervoer		-1.788	-1.957	-1.775	-1.815	-1.814	-1.832
2.2	Parkeren		-61	-26	-29	-29	-29	-29
2.5	Openbaar vervoer		-54	-47	-53	-53	-53	-53
3.1	Economische ontwikkeling		-68	-76	-93	-92	-92	-92
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur		-84	-111	-118	-117	-117	-117
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		-13	-13	-12	-11	-11	-11
3.4	Economische promotie		-182	-178	-202	-201	-201	-201
7.2	Riolering		-1.575	-1.619	-1.622	-1.688	-1.730	-1.789
7.3	Afval		-1.174	-1.452	-1.848	-1.845	-1.816	-1.816
7.4	Milieubeheer		-480	-424	-439	-437	-437	-437
7.5	Begraafplaatsen en crematoria		-73	-81	-83	-79	-79	-83
8.1	Ruimtelijke ordening		-1.082	-908	-1.207	-1.345	-1.080	-1.080
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)		-171	-92	-409	-197	-161	-161
8.3	Wonen en bouwen		-825	-897	-838	-864	-864	-863
	Totaal lasten		**-7.630**	**-7.883**	**-8.730**	**-8.775**	**-8.485**	**-8.565**
	Baten							
2.1	Verkeer en vervoer		208	46	46	46	46	46
2.2	Parkeren		37	2	2	2	2	2
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur		61	62	62	62	62	62
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		12	7	10	10	10	10
3.4	Economische promotie		1	0	0	0	0	0
7.2	Riolering		1.713	1.810	1.942	2.001	2.052	2.102
7.3	Afval		1.713	1.841	2.206	2.187	2.126	2.174
7.4	Milieubeheer		41	2	2	2	2	2
7.5	Begraafplaatsen en crematoria		64	28	54	54	54	54
8.1	Ruimtelijke ordening		181	5	155	270	5	5
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)		96	12	173	12	0	0
8.3	Wonen en bouwen		437	283	298	298	298	298
	Totaal baten		**4.564**	**4.097**	**4.950**	**4.944**	**4.657**	**4.755**
	Eindtotaal		**-3.066**	**-3.786**	**-3.780**	**-3.831**	**-3.828**	**-3.810**
	Mutaties reserves							
0.10	Lasten (toevoegingen)		-542	0	0	0	0	0
0.10	Baten (onttrekkingen)		99	73	12	0	0	0
	Eindtotaal		**-443**	**73**	**12**	**0**	**0**	**0**
	Resultaat programma Omgeving		**-3.509**	**-3.713**	**-3.768**	**-3.831**	**-3.828**	**-3.810**

	Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2024	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Resultaat voorjaarsnota 2024		-3.711	-3.676	-3.698	-3.662	-3.627
2.1	Verkeer en vervoer		-28	2	-6	14
2.2	Parkeren		3	3	3	3
2.5	Openbaar vervoer		6	6	6	6
3.1	Economische ontwikkeling		17	16	16	16
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur		6	6	6	6
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		1	0	0	0
3.4	Economische promotie		26	25	25	25
7.2	Riolering		-17	-22	-44	-3
7.3	Afval		56	80	144	95
7.4	Milieubeheer		14	13	13	13
7.5	Begraafplaatsen en crematoria		4	-1	-1	3
8.1	Ruimtelijke ordening		164	157	157	157
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)		-13	6	6	6
8.3	Wonen en bouwen		-125	-98	-99	-99
0.10	Mutaties reserves		0	0	0	0
	Resultaat meerjarenbegroting 2024-2028	**-3.711**	**-3.768**	**-3.831**	**-3.828**	**-3.810**

2.5.4 Betrokken verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem	
Doel	Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. De ODRA bundelt de krachten. Zo is er minder versnippering, meer deskundigheid en een meer efficiënte inzet van middelen.
Taak	Het uitvoeren van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht voor gemeenten in de regio Arnhem en Provincie Gelderland. De ODRA is voor deze overheden ook het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Beleidsrisico's	De ODRA is een uitvoeringsorganisatie. De beleidsrisico’s zijn zeer beperkt. Uitvoerend beleid wordt afgestemd, maar de gemeente blijft zelf bevoegd om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2025	Ook de ODRA heeft een bezuinigingsopgave doorgevoerd. Naast de taken die al bij de ODRA zijn belegd, gaan ook de meldingen asbest met bedrijfsmatige grondslag in 2025 naar de ODRA. Deze taak is onder de Omgevingswet duidelijker als basistaak beschreven. Daarom dient de ODRA deze af te handelen. Het werkpakket krijgt hierdoor een kleine uitbreiding.

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	
Doel	Verbeteren van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen, zowel nationaal als internationaal.
Taak	Overleg voeren gericht op afstemming van beleid voor wonen, mobiliteit, economie en duurzaamheid. Daarnaast wordt het Bureau Brussel (EU-lobby) op strategisch-inhoudelijk niveau aangestuurd.
Beleidsrisico’s	Beperkt. Het orgaan is een afstemmingsplatform dat geen beslissingen kan nemen voor de afzonderlijke gemeenten. Het beleid wordt afgestemd, maar de gemeente blijft zelf bevoegd om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2025	Belangrijk is bij grote, complexe vraagstukken samen te werken voor voldoende slagkracht. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is het daarom van belang om aangesloten te zijn bij de diverse opgaveteams en speerpunten. Ook in 2025 zetten we deze samenwerking voort.

2.5.5 Indicatoren

Programma 3 Omgeving	Westervoort	Nederland
Functiemenging	32,0%	54,2%
Vestiging (van bedrijven)	142,6	197,1
Omvang huishoudelijk afval	96	148
Hernieuwbare elektriciteit	27,8%	41,3%
Gemiddelde WOZ-waarde (in € 1.000)	318	379
Nieuw gebouwde woningen	5,0	9,1
Demografische druk	76,7	70,4
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	1.008	Geen data
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	1.045	Geen data

Kijk voor een toelichting op de verschillende indicatoren op www.waarstaatjegemeente. De gegevens zijn ingevuld naar de stand van 31 augustus 2024.

2.6 Programma 4 Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

In dit onderdeel zijn de middelen verantwoord die vooraf geen bepaald bestedingsdoel hebben of niet toe te rekenen zijn aan de inhoudelijke programma's. Voorbeelden hiervan zijn: belastingen, uitkeringen uit het gemeentefonds, treasury, dividend en onverdeelde lasten (stelposten).

Het programma Algemene dekkingsmiddelen is onderverdeeld in 2 deelprogramma's: Belastingen en Overige algemene dekkingsmiddelen. De beleidsdoelen belastingen zijn opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma algemene dekkingsmiddelen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Lasten	-549	-1.031	-574	-475	-486	-489
Baten	37.058	38.147	39.703	37.950	39.212	40.281
A. Saldo exploitatie	**36.509**	**37.116**	**39.129**	**37.475**	**38.726**	**39.791**
Toevoeging reserves						
Onttrekking reserves						
B. Mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat (A+B)	**36.509**	**37.116**	**39.129**	**37.475**	**38.726**	**39.791**
Bijstelling						
Geraamd resultaat	**36.509**	**37.116**	**39.129**	**37.475**	**38.726**	**39.791**

Toelichting

Hierna volgt een toelichting op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Daar waar mogelijk worden indicatoren gebruikt.

2.6.1 Financiële middelen

		2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Lasten						
0.5	Treasury	-48	-116	-63	-14	-24	-27
0.61	OZB woningen	-123	-101	-94	-60	-61	-62
0.62	OZB niet-woningen	-112	-126	-125	-112	-112	-112
0.64	Hondenbelasting	-267	-276	-291	-289	-289	-289
0.7	Gemeentefonds	0	-411	0	0	0	0
	Totaal lasten	**-549**	**-1.031**	**-574**	**-475**	**-486**	**-489**
	Baten						
0.5	Treasury	347	396	194	110	110	110
0.61	OZB woningen	2.866	3.203	3.475	3.581	3.669	3.757
0.62	OZB niet-woningen	570	600	678	699	717	734
0.64	Hondenbelasting	120	129	120	124	127	130
0.7	Gemeentefonds	33.155	33.819	35.236	33.436	34.588	35.549
	Totaal baten	**37.058**	**38.147**	**39.703**	**37.950**	**39.212**	**40.281**
	Resultaat algemene dekkingsmiddelen	**36.509**	**37.116**	**39.129**	**37.475**	**38.726**	**39.791**

Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2024		**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Resultaat voorjaarsnota 2024		37.116	37.478	36.959	38.188	37.586
0.5	Treasury		71	77	72	80
0.61	OZB woningen		93	111	87	174
0.62	OZB niet-woningen		15	26	21	38
0.64	Hondenbelasting		-30	-29	-31	-28
0.7	Gemeentefonds		1.502	332	389	1.941
	Resultaat meerjarenbegroting 2024-2028	**37.116**	**39.129**	**37.475**	**38.726**	**39.791**

Hoofdstuk 3 Paragrafen

3.0 INLEIDING

De paragrafen vormen een belangrijke informatiebron en beogen een “dwarsdoorsnede” van de programma’s te geven. In de paragrafen zijn beleidslijnen vastgelegd over de beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Het doel van de paragrafen is om informatie die voorheen op meerdere plekken in de begroting stond bijeen te brengen. Hierdoor is het mogelijk om sneller en beter inzicht en overzicht te krijgen in deze onderwerpen. De raad heeft hiermee een extra instrument in handen om de beleidskaders vast te stellen en om de uitvoering te kunnen controleren.

Het besluit begroting en verantwoording (BBV) schrijft acht paragrafen verplicht voor. Paragraaf duurzaamheid is extra toegevoegd.

§1 - Lokale heffingen
§2 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing
§3 – Kapitaalgoederen
§4 – Financiering
§5 - Bedrijfsvoering
§6 - Verbonden partijen
§7 - Grondbeleid
§8 - Openbaarheid
§9 - Duurzaamheid

3.1 Lokale heffingen

3.1.0 Inleiding

In het begrotingsjaar 2025 vormen de lokale heffingen ruim 16% van de totale baten van de gemeente. De lokale heffingen zijn daarmee een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. In deze paragraaf gaan we in op het gemeentelijke beeld, door de hoogte van de woonlasten voor een gemiddeld huishouden en de hoogte van de opbrengsten uit de lokale heffingen. De opbrengsten uit lokale heffingen worden vervolgens per heffingssoort uitgesplitst en toegelicht. Als laatste zijn de gegevens vanuit de Atlas van de lokale lasten 2023 en 2024 opgenomen.

De belastingtarieven zijn opgenomen in onderstaande belastingverordeningen.
- "Verordening onroerendezaakbelastingen 2025".
- "Verordening afvalstoffenheffing 2025".
- "Verordening rioolheffing 2025".
- "Verordening lijkbezorgingsrechten 2025".
- "Verordening hondenbelasting 2025
- "Verordening marktgelden 2025".
- "Verordening leges omgevingsvergunning 2025".
- "Legesverordening 2025".

In de verordeningen zijn verder bepalingen opgenomen ter uitvoering van de heffing en de invordering van gemeentelijke belastingen.

3.1.1 Beleid

Gemeenten in Nederland heffen belastingen, leges en heffingen. De gemeenteraad bepaalt welke gemeentelijke lokale lasten inwoners betalen en tevens de hoogte van de tarieven. In deze paragraaf wordt het volgende onderscheid gemaakt:
- Belastingen

De opbrengsten uit belastingen zijn niet gelabeld en kunnen daarom voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen worden ingezet. De onroerendzaakbelasting (OZB) en hondenbelasting behoren tot deze categorie.
- Leges

Leges worden geheven voor diensten die geleverd worden aan een individuele aanvrager. Leges worden ook wel retributies genoemd. Onder andere het aanvragen van een rijbewijs of omgevingsvergunning, lijkbezorgingsrechten en marktgelden behoren tot deze categorie. Bij het heffen van leges gelden beperkingen: er mag geen winst gemaakt worden op de diensten en voor een aantal diensten heeft het Rijk een maximumtarief bepaald.
- Heffingen

Heffingen worden geheven voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De opbrengsten kunnen uitsluitend besteed worden aan die specifieke taak of voorziening waarvoor de heffing is opgelegd. De heffingen worden ook wel bestemmingsheffingen genoemd. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Voor deze heffingen geldt dat de gemeente niet meer in rekening mag brengen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt. Dit uitgangspunt geldt bij het bepalen van de tarieven in de verordening.

Beleidsdoel bij belastingen, leges en heffingen	
Inflatie	**Belastingen stijgen met het inflatiepercentage.**
2025	3,45%
2026	3,18%
2027	2,60%
2028	2,50%
Rioolheffing	Inflatiepercentage + 0 % Watertakenplan
Dekking	Maximaal 100% kostendekking van de leges (zoveel mogelijk kosten verhalen).
Dekking	Maximaal 100% kostendekking van de afval- en rioleringskosten.

3.1.2 Ontwikkeling lokale lastendruk

De lokale lastendruk geeft aan wat een gemiddeld meerpersoonshuishouden met een eigen woning in Westervoort kwijt is. De stijging van de lastendruk in 2025 ten opzichte van voorgaand jaar bedraagt €59,74. Dit is een stijging van 6,16**%**. In onderstaande tabellen is te zien hoe de lokale lastendruk opgebouwd is.

Aannames

Gemiddelde WOZ-waarde woning	€ 318.000
Ledigingen 240-liter container restafval	8 keer
Rioolaansluiting woning	vast bedrag

Ontwikkeling lokale lastendruk	2023	2024	2025	2026	2027	2028
OZB-eigenaar	433,12	469,69	485,89	501,34	514,38	527,24
Afvalstoffenheffing	236,95	247,40	282,19	291,17	298,74	306,21
Rioolheffing	240,95	253,48	262,23	270,56	277,60	284,54
Totaal	911,02	970,57	1030,31	1063,07	1090,71	1.117,98
Stijging in €		59,55	59,74	32,76	27,64	27,27
Stijgingspercentage		6,54	6,16	3,18	2,60	2,50

Vergelijking lastendruk per inwoner binnen Gelderland

in €	2020	2021	2022	2023	2024
Gemeente Duiven	419,00	449,00	465,00	469,00	476,00
Liemerse gemeenten (incl. Duiven)	410,00	446,00	458,00	470,00	499,00
Gemeente Westervoort	380,00	422,00	436,00	452,00	484,00
Gemeente Zevenaar	430,00	468,00	474,00	489,00	537,00
Gelderland (incl. Duiven)	441,00	463,00	472,00	494,00	528,00

3.1.3 Inkomstenoverzicht

Het totaal van de geraamde baten uit lokale heffingen in 2025 is € 8.489.000.

De verdeling naar soort inkomsten is in onderstaande tabel weergegeven.

Inkomsten uit lokale heffingen	2024	2025	2026	2027	2028
	B	B	B	B	B
Subtotaal belastingen	3.986	4.132	4.262	4.372	4.481
Subtotaal leges en overige opbrengsten	535	626	584	592	465
Subtotaal heffingen	3.424	3.732	3.838	3.939	4.037
Totaal	7.945	8.489	8.684	8.902	8.983

3.1.4 Belastingen nader toegelicht

Zoals eerder aangegeven zijn de inkomsten uit belastingen niet gelabeld. Deze kunnen voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen worden ingezet.

Financiën

De totale opbrengst uit belastingen is begroot op € 4.132.000. Hiermee wordt de opbrengst uit belastingen in 2025 € 146.000 hoger begroot dan in 2024. De stijging van de OZB is onder andere het gevolg van indexeringen.

Inkomsten uit belastingen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
	R	B	B	B	B	B
OZB eigendom woningen	2.852	3.202	3.310	3.415	3.504	3.592
OZB eigendom en gebruik niet-woningen	567	598	645	666	684	702
Hondenbelasting	119	129	120	124	127	130
Precariobelasting	0	0	0	0	0	0
BIZ	58	57	57	57	57	57
Totaal	3.594	3.986	4.132	4.262	4.372	4.481

Tarieven

In onderstaande tabel is de tariefontwikkeling van de gemeentelijke belastingen die gemeente Westervoort heft weergegeven.

Tariefontwikkeling belastingen	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
OZB eigendom woningen (per € 1.000)	0,1477	0,1528	0,1577	0,1618	0,1658
OZB eigendom niet-woningen (per € 1.000)	0,3168	0,3277	0,3382	0,3469	0,3556
OZB gebruik niet-woningen (per € 1.000)	0,2422	0,2506	0,2585	0,2652	0,2719
Hondenbelasting 1e hond	101,00	104,48	108,09	111,82	115,68
Hondenbelasting 2e hond	138,61	143,02	147,57	152,26	157,10
Hondenbelasting 3e hond	268,28	275,26	282,41	289,75	297,29
Hondenbelasting per kennel	239,61	245,60	251,74	258,03	264,48

Wat betaal jij aan OZB?					
WOZ-waarde woningen	€ 200.000	€ 310.000	€ 400.000	€ 600.000	€ 800.000
2024	295	470	591	886	1.182
2025	306	486	611	917	1.222
2026	315	501	631	946	1.261
2027	324	514	647	971	1.294
2028	332	527	663	995	1.326

Onroerendezaakbelastingen

Onroerendezaakbelastingen bestaan uit een eigenaren- en een gebruikersbelasting. De belastingen worden geheven van eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Voor woningen wordt alleen een eigenarenbelasting geheven. In 2024 worden alle onroerende zaken in de gemeente Westervoort voorzien van een nieuwe WOZ-waarde naar waarde peildatum 1 januari 2024. Deze nieuwe WOZ-waarden gelden voor het jaar 2025 en vormen de grondslag voor de berekening van de aanslagen OZB. De tarieven worden aangepast met de voor 2025 verwachte inflatie van 3,45%.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. De financiële verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds over gemeenten. De Algemene Uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met veel waardevol onroerend goed ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde landelijke OZB-tarief.

Het resulterende bedrag wordt gekort op de Algemene Uitkering van de betreffende gemeente. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft geen enkel effect op deze aftrekpost. De rekentarieven zijn door het Rijk aangepast aan de landelijke waardeontwikkeling. De rekentarieven voor 2025 zijn 0,0914% voor OZB woningen eigenaren, 0,3079% voor OZB niet-woningen eigenaren en 0,2342% voor OZB niet-woningen gebruikers.

Hondenbelasting

Hondenbelasting wordt geheven voor het houden van honden. Het aantal honden dat wordt gehouden is bepalend. Er is een uitzondering gemaakt voor blindengeleidehonden, honden die aan een gehandicapte ten dienste zijn gesteld ter bevordering van de zelfstandige deelname aan het maatschappelijk verkeer en voor honden die voor deze taken worden opgeleid. Er zijn vrijstellingen voor politiehonden, asielhouders en honden jonger dan drie maanden die nog bij de moederhond verblijven en voor de honden van de Reddingshonden vereniging. Voor kennelhouders geregistreerd bij de Raad van beheer op kynologisch gebied geldt een vast tarief. De tarieven hebben een progressieve opbouw. Het uitgangspunt is dat de kosten van kwijtschelding in de tarieven worden verdisconteerd. De tarieven worden met de voor 2025 verwachte inflatie van 3,45% verhoogd.

Kwijtscheldingen

Inwoners met weinig vermogen en een laag inkomen kunnen in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de geheven belasting. Voor de hondenbelasting kan alleen kwijtschelding verleend worden voor de eerste hond. In de begroting is gerekend met een bedrag van € 5.000 (totaalbedrag kwijtschelding € 101.000).

3.1.5 Leges nader toegelicht

Leges worden geheven voor diensten die geleverd worden aan een individuele aanvrager. Denk aan het aanvragen van een rijbewijs of een omgevingsvergunning. Deze leges worden ook wel retributies genoemd. Bij het heffen van leges heeft de gemeenteraad te maken met beperkingen. Er mag geen winst gemaakt worden op de diensten en voor een aantal diensten heeft het Rijk een maximumtarief bepaald. Deze uitgangspunten gelden bij het bepalen van de tarieven in de verordening. In deze paragraaf wordt de kostendekking van de leges weergegeven zowel bij vaststelling van de tarieven in de verordening als bij de realisatie.

Financiën

De totale opbrengst uit leges en overige opbrengsten is in 2025 begroot op € 626.000. Hiermee wordt de opbrengst in 2025 € 91.000 hoger begroot dan in 2024. De stijging in de komende jaren is het gevolg van verwachte hogere aanvragen reisdocumenten, rijbewijzen en omgevingsvergunningen.

Inkomsten uit leges en overige opbrengsten	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
	B	**B**	**B**	**B**	**B**
Leges					
P1: Basisadministratie persoonsgegevens	9	3	3	3	3
P1: Burgerlijke stand	13	13	13	13	13
P1: Naturalisatie en geslachtsnaamwijziging	12	12	12	12	12
P1: Reisdocumenten en rijbewijzen	129	181	139	147	147
P1: APV en bijzondere wetten	4	5	54	5	5
P2: Gehandicaptenparkeerkaarten	2	2	2	2	2
P3: Wegen binnen de bebouwde kom	19	19	19	19	19
P3: Bestemmingsplannen en vrijstellingen	5	5	5	5	5
P3: Bouw-, aanleg en reclamevergunning	7	7	7	7	7
P3: Leges omgevingsvergunningen	276	291	291	291	291
Totaal leges	475	537	495	503	503
Overige opbrengsten					
P2: Huuropbrengst sport	25	25	25	25	25
P3: Lijkbezorgingsrechten	28	54	54	54	54
P3: Marktgelden	7	10	10	10	10
Totaal overige opbrengsten	60	89	89	59	59
Totaal	535	626	584	592	592

Kostendekkende tarieven

Zoals eerder aangegeven mogen de geheven leges niet winstgevend zijn, maar ten hoogste alle kosten voor de dienstverlening dekken. In onderstaand overzicht is de kostendekking voor de leges, lijkbezorging en marktgelden in beeld gebracht.

Omschrijving	**Leges omgevingwet**	**Lijkbezorgings-rechten**	**Marktgelden**
Salariskosten (inclusief overhead)	-279	-45	-9
Materiële kosten	-12	-37	-2
Totale lasten	-291	-83	-11
Totale baten	291	54	11
Dekking (saldo)	0	-28	0
Dekkingspercentage	100	65	100

3.1.6 Heffingen nader toegelicht

Heffingen worden in rekening gebracht voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De opbrengsten kunnen alleen besteed worden aan die specifieke taak of voorziening waarvoor de heffing is opgelegd. Deze heffingen worden ook wel bestemmingsheffingen genoemd. Het gaat hierbij om de afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de heffingen geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt. Voor deze heffingen wordt de kostendekking daarom weergegeven.

Financiën

De totale opbrengst uit de bestemmingsheffingen bedraagt € 3.724.000. De opsplitsing naar heffingssoort is in onderstaande tabel weergegeven.

Inkomsten uit heffingen	2024	2025	2026	2027	2028
	B	B	B	B	B
Afvalstoffenheffing	1.610	1.826	1.884	1.933	1.981
Reinigingsrecht	7	8	8	8	8
Rioolheffing	1.807	1.890	1.938	1.989	2.039
Totaal	3.442	3.724	3.830	3.930	4.029

Tarieven

In onderstaande tabel is de tariefontwikkeling van de gemeentelijke heffingen die gemeente Westervoort heft weergegeven.

Tariefontwikkeling heffingen	2024	2025	2026	2027	2028
Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht vastrecht	165,00	188,20	194,19	199,24	204,22
Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht variabel:					
- per lediging 140 liter container restafval	8,32	9,49	9,79	10,05	10,30
- per lediging 240 liter container restafval	10,30	11,75	12,12	12,44	12,75
- per storting ondergrondse container	1,15	1,31	1,35	1,39	1,42
Verzamelcontainer:					
- meerpersoonshuishouden	260,42	297,04	306,49	314,46	322,32
- eenpersoonshuishouden	195,31	222,78	229,86	235,84	241,74
Rioolheffing, per aansluiting	253,48	262,23	270,56	277,60	284,54

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing is een kostendekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op de tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief per lediging van de container voor restafval of per storting in een ondergrondse container. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde van 6 ledigingen voor een 140-liter container, 8 ledigingen voor een 240-liter container of 32 stortingen per jaar. De kosten van kwijtschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd. De tarieven zijn 100% kostendekkend.

Afvalstoffenheffing is een kostendekkende heffing. Voor 2025 is er sprake van een stijging van de inzamel- en verwerkingskosten door, stijging van o.a. brandstofprijzen, hoge inflatie/indexering en verwerkingskosten. Verder zorgt de samenwerking met de nieuwe afvalinzamelaar Circulus voor een kostenstijging o.a. door frictiekosten en de gewenste professionalisering en dienstverlening. Er is nu gekozen om de stijging zowel in de tarieven van vastrecht als in de variabele tarieven

te verwerken. Met deze variabele tarieven worden de inwoners gestimuleerd tot het scheiden van afval.

Rioolheffing

Rioolheffing is een kostendekkende heffing. In december worden de belastingtarieven aan uw raad voorgelegd.

Kostendekkende tarieven

Kostendekking afval	**2025**
Lasten	
TV 2.1 Verkeer en vervoer	27
TV 2.1 Doorbelasting 1Stroom	16
TV 7.3 Kosten Circulus	1.305
TV 7.3 Lasten heffing en invordering	6
TV 7.3 Kwijtschelding	96
TV 7.3 Overige kosten	343
TV 7..3 Doorbelasting 1Stroom	75
TV 2.1 BTW	5
TV 7.3 BTW	369
Totaal lasten (A)	**2.242**
Baten	
TV 7.3 Opbrengst afvalstoffenheffing	1.883
Dekking voorziening	188
Totaal netto baten (B)	**2.242**
Dekkingspercentage (B:A)	**100%**

Kostendekking riolering	**2025**
Lasten	
TV 2.1 wegen	22
TV 2.1 BTW	5
TV 7.2 Rioolgemalen	150
TV 7.2 Riolering	905
TV 7.2 Doorberekening 1Stroom	210
TV 7.2 BTW	164
T.V 7.2 Overhead	201
TV 7.2 Voorziening	233
Totaal netto lasten (A)	**1.890**
Baten	
Opbrengst heffingen	1.890
Totaal netto baten (B)	**1.890**
Dekkingspercentage (B:A)	100%

Kwijtschelding

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. In de gemeente Westervoort kan door belastingplichtigen (particulieren en zzp'ers) kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing vastrecht en afvalstoffenheffing verzamelcontainer (100%) en maximaal 6 ledigingen van een 140-liter container, 8 ledigingen van een 240-liter container en 24 aanbiedingen bij de ondergrondse container.

Kwijtschelding wordt verleend op basis van 100% van de bijstandsnorm, waarbij tevens een vermogenstoets plaatsvindt. Ligt het netto besteedbare inkomen op of onder het bijstandsniveau, dan wordt volledige kwijtschelding verleend. Bij een gering hoger inkomen kan sprake zijn van een gedeeltelijke kwijtschelding. In al deze gevallen zal het beschikbare vermogen beneden de toegestane norm moeten liggen. Voor 2025 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van geraamde kwijtschelding € 101.000.

3.1.7 Indicatoren

Lokale heffingen	Westervoort	Nederland
Gemiddelde WOZ waarde	318	379
Nieuw gebouwde woningen	5	9,1
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	1.008	Niet bekend
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	1.045	Niet bekend

Voor een toelichting op de verschillende indicatoren wordt verwezen naar de website www.waarstaatjegemeente.nl. De gegevens zijn ingevuld naar de stand van 5 september 2024.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.0 Inleiding

In de uitvoering van onze taken zijn risico's niet te vermijden. Het is belangrijk om ze in beeld te hebben omdat ze impact kunnen hebben op de realisatie van onze doelen. Daarom gaan we zorgvuldig om met risico's, willen we bewuste afwegingen maken bij het aangaan van risico's en passende beheersmaatregelen nemen. Als risico's zich toch voordoen dan willen wij ze kunnen opvangen. De ratio weerstandsvermogen geeft een indicatie in welke mate wij hiertoe in staat zijn. De ratio weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de omvang van de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Een gezond weerstandsvermogen (> 1,0) stelt ons in staat om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit ons tot ombuigingen dwingt ten koste van het uitvoeren van bestaande taken.

De weerstandscapaciteit kan worden gezien als een noodzakelijke buffer om de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen. Die buffer ligt deels in de sfeer van de exploitatie (de baten en lasten) en deels in de vermogenssfeer (reserves*). De onderstaande tabel geeft weer hoe de structurele en incidentele weerstandscapaciteit is opgebouwd.

3.2.1 Weerstandscapaciteit

	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Weerstand					
Algemene reserve	4.144	3.970	4.931	2.413	117
Resultaat	-173	960	-2.517	-2.296	-1.518
Bestemmingsreserves	0	0	0	0	0
Stille reserve	0	0	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit	0	0	0	0	0
Onvoorzien	25	25	25	25	25
Totale weerstandscapaciteit	**3.996**	**4.955**	**2.439**	**142**	**-1.376**

Onvoorzien

De post onvoorzien mag worden opgevat als een buffer voor onvoorziene tegenvallers. Het dekt lasten die onvoorzien, onvermijdelijk en niet uit te stellen zijn. Vanaf 2024 is een bedrag van € 25.000 structureel geraamd.

Onbenutte belastingcapaciteit

De resterende belastingcapaciteit geeft inzicht in de mogelijkheden voor nog te heffen lokale lasten. Door het afschaffen van de drempeltarieven is de hoogte van de onroerendezaakbelastingen niet meer gemaximeerd.

Algemene reserve

De reserves bestaan uit de algemene reserve en bestemmingsreserves. De algemene reserve is een reserve waarvoor geen specifieke bestemming is bepaald en daarom vrij kan worden ingezet voor het afdekken van risico's.

Niet beklemde bestemmingsreserves

Van de aanwezige bestemmingsreserves is bij het vaststellen van de nota weerstandsvermogen geconcludeerd dat zij niet vrij aanwendbaar zijn, omdat bij beschikking over de reserve dekkingsproblemen ontstaan. Er is daarom geen ruimte.

Stille reserves

De gemeente heeft aandelen in het netwerkdeel van NUON en aandelen Vitens, BNG, Nazorg Bodem en Leisurelands (voormalige RAL). Voor een groot gedeelte dienen deze aandelen op basis van de wet in het bezit van de overheid te blijven. Daarnaast bezit de gemeente nog een aantal activa. Bij de activa gaat het om de mogelijk te realiseren winsten bij verkoop van panden.

De bijdrage van bovenstaande stille reserves aan de weerstandscapaciteit ramen wij op nul.

3.2.2 Risico’s

Nummer	Risico	Kans	Financieel gevolg		Risico
	Open einde regelingen		**Minimum**	**Maximum**	**Gemiddeld**
1.1	Jeugdzorg	80%	400.000	750.000	460.000
1.2	Participatie (BUIG)	50%	100.000	250.000	87.500
1.3	Wet maatschappelijke ondersteuning	90%	50.000	500.000	247.500
1.4	Armoedebeleid	70%	50.000	250.000	105.000
1.5	Woonplaatsbeginsel	90%	50.000	850.000	405.000
	Overige risico's				
2.1	Pandemieën	5%	100.000	250.000	8.750
	Bedrijfsvoering				
3.1	Personeel 1Stroom	50%	250.000	500.000	187.500
3.2	Databeveiliging	90%	50.000	200.000	112.500
	Financieel				
4.1	Algemene uitkering	70%	250.000	2.000.000	787.500
4.2	Grondexploitaties	70%	0	200.000	70.000
4.3	Aftreden bestuurder	30%	50.000	250.000	45.000
4.4	Overige risico's	25%	2.100.000	2.100.000	525.000
	Totaal		**3.450.000**	**8.100.000**	**3.041.250**

Op dit moment zijn de risico's voor de plannen voor Westervoort-Noord, het verplaatsen van de sportvelden en de ontwikkeling van het centrum nog niet kwantificeerbaar. De ontwikkeling van deze plannen en de bijbehorende kosten kunnen een grote invloed hebben op de risico's, het weerstandsvermogen en het geprognosticeerde resultaat.

3.2.3 Weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstands-capaciteit en de weerstandscapaciteit die nodig is om de restrisico’s op te vangen. Dit zijn risico’s waar géén maatregelen voor zijn getroffen om die af te dekken. Als een restrisico zich in de praktijk voordoet, zullen de liquide middelen worden aangesproken. Bij onvoldoende middelen kan het nodig zijn om een lening aan trekken, die extra rentelasten met zich meebrengt.

Voor het begrotingsjaar 2025 is de berekening van de ratio weerstandsvermogen als volgt:

Ratio weerstandsvermogen	=	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 4.955	1,63
		Benodigde weerstandcapaciteit		€ 3.041	

De normtabel biedt een waardering van de berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het verloop van de ratio weerstandsvermogen voor de jaren 2024 tot en met 2028 is hieronder weergegeven:

Verloop ratio weerstandsvermogen	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Weerstandscapaciteit (A)	3.996	4.955	2.439	142	-1.376
Risico's (B)	3.041	3.041	3.041	3.041	3.041
Ratio weerstandsvermogen (A:B)	1,31	1,63	0,80	0,05	-0,45
J(aarrekening) 0f B(egroting)	B	B	B	B	B

Toelichting:

De ratio weerstandsvermogen is gebaseerd op verwachtingen. Economische ontwikkelingen kunnen grote invloed hebben op de begrotingsresultaten, waarbij de financieringssystematiek van het gemeentefonds een belangrijke negatieve invloed kan hebben. Doordat we genoodzaakt zijn de Algemene Reserve in te zetten om de begrotingstekorten te dekken wordt het weerstandsvermogen steeds slechter.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt een beslag op een deel van de financiële middelen. Kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën wegen, water en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleidskader, de beheerplannen en de financiële consequenties.

In de beleidsplannen legt de gemeenteraad de kaders vast voor de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Met de vaststelling van de programmabegroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om de uitgaven ten laste van de betreffende onderhoudsvoorzieningen te doen.

Deze voorzieningen worden gevuld door een jaarlijkse storting vanuit de diverse taakvelden. De kosten van het onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Integraal beleidskader

In 2024 is het Integrale Beleidsplan Openbare Ruimte 2023-2032 (IBOR) vastgesteld door de Raad en beschrijft het strategische kader voor de integrale aanpak van de openbare ruimte voor een periode van 10 jaar. Het IBOR heeft als doel effectief en efficiënt te kunnen werken aan grote opgaven als een toekomstbestendige leefomgeving en een openbare ruimte die bijdraagt aan een inclusieve samenleving en uitnodigt tot een gezonde en sociale levensstijl. Dit in combinatie met de grootschalige vervangingsopgaven waar de gemeente voor staat. Het IBOR zorgt daarnaast voor het beheersbaar houden van de aanleg en onderhoudskosten, duurzaam financieel beleid en een grotere betrokkenheid van de samenleving door hier met elkaar aan te werken.

Binnen het IBOR staan de volgende ambities centraal; basis op orde, betrokken samenleving, toekomstbestendig, aantrekkelijk en uitnodigend. Naar verwachting zal begin 2025 het integrale beheerplan openbare ruimte worden vastgesteld door het college. Ook het handboek openbare ruimte wordt in 2025 vernieuwd

In 2050 moet de grond -weg en waterbouw circulair zijn. Binnen programma duurzaamheid zijn lijnen uitgezet om dit te bereiken. Circulariteit en duurzaamheid wordt daarom nu al meegenomen in aanbestedingen.

Wegen en civiele kunstwerken

Beleidskader

Binnen het beleidskader IBOR is het onderhoudsniveau voor wegen vastgesteld op niveau B voor asfaltverharding en niveau C voor element- en overige verharding conform de CROW systematiek (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek).

In de gemeente begroting zijn gelden beschikbaar gesteld voor wegen en civiele kunstwerken, waaronder een ‘voorziening onderhoud wegen’ en een ‘voorziening achterstallig onderhoud wegen’. De voorziening achterstallig onderhoud is enkele jaren geleden beschikbaar gesteld om de grote achterstand van vooral elementenverharding in een beperkt aantal jaren in te lopen. Een voorziening mag volgens de regels de eerstvolgende 10 jaar niet negatief worden.

Uitvoering wegonderhoud

Onderhoud wordt uitgevoerd als de kwaliteit onder het minimale niveau is gekomen. Jaarlijks wordt daarvoor een weginspectie uitgevoerd op alle verhardingen. De laatste weginspectie is in 2024 uitgevoerd. De geïnspecteerde verhardingen worden in beheersysteem Brutus bijgehouden en verwerkt. Het daarin geprognotiseerde ‘groot’ onderhoud wordt getoetst op maatregel-jaar van uitvoering en wordt afgestemd en uitgevoerd. Het bij de inspectie geconstateerde klein onderhoud wordt in het inspectiejaar opgelost. Het bij Fixi/KCC gemelde klein onderhoud of eigen constatering wordt zo snel mogelijk opgelost.

Naast het uitvoeren van klein en groot onderhoud zal er steeds meer een verschuiving optreden naar vervangen. Dit komt vooral voort uit ouderdom en slechte kwaliteit. Groot onderhoud wordt integraal afgestemd met de andere disciplines als groen, riool, verkeer en ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld de energietransitie en woningbouwopgave. Vervangingen worden aan de gemeenteraad aangedragen en vastgesteld in de gemeentelijke begroting cyclus.

In 2023 is met 3 gemeenten een meerjarig asfalt onderhoudsbestek aanbesteed en opgedragen. Een jaar eerder was dit voor elementen onderhoud. Na de laatste inspectie in 2024 zijn diverse onderhoudsmaatregelen uitgevoerd, op moment van schrijven in uitvoering of nog gepland, ook voor 2025 staan er nog werkzaamheden op de planning. Hierbij is wordt o .a. rekening gehouden met de aanleg van de glasvezel.

Een aandachtspunt is dat er over ca. 10 jaar een onderhoudsgolf aankomt. In verband met de financiering vanuit een voorziening die niet negatief mag worden is het belangrijk hier goed sturing aan te geven. Daarnaast is het belangrijk om hierop vroegtijdig te anticiperen.

De inspectie en schouw van de kunstwerken gaat volgens een inspectieplan. Een houten brug wordt afwisselend om het jaar geschouwd of geïnspecteerd. Voor beton, staal en overige is dit 1 keer per 3 jaar. De inspectie of schouw van het begrotingsjaar bepaalt het noodzakelijke onderhoud voor de jaren tot de volgende inspectie, en dat wordt ook uitgevoerd. Voor de latere jaren is het onderhoud berekend. Bij de inspectie wordt per hoofdonderdeel de schade in beeld gebracht. Per schade wordt een herstel advies gegeven. Dit kan ook een renovatie of vervanging zijn als daar aanleiding toe is. Indien nodig volgt nader onderzoek.

Kwaliteitsniveau verhardingen

De kwaliteit van het asfalt is bij de laatste inspectie flink gestegen. Een aandachtspunt is dat vooral bij asfaltwegen steeds meer schade optreedt. De lang aanhoudende droogte maar ook de juist lange erg natte periodes hebben hun weerslag op beweging in de klei ondergrond. Vervolgens straalt dit door naar steeds meer asfalt verhardingen in de vorm van scheuren. Het is belangrijk asfalt op redelijk niveau te houden om kapitaalvernietiging te voorkomen.

De kwaliteit van de elementen verharding is ook gestegen ten opzichte van de vorige inspectie. Met het extra budget voor achterstallig onderhoud wordt vanaf eind 2022 4 jaar lang een inhaalslag gemaakt om de kwaliteit op het vastgestelde niveau te brengen. Met een totaal budget van 2 miljoen betekent dat jaarlijks 500.000 euro aan achterstallig straatwerk. Een hele klus om voor elkaar te krijgen. In 2025 en 2026 wordt nog ongeveer de helft van de totale achterstanden verwerkt. We volgen hiermee redelijk de planning.

Het aangetroffen kwaliteitsniveau van de civiele kunstwerken voldoet aan de verwachtingen in relatie tot de leeftijd van het areaal.

Voorziening onderhoud wegen	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Stand per 1 januari	**310**	**191**	**230**	**264**	**154**
Toevoeging aan de voorziening	494	494	494	494	494
Onttrekking aan de voorziening	-613	-455	-460	-604	-604

Voorziening onderhoud wegen	2024	2025	2026	2027	2028
Stand per 31 december	**191**	**230**	**264**	**154**	**144**

Voorziening achterstallig onderhoud wegen	2024	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	**1.327**	**827**	**327**		
Toevoeging aan de voorziening					
Onttrekking aan de voorziening	500	500	327		
Stand per 31 december	**827**	**327**	**0**	**0**	**0**

Riolering, gemalen en randvoorzieningen

Beleidskader

De Raad heeft in 2022 het Watertakenplan 2022-2026 vastgesteld. In het Watertakenplan 2022-2026 is zowel het beleid als de financiële onderbouwing opgenomen voor het in stand houden van het riool en watersysteem. Het Watertakenplan is input voor het IBOR waarmee het watertakenplan geborgd is binnen het beleidskader IBOR. Daarnaast zijn in 2022 het uitvoeringsprogramma DPRA, de rioolaansluit- en hemelwaterverordening door de Raad vastgesteld. De bekostiging van het uitvoeringsprogramma DPRA is opgenomen in het Watertakenplan. De beleidsstukken zijn opgesteld in samenwerking met de Liemerse gemeenten en Waterschap Rijn en IJssel.

Uitvoering

Met het vaststellen van het uitvoeringsprogramma DPRA steekt de gemeente in op het Klimaatadaptief maken van de openbare ruimte. In 2025 zullen er nieuwe beheerscontracten worden opgesteld omtrent het reinigen en inspecteren van vrijvervalriolen, kolken en lijngoten. Daarnaast zullen we aan de slag gaan met de uitkomsten uit het onderzoek naar de kwaliteit van de zuiverende voorzieningen en waar nodig maatregelen gaan treffen.

Voorziening riolering	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	3.147	3.425	3.785	4.204
Toevoeging aan de voorziening	337	418	479	479
Onttrekking aan de voorziening	-59	-59	-59	-59
Stand per 31 december	**3.425**	**3.785**	**4.204**	**4.624**

Water

Beleidskader

De Raad heeft in 2022 het Watertakenplan 2022-2026 vastgesteld. In het Watertakenplan 2022-2026 is zowel het beleid als de financiële onderbouwing opgenomen voor het in stand houden van het riool en watersysteem. Het Watertakenplan is input voor het IBOR waarmee het watertakenplan geborgd is binnen het beleidskader IBOR.

Uitvoering

Om droogte verder te bestrijden worden het feitenrelaas en handelingsperspectief uit 2023 verder uitgewerkt tot concrete maatregelen. Hiermee zijn we in 2024 gestart maar de uitwerking zal ook nog een groot deel van 2025 beslaan.

Water	2025	2026	2027	2028
Budget	103	124	136	195
Totaal	**103**	**124**	**136**	**195**

Onderhoud groen

Beleidskader

Binnen het beleidskader IBOR is het onderhoudsniveau voor groen vastgesteld conform de CROW- systematiek. Voor beplanting is dit kwaliteitsniveau C, met uitzondering van de vaste planten. Deze beheergroep heeft kwaliteitsniveau B. Overige onderdelen als vegen en onkruidbestrijding en A-locaties hebben ook kwaliteitsniveau B gekregen. Het beheerniveau wordt pas bijgesteld bij het ingaan van de nieuwe onderhoudscontracten in 2026. Eerder aanbesteden zorgt in de huidige markt voor een hogere onderhoudsprijs.

De bomenverordening 2016 is het geldende beleidskader voor bomen. Hierin staan regels over onder andere kap, behoud en bescherming. Onderdeel hiervan is de Groene Kaart. Dit betreft een topografische kaart met daarop alle monumentale en waardevolle groenelementen en monumentale bomen. De komende jaren wordt ingezet om doelstellingen zoals geformuleerd in Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie uit te voeren.

Binnen de gemeentegrenzen zijn zowel de Japanse duizendknoop als de reuzenberenklauw aangetroffen. Naar aanleiding van EU-verordening ‘Invasieve Uitheemse Soorten’ 1143/2014 is de gemeente wettelijk verplicht gesteld in te grijpen bij het aantreffen van invasieve exoten om verdere verspreiding te voorkomen.

Binnen het groen werken we conform de wet Natuurbescherming (Wnb). Deze wet beschermt de dieren en planten in Nederland en hun leefgebied.

Uitvoering

Naast het creëren van een veilige aantrekkelijke en groene leefomgeving ligt het zwaartepunt bij het groenbeheer steeds meer op de maatschappelijke opgaven die we hebben in relatie tot vergroenen, klimaatadaptatie, ecosysteemdiensten en biodiversiteit. Dit maakt dat we anders gaan beheren.

Conform het oude beleidskader zijn in 2019 nieuwe onderhoudscontracten (bestekken) opgesteld en aanbesteedt. Het bestek loopt van 2020 t/m 2023 met optie tot verlenging van 2 maal een jaar. Hoewel het onderhoudsniveau is gewijzigd blijft het uitgangspunt dit bestek. Eerder aanbesteden zorgt in de huidige markt voor een hogere onderhoudsprijs voor een lager onderhoudsniveau. In 2025 wordt begonnen met het opstellen van nieuwe onderhoudsbestekken voor het reguliere groenonderhoud en het onkruid vrij maken en het vegen van de wegen. Ook hierin worden de ambities binnen het IBOR meegenomen.

Voor het boombeheer wordt Handboek Bomen van Norminstituut Bomen gebruikt. Hierin staan kwaliteitseisen, richtlijnen en normen die van toepassing zijn op de uitvoering van werkzaamheden met bomen. Extra aandacht krijgen de bomen met essentaksterfte en de kastanjebloedingsziekte. We controleren deze bomen vaker en monitoren de voortgang van de ziekte. Waar nodig snoeien we vaker of vervangen we bomen als dat nodig is.

Het behoud van met name grote bomen is belangrijk. Hun bijdrage op gebied van bijvoorbeeld verkoeling en ecosysteemdiensten is groter dan bij kleine bomen. Het behoud van grote bomen met kleine groeiplaatsen zorgt regelmatig voor extra kosten. Een voorbeeld hiervan is het ondergronds toevoegen van extra voedingsmiddelen om wortelopdruk te beperken. Dit doen we

in overleg met vakgroep wegen. Ook onderzoek naar stabiliteit en aanvullende snoei vindt vaker plaats. Soms is het behoud van een boom niet haalbaar en heeft de boom geen toekomstwaarde. Dan is het nodig om een boom te kappen. In het integrale beheerplan wordt uitgewerkt op welke manier we deze afweging maken.

Het maaibestek (bermen) is begin 2023 aanbesteed. [GO1] Waar mogelijk wordt er gemaaid en afgevoerd en is de frequentie teruggebracht. In de maand mei maaien we alleen daar waar nodig in verband met de verkeersveiligheid. In deze maand is een bloeiende berm extra belangrijk voor de insecten.

De invasieve soorten in onze gemeente worden beheerst conform het opgestelde plan van aanpak. De bestrijdingsmethode wordt afgestemd op de omvang van de locatie. Er worden geen chemische bestrijdingsmiddelen toegepast. Jaarlijks wordt de voortgang gemonitord.

De plantvakken liggen niet overal op het vastgestelde kwaliteitsniveau. Voor de uitvoering van grootschalige renovaties wordt gezocht naar maximale integraliteit met overige vakgebieden in de openbare ruimte. Tevens is een relatie met het beschikbaar komen van gelden uit het DPRA-plan. Hier wordt zo veel mogelijk werk-met-werk gemaakt.

Onderhoud groen	2025	2026	2027	2028
Budget	887	895	904	921
Totaal	**887**	**895**	**904**	**921**

Onderhoud gebouwen

Beleidskader

Op het moment dat deze begroting wordt gemaakt wordt ook gewerkt aan de Nota Vastgoedbeleid Maatschappelijk Vastgoed 2025 - 2040. Enkele speerpunten worden hierna opgenomen.

Uitvoering

De beschikbaarheid van vastgoed, of dat nu is door eigenaarschap of bijvoorbeeld via huur, is altijd faciliterend van karakter en is noodzakelijk om taken van de gemeente uit te voeren of om beleid effectief en/of efficiënt te kunnen realiseren. Het hebben van vastgoed dient dus bij te dragen aan taken en doelstellingen van de gemeente waar de markt dit niet oppakt. We onderkennen hieronder gecategoriseerd 4 doelstellingen:

- Dat kan zijn om de eigen organisatie huisvesting te bieden of om de buitendienst onder te brengen (**vastgoed voor eigen huisvesting**).
- Het kan ook betreffen voorzieningen in het maatschappelijk domein zoals buurthuizen, scholen voor het primair en voortgezet onderwijs inclusief integrale kindcentra (IKC's), multifunctionele accommodaties (MFA's) of sportaccommodaties (**maatschappelijk vastgoed**).
- Een andere categorie wordt gevormd door objecten met een strategische ligging voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen of waar tijdelijk gebruik plaatsvindt in afwachting van definitieve invulling (**herontwikkelingsvastgoed**).
- Tot slot is er een restcategorie, waaronder begraafplaatsen en gebouwde voorzieningen in de openbare ruimte (**overig vastgoed**).
  Deze gezamenlijke 4 categorieën van beleidsondersteunend vastgoed vormen de kernportefeuille en hebben een functie in de realisatie van gemeentelijk beleid.

Meerjarig onderhoudsplan (MJOP) bestaand vastgoed

Voor het MJOP (beheerplan) werken we met de NEN 2767 norm in combinatie met de RVB BOEI methodiek. Daarbij willen we sturen op sober en doelmatig onderhoud waarbij het uitgangspunt is een Redelijke Onderhoudsconditie waarbij ernstige en serieuze gebreken zijn uitgesloten en waarbij ook vanuit een Aspect Prioriteiten matrix wordt gewerkt waarin Veiligheid, Gezondheid en Bruikbaarheid worden meewegen in de risicobenadering. We kijken in het onderhoudsplan 10 jaar vooruit.

Projecten uit het IHP Basisonderwijs

In de raad van Westervoort is op 17 juni het IHP Basisonderwijs 2024 vastgesteld. Bij de voorjaarnota op 1 juli zijn de budgetten voor de termijn 2024-2028 gevoteerd. Hierin is de realisatie van twee projecten gepland. Dat betekent dat we de komende jaren gaan werken aan uitbreiding IKC de Brug en we gaan starten met een haalbaarheidsonderzoek voor nieuwbouw ten noorden van de spoorlijn.

Uitvoering onderhoud

In Westervoort werd het onderhoud vanuit een reserve onderhoud bekostigt. Conform de BBV o.a.: Artikelen 12, 35 en 44 dient dit via een daarvoor ingerichte voorziening (onderhoud gebouwen) te lopen. Onder deze voorziening zit een onderhoudsplan, zoals eerder en hierna omschreven. Dat

onderhoudsplan is gemaakt met onderstaande verloop van de voorzieningen. Na vaststelling van de begroting wordt de reserve vervangen voor een voorziening onderhoud gebouwen.

Het uitvoeringsprogramma MJOP 2024-2028 is gemaakt op basis van de resultaten van de eerder genoemde NEN2767 inspectie om de gebouwen op conditie 3 (sober en doelmatig onderhoudsniveau) te houden. Uit de inspecties volgde een actueel beeld op benodigde middelen voor onderhoud. Onderhoud voorkomt ook kapitaalverlies.

Onderhoud gebouwen	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Budget	253	96	96	96
Totaal	**253**	**96**	**96**	**96**

3.4 Financiering

Inleiding

Het streven is naar de optimale financiering van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Westervoort op korte en lange termijn. Om deze *treasury*-functie goed uit te voeren, kijken we naar de meerjarige liquiditeitsontwikkeling van de gemeente en de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasury-functie wordt uitgevoerd binnen de normen van de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), de Wet HOF (Wet Houdbare Overheidsfinanciën) en het treasurystatuut van de gemeente Westervoort vastgesteld in 2021.

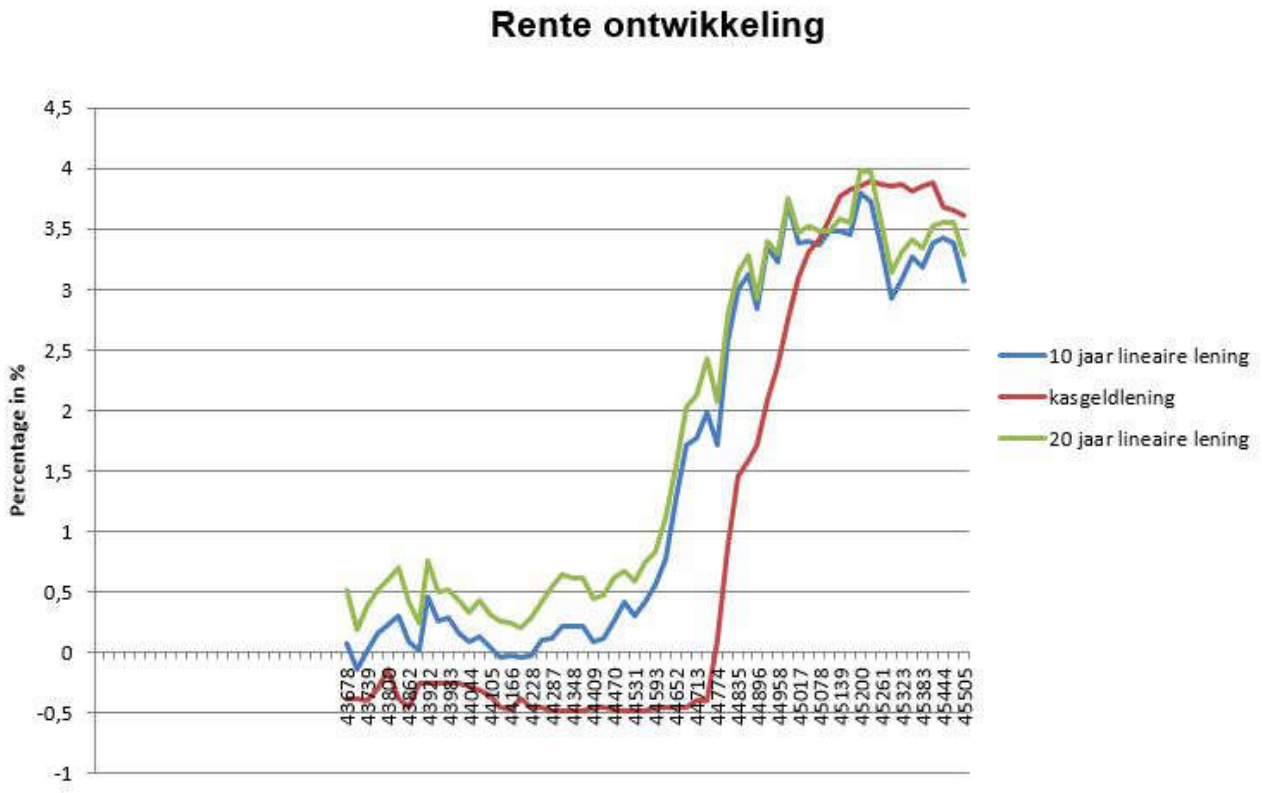
Doelstellingen

Bij de begroting wordt afgewogen welke investeringen er op korte en lange termijn moeten plaatsvinden. Het is vervolgens onze taak om deze investeringen conform de kaders te financieren. We beperken ons tot de publieke taak en hanteren hierbij de volgende doelstellingen:

- Er is voldoende financiering op de korte en lange termijn; zodoende is er altijd geld om aan onze betaalverplichting te voldoen.
- De risico's die aan financiële transacties verbonden zijn worden beheerst en beperkt; het betreft het renterisico, het koersrisico en het debiteuren-/crediteurenrisico.
- De rentekosten van de leningen worden zoveel mogelijk beperkt.
- De interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden zoveel mogelijk beperkt.

Rentevisie

De ECB heeft sinds het hoogste punt in oktober 2023 de rente reeds verlaagd met 0,25% Inmiddels is de inflatie dusdanig gedaald dat de ECB het rempedaal geleidelijk weer kan loslaten. De verwachting voor 2025 is een geleidelijke daling van de korte en lange rente.

Renterisico's

De specifieke risico's die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan voornamelijk uit renterisico's, die worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:
- De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan een jaar) mag opnemen.
- De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld in beeld gebracht (looptijd vanaf een jaar).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan een jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico in zich bergt, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten. Het is dan ook van belang dat de grote fluctuaties van de rentelasten op de korte financiering gedurende het begrotingsjaar beheerst worden. Hiervoor is een goede liquiditeitsprognose voor de korte en lange termijn noodzakelijk. Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan een jaar de aangewezen oplossing. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van de jaarbegroting (8,5%) en geldt voor het gehele begrotingsjaar.

Berekening kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Totale uitgaven	51.949	52.375	51.712	51.706
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,5	8,5	8,5	8,5
Toegestane kasgeldlimiet in €	4.416	4.452	4.396	4.395

De berekende kasgeldlimiet wordt periodiek getoetst aan de werkelijke omvang van het aangetrokken kasgeld. Op basis van de liquiditeitsprognoses wordt bepaald of er kort of lang geld aangetrokken moet worden voor een bepaalde looptijd, rekening houdend met de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Voor de gemeente Westervoort betekent dit dat er in 2025 niet meer dan € 4.416.000 geleend mag worden met kort geld. Kort geld is geld geleend voor een periode van een jaar of korter. De wet Fido geeft aan dat de kasgeldlimiet niet mag worden overschreden. Indien een overschrijding voor het derde achtereenvolgende kwartaal geschiedt, dan moet de toezichthouder hiervan schriftelijk op de hoogte worden gebracht. De lange rente is duurder dan kort geld waardoor het financieel aantrekkelijk is volledig gebruik te maken van het bedrag onder de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinancieren en renteherziening. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijkertijd opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm wordt ook berekend door een percentage van 20 te nemen van de jaarbegroting.

Renterisiconorm	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Totale uitgaven	51.949	52.375	51.712	51.706
Renterisiconorm in %	20	20	20	20
Renterisiconorm in €	10.390	10.475	10.342	10.341

Uit dit overzicht blijkt dat er in 2025 tot € 10.4 miljoen aan leningen mogen worden afgesloten zonder de renterisiconorm te passeren. De liquiditeitsprognose geeft aan dat de gemeente

Westervoort in 2025 tot en met 2028 een financieringsbehoefte heeft. Uit de prognose blijkt dat er financieringsbehoefte in 2027 en 2028 aanwezig is.

Renteschema

a.		De externe rentelasten over de korte en lange financiering		388.909
b.		De externe rente baten van leningen verenigingen		-17.803
		De externe rente baten van Schatkistbankieren		-90.000
		Saldo rentelasten en rentebaten		**281.106**
c1.		Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend		-6.142
		Saldo		**274.964**
d1.		Rente over eigen vermogen of voorzieningen		0
		Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		**274.964**
e.		De aan taakvelden toegerekende rente (rente omslag 0,77%)		-318.209
e2		Ontvangen rente verenigingen doorbelasten		17.803
f.		Rente resultaat positief		**-25.442**

Kredietrisico

Garantiestellingen

Naast bovengenoemd renterisico wordt door onze gemeente ook kredietrisico gelopen in het kader van onze publieke taak gegarandeerde geldleningen. Het kredietrisico betreft het risico dat de leningen niet worden terugbetaald. In totaal hebben wij aan leningen gegarandeerd met een schuldrest per 1 januari 2024 van € 32.082.000. Voor € 32.082.000 is gegarandeerd aan de Stichting Plavei, Woonzorg Nederland en de Stichting Vivare. Hier kan de gemeente Westervoort voor maximaal 50% aangesproken worden omdat deze via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw lopen.

Verstrekte leningen

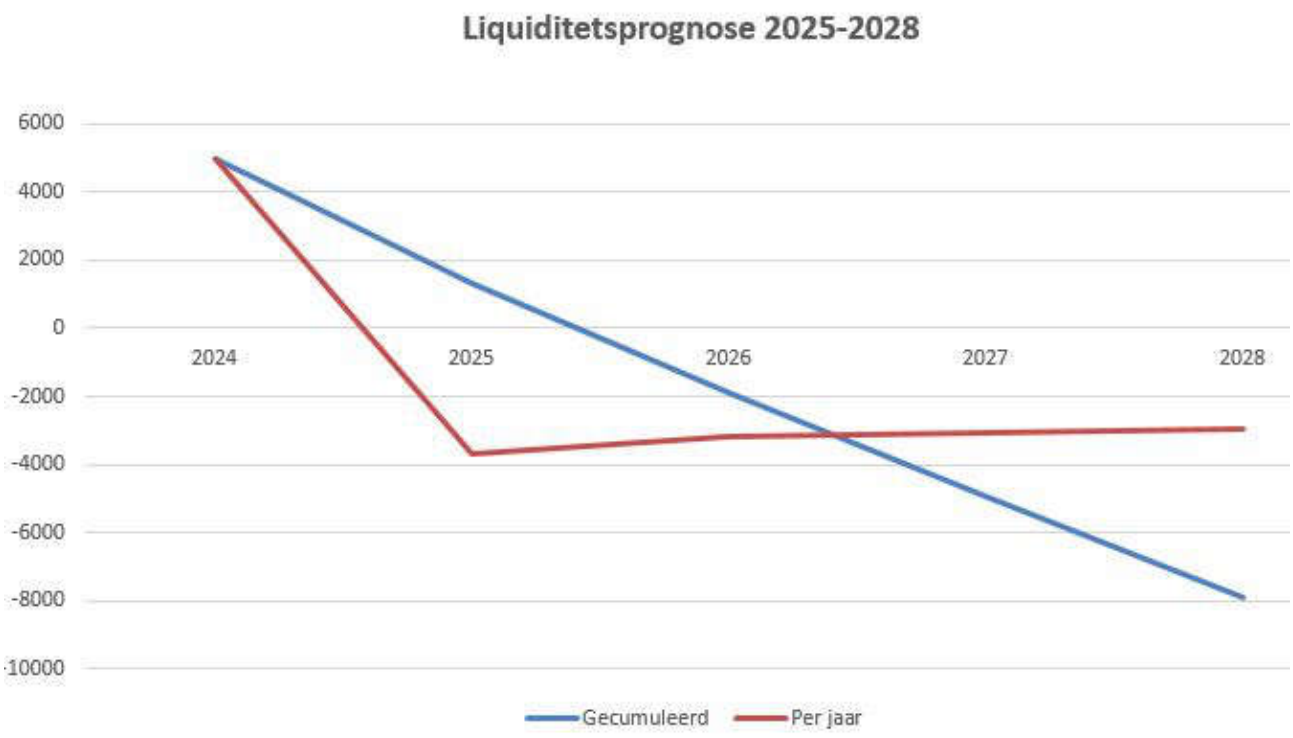
De gemeente Westervoort loopt risico op de verstrekte geldleningen. Op 1 januari 2023 is het verwachte saldo van de verstrekte leningen € 2.348.774. Deze leningen zijn verstrekt aan Westervoortse verenigingen en instellingen. Naast deze leningen staat er nog geld uit bij het stimuleringsfonds voor duurzaamheids- en startersleningen en de kredietbank Leeuwarden voor totaal € 2.075.506. Dit risico is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen in het bedrag van € 2,1 miljoen.

Wet schatkistbankieren

Medio december 2013 heeft de Eerste Kamer de Wet Schatkistbankieren aangenomen. De wet verplicht decentrale overheden om overtollige geldmiddelen onder te brengen in ’s Rijks schatkist. Vanaf 1 juli 2021 is de drempel voor het verplichtschatkistbankieren verhoogd naar 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen. Westervoort heeft een begroting van € 52 miljoen. 2% hiervan is € 1.039.000 .

Liquiditeit

Om te komen tot een goede en effectieve financiering voor de gemeente Westervoort voor de korte en lange termijn is een goede en volledige liquiditeitsprognose noodzakelijk. Daarvoor moet rekening worden gehouden met: beginstanden banken, inkomsten en uitgaven grondexploitatie, aflossingen van geldleningen, planning investeringen, ontwikkeling standen debiteuren/crediteuren en de inkomsten en uitgaven uit de reserves en voorzieningen. Hieronder staat de liquiditeitsprognose voor de periode 2022-2026 weergegeven. Als het bedrag negatief is moet er geld worden aangetrokken.

Cumulatieve liquiditeitsprognose

Liquiditeitsprognose:	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Te financieren:	4.995	-3.676	-3.180	-3.058	-2.971
Cumulatief opnieuw:	-	4.995	1.319	-1.861	-4.919
Totaal te financieren:	**4.995**	**1.319**	**1.861-**	**-4.919**	**-7.890**

In de prognose is het weer aantrekken van gelden die worden afgelost weer verwerkt. Financieel zijn deze ook in de begroting meegenomen. Zoals de tabel al aangeeft, is er vanaf 2026 behoefte aan financieringsmiddelen. Het tekort mag in 2026 nog gefinancierd worden met het aantrekken van kort geld. Deze behoefte kan gedekt worden met het aantrekken van kortgeld. Er mag voor bijna € 4 miljoen gefinancierd worden met kortgeld (kasgeld). Daarboven moet er lang geld aangetrokken worden.

Debiteuren-/crediteurenbeheer

Onze organisatie is erop gericht dat vorderingen tijdig, dus uiterlijk op de vervaldatum, worden geïnd. Wanneer dit niet wordt gerealiseerd, worden kort na de vervaldatum volgens een vaste procedure de nodige invorderingsmaatregelen genomen. Zogenaamde dubieuze debiteuren worden op basis van een kosten/baten-analyse en op juridische haalbaarheid beoordeeld waarna óf invordering via de gerechtsdeurwaarder plaatsvindt óf de vordering oninbaar wordt verklaard.

3.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

De gemeente levert een scala aan producten. Om de levering van deze producten te garanderen, hebben we ons werk op een bepaalde wijze georganiseerd; de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft betrekking op de totale gemeentelijke organisatie: zowel de ‘ambtelijke’ als de ‘bestuurlijke’.

Onder bedrijfsvoering rekenen we de inzet van (productie-)middelen en de toepassing van processen bij de totstandkoming van producten. De bedrijfsvoering is met ingang van 2018 ondergebracht in de werkorganisatie 1Stroom (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven en Westervoort). De bedrijfsvoeringsaspecten inzake ICT en Inkoop zijn ondergebracht in Samenwerking de Liemers (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar).

De volgende nota’s inzake bedrijfsvoering zijn vastgesteld:
- Coalitieakkoord 2022-2026;
- Missie en Visie 1Stroom;
- Regeling Delegatie en Mandaat;
- Verordening Financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie (artikel 212 Gemeentewet);
- Verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie (artikel 213 Gemeentewet);
- Verordening voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid van het door het college gevoerde beleid (artikel 213a Gemeentewet);
- Gemeenschappelijke regeling ‘Samenwerking De Liemers (2010)’;
- Informatiebeleidsplan (2017);
- Gemeenschappelijke regeling 1Stroom (2017).

Financiën, doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid
De interne regels met betrekking tot de financiële beheersing van de organisatie met de daarbij behorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn neergelegd in de verordeningen ex artikel 212, 213 en 213a van de Gemeentewet. De relevante instrumentaria behorende bij de planning en control zijn hierop afgestemd. Sedert het boekjaar 2023 dient het college een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. Het college legt met dit nieuwe instrument verantwoording af aan de Raad inzake naleving van wet- en regelgeving. Doel is met een bepaalde mate van zekerheid vast te stellen dat de financiële handelingen hebben plaatsgevonden binnen de kaders van wet- en regelgeving. De accountant geeft een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. Daarmee geeft hij ook een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverklaring van het college. Hij doet dus ook onderzoek waar het college deze rechtmatigheidsverantwoording op heeft gebaseerd,

Onderdeel van de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording zijn de uitkomsten van de interne controles die binnen de gemeente uitgevoerd worden om vast te stellen of wet- en regelgeving zijn nageleefd. Dit betekent dat de organisatie zelfstandig vaststelt of wordt voldaan aan het normenkader waarin relevante wet- en regelgeving is opgenomen. Over de uitkomsten van de interne controles wordt gerapporteerd in de planning en control cyclus.

Informatiebeleid

Informatisering

Diverse wet- & regelgeving, zoals de "Wet open overheid", de “Wet modernisering elektronisch bestuur”, de “Wet digitale overheid” en het “Besluit digitale toegankelijkheid” nopen tot het

voortdurend uitbreiden en vernieuwen van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente daarin moet meebewegen.

De gemeente is in steeds grotere mate afhankelijk van ICT. De ICT omgeving is volop in beweging. Software zal steeds meer als een service geleverd worden (SAAS). Deze te voorziene verandering in de ICT-architectuur heeft gevolgen voor de manier waarop de gemeente zich op dit vlak moet organiseren.

Het beveiligen van informatie is essentieel voor het functioneren van de gemeente. Het bekendste voorbeeld van ‘Hof van Twente’ toont aan dat een gemeente kwetsbaar is. In de periode na dit voorbeeld zijn er vele andere voorbeelden bij gekomen. Verschillende maatregelen worden in verband met de toegenomen risico’s rondom met name ransomware genoemd. Gezien de toenemende mate van afhankelijkheid van ICT-middelen is het te verwachten dat er structureel beduidend meer financiële middelen nodig zijn in de komende periode.

Wet Open Overheid (Woo)

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo is op 1 mei 2022 in werking getreden. Daarmee is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervallen. Het grote verschil met de Wob is dat de Woo verplicht dat documenten in elf informatiecategorieën gefaseerd (5 jaar) actief openbaar worden gemaakt. In 2025 zal de implementatie van de Woo voortgang hebben, waarbij naast het actief publiceren van nieuwe informatiecategorieën, het op orde brengen van de informatiehuishouding, training en bewustwording van de medewerkers en bestuurders en tenslotte het verder optimaliseren van het afhandelen van Woo-verzoeken belangrijke doelstellingen zijn.

Vervolg Toekomstvisie RID De Liemers

De RID is een verbetertraject gestart om klaar te zijn voor de toekomst. Dit naar aanleiding van de strategische sessies in 2022 en het rapport Toekomstvisie RID van M&I uit 2023. De daaruit volgende I&A-Visie en consequenties zijn in de gemeenteraad van april 2024 behandeld. De I&A-Visie is goedgekeurd en de gemeenteraad heeft in de voorjaarsnota financiële middelen beschikbaar gesteld voor de basis-variant. Dit vormt nu het strategisch uitgangspunt van waaruit de gemeente de komende jaren verder zal werken.

De invulling van de opdrachtgevende rol van de gemeente is in het integrale beeld meegenomen. In 2025 zal er in samenwerking met de gemeente Zevenaar per domein een informatiemanager worden aangesteld.

Artificial Intelligence (AI)

Vanwege de ontwikkelingen op het gebied van Artificial Intelligence (AI) is te verwachten dat de gemeente zich ook moet voorbereiden op deze nieuwe ontwikkelingen op technisch vlak. De verwachting is dat er vanuit de in ontwikkeling zijnde wetgeving, consequenties volgen voor gemeenten. De implementatie van het gemeentelijke deel en de gevolgen voor de werkzaamheden die de gemeente op dit vlak moet verrichten zijn nog onduidelijk. De gemeente houdt zich aan de landelijke richtlijnen en volgt deze. Op dit moment is gekozen om nog geen extra inspanning te doen op het gebied van AI en aldus hiervoor geen capaciteitsvraag in te dienen. Bij implementatie nieuwe wetgeving moet rekening gehouden worden met een capaciteitsaanvraag.

Datagedreven werken

De gemeenteraden wensen meer en beter inzicht op basis van data. Op dit moment wordt aan deze wens slechts in beperkte mate voldaan. Het gebruik van data om resultaten, werkprocessen en maatschappelijke ontwikkelingen inzichtelijk te maken staat voor de gemeente nog in de kinderschoenen. Het implementeren van structureel datagedreven werken zal ertoe leiden dat meer dashboards beschikbaar komen en dat de wens van de gemeenteraad op dit punt beter wordt ingevuld.

In de tweede helft van 2024 wordt een startnotitie opgesteld om het datagedreven werken vorm te geven. In 2025 beginnen we met een structurele aanpak om datagedreven werken integraal in de uitvoerende organisatie te implementeren, onder andere met twee nieuwe aanstellingen. Daarnaast is datagedreven werken ook opgenomen in de Liemerse I&A-visie.

E-depot

De gemeente werkt steeds meer digitaal. Dit leidt tot meer en meer digitale archiefbescheiden. Net als voor fysieke bescheiden is de overheid verantwoordelijk om digitale permanent te bewaren bescheiden volgens de Archiefwet in “goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren”. Om aan de wet te voldoen heeft het Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD) samen met de gemeenten Westervoort, Duiven, Doesburg en Zevenaar het project e-depot gestart. Permanent te bewaren archiefbescheiden in analoge vorm worden overgedragen aan de archiefbewaarplaats. Permanent te bewaren digitale archiefbescheiden dienen overgedragen te worden aan een zgn. e-depot.

Het project e-depot wordt geleid door een externe projectleider. Deze werkt niet alleen aan een helder proces rondom overbrenging van permanent te bewaren bescheiden, maar ziet ook kansen rondom uitplaatsing van tijdelijk te bewaren bescheiden. Dit wordt voor de gemeente uitgebreid onderzocht. Daarnaast wordt er een collectiebeheersysteem aangeschaft om de digitale bescheiden toegankelijk te maken voor iedereen. Er worden ook structureel diensten afgenomen van het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL), die het e-depot beheert.

Informatiebeveiliging en Privacybescherming

De gemeente beschikt over veel waardevolle, vertrouwelijke en (privacy)gevoelige gegevens. Het is belangrijk dat we deze gegevens goed beschermen. Onze bedrijfsvoering en dienstverlening is

voor een zeer belangrijk deel afhankelijk van de beschikbaarheid van onze ICT-systemen en ICT-infrastructuur.

Voor het bepalen van de prioritering van de maatregelen om blijvend te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de richtlijn Network and Information Security (NIS2) hanteren we naast het Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging van de Nederlandse Gemeenten, het Cybersecuritybeeld Nederland van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) en de aanbevelingen naar aanleiding van de cyberaanvallen op de gemeenten Lochem, Hof van Twente en Buren. In de brief van de VNG- Cyberalert zijn de belangrijkste basismaatregelen ook genoemd.

Cybercrime is een internationaal probleem. Dit vraagstuk kunnen we dus niet op lokaal niveau oplossen. Waar we wel voortdurend aan werken, is het organiseren en verbeteren van de basismaatregelen om een cyberaanval tegen te gaan en de mogelijke effecten van een cyberaanval te verminderen. Het is belangrijk om een goede combinatie te realiseren tussen preventie, detectie en respons.

Maatregelingen (zowel technisch als organisatorisch) voor wat betreft de onderwerpen informatiebeveiliging en privacy zullen zich met name concentreren op de volgende onderwerpen:
- Risicogericht handelen: Onze organisatie zal extra aandacht moeten besteden aan de informatiesystemen die cruciaal zijn voor het functioneren van de gemeentelijke- en maatschappelijke processen. Door middel van een risicoanalyse worden deze systemen doorgelicht en worden aanvullende mitigerende maatregelen genomen om de mogelijke risico’s op een aanvaardbaar niveau te brengen.
- Bewustwording (Awareness): Digitale veiligheid raakt ons allemaal. Daarom is het belangrijk dat zowel de bestuurders als de medewerkers structureel en periodiek geïnformeerd worden over de mogelijke risico’s over informatiebeveiliging en privacy.
- Samen organiseren: Onze organisatie werkt voortdurend aan de versterking van de digitale weerbaarheid. We worden daarbij ondersteund door de Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten, de IBD. De IBD heeft ook een coördinerende rol bij incidenten en is het expertisecentrum op het gebied van de digitale veiligheid voor gemeenten.
- Oefenen: Onze organisatie moet voorbereid zijn op digitale incidenten en -crises. Deze reiken vaak verder dan alleen de gemeentelijke bedrijfsvoering. Oefenen is daarom belangrijk, zodat onze organisatie in voorkomende gevallen veerkrachtig en daadkrachtig kan optreden in samenwerking met de ketenpartners.
- Netwerksegmentering: Het netwerk wordt in meerdere zones verdeeld die apart beveiligd zijn om de gevolgen voor een aanval te beperken. Met Fase 2 van het project wordt gestart.
- Monitoring en response: Het systeem voor monitoring en response wordt verder uitgebreid met SIEM/SOC, zodat de focus op detectie en actieve preventie van incidenten versterkt wordt.

3.6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen waarin de gemeente Westervoort een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang

Betreft zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Financieel belang

Betreft een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat, het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij deelname in een vennootschap betreft het financiële belang het bezit van aandelen en het ontvangen van bijbehorend dividend.

De gemeente Westervoort maakt binnen de verbonden partijen onderscheid tussen gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De gemeenschappelijke regelingen bestaan uit publieke partijen die samenwerken, vaak op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) of Wgr-plus. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen als een gemeente het voorgestane beleid niet zelf wenst uit te voeren, maar in samenwerking met andere gemeenten of instellingen. Bij deelnemingen heeft de gemeente een pakket van aandelen van een vennootschap in bezit. De deelname in het aandelenkapitaal vloeit vaak voort uit de van oudsher aanwezige maatschappelijke belangen, die door de vennootschappen werden of worden nagestreefd.

In onderstaand overzicht wordt een overzicht van de verbonden partijen voor de gemeente Westervoort weergegeven, inclusief het financiële belang betreffende de jaarrekening 2023 de begroting 2024 en de begroting 2025. Dit geeft inzicht in de risico's die de gemeente Westervoort loopt door de betrokkenheid aan de verbonden partij. Vervolgens wordt elke verbonden partij nader toegelicht. Inhoudelijke beleidsinformatie over de verbonden partijen is opgenomen in de relevante programma's.

Verbonden partij	**Rekening 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**
Gemeenschappelijke regelingen			
Samenwerking De Liemers (SDL)	€ 2.325.322	€ 2.682.330	€ 2.745.760
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	€ 1.272.066	€ 1.420.000	€ 1.570.000
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD)	€ 34.154	€ 34.200	€ 57.332
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	€ 104.403	€ 116.000	€ 143.000
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	€ 106.558	€ 129.191	€ 136.520
Euregio Rijn-Waal	€ 4.100	€ 4.100	€ 4.100
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	€ 418.842	€ 460.019	€ 513.919
1Stroom	€ 9.990.650	€ 10.517.000	€11.623.161
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Centraal Gelderland	€ 2.893.939	€ 3.183.236	€ 3.224.400
Deelnemingen (dividend)			
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 8.003	€ 8 .000	€ 8.000
Alliander N.V.	€ 87.197	€ 96.000	€ 96.000
Vitens N.V.	€ 0	€ 0	€ 0

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerking De Liemers (Programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de drie deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	Op basis van de afgesproken verdeelsleutels worden de kosten van de samenwerkingsorganisatie aan de drie gemeenten doorbelast. Voor de gemeente Westervoort is de bijdrage voor het jaar 2025 vastgesteld op een bedrag van € 2.745.760.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 82.070
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 57.070
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 5.692.174
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 5.279.200
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing
Risico's	De exploitatielasten incl. eventueel niet begrote kosten worden volledig door de drie deelnemende gemeenten gedragen. Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden dan voorgelegd aan het bestuur en aan het bestuur van de deelnemende gemeenten.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	VGGM kent een dagelijks en een algemeen bestuur. Elke gemeente heeft in het algemeen bestuur een stem. De gemeente Westervoort levert twee van de 30 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Westervoort bestaat voor een deel uit de brandweer/bevolkingszorg en een deel voor publieke gezondheid (GGD, Rijksvaccinatieprogramma en zorg 0-4 jarigen). Voor 2025 is de bijdrage voor brandweer en bevolkingszorg € 914.000 en € 17.000 = € 931.000. De bijdrage voor publieke gezondheid bedraagt € 639.000. Dat bedrag is als volgt opgebouwd: € 377.000 voor de GGD, € 221.000 voor de Jeugdgezondheidszorg en € 41.000 voor het Rijksvaccinatieprogramma.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 6.527.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 6.302.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 57.090.000

Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 58.539.000
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Op 20 januari 2021 heeft het Algemeen Bestuur de verdeelsleutel GF-OOV sub cluster brandweer als gezamenlijke oplossingsrichting gekozen (GF=Gemeentefonds, OOV=Openbare Orde en Veiligheid). De consequentie van een eventuele aanpassing van de verdeelsleutels is dat dit voor de ene gemeente tot een financieel voordeel kan leiden en voor een andere gemeente tot een nadeel. Het Algemeen Bestuur heeft gekozen voor een overgangsmodel waarin de gemeente in drie jaar toegroeien naar de nieuwe bijdrage.
Risico's	De hiervoor beschreven ontwikkeling vormt een risico. Er is een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met de VGGM over de financiële positie.Dit risico is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen onder de overige risico's van € 2,1 miljoen.

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Doesburg, Westervoort en Zevenaar. Daarnaast zijn de RID en RSD ook betrokken bij het Streekarchivariaat.
Bestuurlijk belang	Het Streekarchivariaat heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur. De gemeente Duiven levert een van de vier leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor Westervoort 2025 bedraagt € 57.332. Deze bijdrage wordt bepaald op basis van het inwonersaantal en het aantal werkuren.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 35.143
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 34.100
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Streven is om meer aandacht te besteden aan de primaire taken. Ook zal de voorbereiding voor het opzetten van een e-depot de aandacht krijgen.
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt op nihil geschat.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (Programma 3)

Partijen	De Provincie Gelderland en 10 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is € 143.000 en deze is gebaseerd op het werkpakket/ werkprogramma dat aan de ODRA is overgedragen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 694.000

Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 644.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 4.256.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 4.056.000
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Er is veel in beweging in het werkveld van ODRA. De planning is dat vanaf 1 januari 2024 de omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging in werking treden en daarnaast vinden veranderingen plaats in de bevoegdheid voor bodemtaken.
Risico's	De bovengenoemde ontwikkelingen brengt een aantal financiële onzekerheden met zich mee, die op dit moment nog moeilijk zijn te kwantificeren.

Groene Metropoolregio Arnhem- Nijmegen (Programma 3)

Partijen	De deelnemende gemeenten zijn Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Westervoort levert een van de 18 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op het inwoneraantal van 15.152. De inwonerbijdrage bestaat uit 2 componenten: bijdrage regiobureau 15.152 à € 2,77 per inwoner) = € 41.971 bijdrage voor de vijf opgaven verbonden regio, productieve regio, circulaire regio, ontspannen regio en groene groei regio 15.152 à € 6,24 per inwoner) = € 94.548.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 100.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 100.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 4.939.880
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 4.843.380
Resultaat 2024	€ 0

Ontwikkelingen	De bijdrage die we in 2024-2027 nodig hebben voor de realisatie van de opgaven, is hoger dan in 2023. Dit heeft verschillende redenen. We hebben in 2021 en 2022 geïnvesteerd in het formuleren van ambities en maken van plannen, zeker bij relatief nieuwe opgaven zoals Ontspannen regio. Nu onze inzet steeds concreter wordt en we overgaan tot het organiseren van de uitvoering, vraagt dat meer middelen. Daarnaast zijn er speerpunten die we intensiever willen oppakken, zoals de gebiedsgerichte corridors bij Verbonden regio. En we hebben als regio ook nieuwe ambities en taken die we oppakken. Zoals bijvoorbeeld logistiek en het contractbeheer voor data over verkeersveiligheid. Voor de Circulaire regio wordt de verhoging van de inwonersbijdrage voor een groot deel verklaard door een andere reden. In 2022 zijn de projectkosten voor de inkoop van elektriciteit niet in de inwonersbijdrage opgenomen, maar apart verrekend door de gemeente Nijmegen. Vanaf 2023 zijn deze kosten wel in de inwonersbijdrage opgenomen. Per saldo levert deze mutatie geen lastenverzwaring op voor gemeenten. Tegenover de hogere kosten voor de opgaven, staat dat de verwachting dat we met de inzet van deze middelen ook meer investeringen in onze regio uit kunnen lokken. Denk bijvoorbeeld aan de stikstofgelden, de gelden die in het BO-MIRT beschikbaar komen en de klimaatgelden. De bijdragen van de opgaven hangen, net als de inhoud daarvan, nauw met elkaar samen. Zo is de bijdrage voor logistiek verdeeld over de opgaven Circulaire, Verbonden en Productieve regio. Het groen-blauw raamwerk hangt nauw samen met de gebiedsuitwerking van de Verstedelijkingsstrategie. Het één kan niet zonder het ander.
Risico's	Niet van toepassing.

Euregio (Programma 1)

Partijen	61 gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in het werkgebied Arnhem-Nijmegen, West-Veluwe, Zuid-West-Gelderland, delen van Noordoost-Brabant, het noordelijke deel van de provincie Limburg, de Kreis Kleve, de Kreis Wesel en de steden Duisburg en Düsseldorf. In dit werkgebied wonen 4,2 miljoen mensen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Westervoort levert twee leden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Westervoort is € 4.100 en is berekend op basis van het inwoneraantal.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest bekende stand € 2.441.983
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest bekende stand € 2.366.032
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest bekende stand € 1.613.389
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest bekende stand € 1.613.389
Resultaat 2024	Geraamd resultaat -/- € 75.951
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (Programma 2)

Partijen	Alle gemeenten van de regio Arnhem en Nijmegen en Druten. Dit zijn in totaal 19 gemeenten.

Bestuurlijk belang	De gemeente Westervoort levert een lid in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2025 bedraagt € 513.919
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 11.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 12.000.000
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico voor de gemeente Westervoort is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling. Dit risico is opgenomen in paragraaf weerstandsvermogen in het bedrag van € 2,1 miljoen.

1Stroom (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven en Westervoort vormen samen 1Stroom.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de twee deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De kosten van de fusieorganisatie minus de kosten voor de grondexploitaties en het afvalaanbiedstation van Duiven worden voor 62% ten laste gebracht van Duiven en voor 38% ten laste gebracht van Westervoort. Voor de gemeente Westervoort is de bijdrage voor het jaar 2025 vastgesteld op een bedrag van € 11.623.161.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 60.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 45.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 4.391.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 4.372.000
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	De gemeentesecretaris is lid van het directieteam/directeur van 1Stroom en verantwoordelijk voor de organisatie. De organisatie bestaat uit 10 afdelingen welke aangestuurd worden door een manager.
Risico's	De personele risico's zijn benoemd in paragraaf Weerstandsvermogen.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland

Partijen	Een elftal gemeenten in de regio Arnhem.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit een collegelid van deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.

Financieel belang	De MGR maakt deelbegrotingen voor de verschillende modules. Wanneer een gemeente er voor kiest deze module af te nemen deelt zij ook in de kosten. De kosten van de basistaken worden op inwonertal verdeeld. Voor de verdeling van de specifieke kosten per module is per module een verdeelsleutel bepaald.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 714.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	€ 716.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 2.262.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	€ 2.082.000
Resultaat 2025	€ 0
Ontwikkelingen	Op 1 januari 2022 is de gewijzigde Wet Inburgering in werking getreden. Gemeenten zijn verplicht om aan statushouders (nieuwe instroom) een inburgeringsvoorziening aan te bieden. Vanaf 2022 is door de MGR de module Contractmanagement Inburgeringstrajecten ingevoerd.
Risico's	Niet van toepassing.

Deelnemingen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Partijen	De Nederlandse staat, gemeenten, provincies en één hoogheemraadschap.
Bestuurlijk belang	De N.V. Bank Nederlandse Gemeente kent een Raad van Commissarissen, een Raad van Bestuur en Directeuren. Gemeente Westervoort is aandeelhouder.
Financieel belang	Gemeente Westervoort heeft 3.510 aandelen met een waarde van € 2,50 nominaal. Het totale belang is € 8.775. Jaarlijks wordt hierover dividend ontvangen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2023 € 4.615.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2024 € 4.721.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2023 € 107.459.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2024 € 110.819.000.000
Resultaat 2025	Meest recente resultaat is € 254.000.000 over 2023.
Ontwikkelingen	De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2025 kan de bank daarom niet maken.
Risico's	Doordat de BNG als sectorbank actief is binnen de publieke sector loopt zij minder risico dan commerciële banken. Daarnaast is het financiële risico beperkt tot het ingelegde bedrag.

Alliander N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.

Bestuurlijk belang	Alliander kent een raad van bestuur en een raad van commissarissen. De gemeente Westervoort heeft 145.643 aandelen.
Financieel belang	De gemeente Westervoort heeft 0,106% van het aandeelkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering. Dit betreft 145.643 aandelen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2023 € 4.470.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2024 € 4.570.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2023 € 5.739.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2024 € 6.122.000.000
Resultaat 2025	Meest recente resultaat bekend betreft € 198.000.000 over 2022
Ontwikkelingen	De energietransitie vraagt om grote aanpassingen van het energiesysteem en vergt grootschalige investeringen. Om de benodigde investeringen te kunnen financieren is een verzoek gedaan aan de aandeelhouders tot versterking van de kapitaalstructuur. Duiven heeft besloten om deel te nemen in de reverse converteerbare hybride obligatielening.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Vitens N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	Vitens N.V. kent een raad van bestuur en een raad van commissarissen. Gemeente Westervoort is een van de aandeelhouders.
Financieel belang	Uitstaande aandelen gemeente Westervoort 16.023.
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 600.300.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2025	Meest recente stand per ultimo 2022 € 649.500.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 1.387.800.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2025	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 1.446.600.000
Resultaat 2025	Meest recente resultaat bekend betreft € 27.200.000 over 2023
Ontwikkelingen	Het drinkwaterbedrijf Vitens zal naar verwachting geen dividend uitkeren vanwege de noodzaak van grote investeringen in de komende jaren.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

3.7 Grondbeleid

Inleiding

Deze paragraaf bevat een doorkijk in de achtergronden en ontwikkelingen op het gebied van het grondbeleid en de grondexploitaties. De gemeentelijke grondexploitatie is een instrument voor de ontwikkeling en realisatie van ruimtelijke plannen. Het is de financiële vertaling van het ruimtelijke plan en wordt in de initiatieffase gebruikt om de economische haalbaarheid van een plan te kunnen vaststellen. In het vervolg van het traject is de bestuurlijk vastgestelde grondexploitatieberekening het kader voor de uitvoering.

Met een gemeentelijke grondexploitatie voert de gemeente een functionele grondpolitiek en heeft daarbij een regierol. Het is een bedrijfsmatig proces, dat zich over de langere termijn voltrekt. Kenmerkend is het doen van omvangrijke voorinvesteringen die later in de tijd door gronduitgifte worden terugverdiend. Aan de actieve grondexploitatie zijn substantiële risico’s verbonden.

De hoofdlijnen van het grondbeleid in Westervoort

Voor het grondbeleid gelden de landelijke richtlijnen van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). De richtlijnen zijn toegelicht in de "Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)" van de Commissie BBV.

Het lokale kader waarbinnen wordt geopereerd is de Nota grondbeleid, vastgesteld bij raadsbesluit van 14 april 2008. De Nota kiest in beginsel voor “actief grondbeleid”, maar biedt mogelijkheden voor een gemeentelijke faciliterende rol, waar het risico grotendeels bij marktpartijen/initiatiefnemers ligt. De Nota grondbeleid wordt op dit moment aangepast, waarbij het huidige grondbeleid uit 2008 wordt gemoderniseerd. Waardoor het situationele grondbeleid meer invulling gaat krijgen. De gemeente kan meerdere rollen spelen bij een gebiedsontwikkeling. Van het louter faciliteren van particuliere initiatieven (reactieve rol) tot het zelf risicovol tot ontwikkeling brengen van gronden (initiërende rol).

Financiële aspecten

Het grondbeleid is er op gericht ten minste kostendekkend te zijn. Dit betekent dat alle kosten door de uiteindelijke opbrengsten worden gedekt. De ontwikkelrisico's liggen primair bij de gecontracteerde marktpartijen. Toch kunnen zich ook voor de gemeente onverwachte en onafwendbare tegenvallers voordoen. De algemene reserve is in die gevallen het "vangnet". Bij de bepaling van het vereiste minimumniveau is hiermee rekening gehouden.

Lopende complexen grondexploitatie

De gemeente kent een in omvang beperkte grondexploitatie. De Schans en De Clossei zijn de enige complexen in de grondexploitatie.

Bij het complex de Schans zijn de gronden aan een ontwikkelende marktpartij verkocht. De laatste actualisatie van dit project is dat het bestemmingsplan dat op 23 maart 2022 door de gemeenteraad was vastgesteld is vernietigt door de raad van state. Momenteel vindt beraad plaats hoe we nu verder te gaan en welke procedure daar eventueel voor doorlopen moeten worden.

Bij het complex De Clossei wordt samen met woningcorporatie Vivare gewerkt aan de realisatie van sociale huurwoningen. Aan de Clossei worden 25 woningen gebouwd voor één- en tweepersoonshuishoudens. De gemeenteraad heeft het bestemmingsplan op 18 december 2023 vastgesteld.

Kerncijfers grondexploitatie De Schans

Complex (per 1-1-2024)	Einddatum	Boekwaarde 1-1-2024	Te realiseren kosten	Te realiseren opbrengsten	Eindwaarde	Startwaarde voorziening 1-1-2024
De Clossei	31-12-2026	119	440	450	132	124
De Schans	31-12-2026	774	249	329	730	688
Totaal		**893**	**689**	**779**	**862**	**812**

Bron: geactualiseerde grondexploitatie peildatum 1 januari 2024 (bedragen in € 1.000)

Conclusie van bovenstaande cijfers is dat de reeds gedane investeringen in de grondexploitaties in totaal € 893.000 bedragen. Het resultaat van het complex De Schans en de Clossei is verliesgevend. Het verlies op startwaarde 1-1-2024 is € 812.184. Hierbij is gerekend met een rentepercentage van 2,0% (conform BBV). Dit betekent dat voor de op dat moment berekende en onafwendbare verliezen een volledig toereikende voorziening is getroffen.

Maatregelen berekende risico's grondexploitatie in het weerstandsvermogen

De Monte Carlo-analyse is ingezet om de effect(en) van de risico's op alle grondexploitaties te evalueren. In onderstaande tabel worden de uitkomsten van de financiële risico’s weergegeven in hun meest waarschijnlijke scenario (gemiddeld) en in het geval als de risico's tegen zitten (maximaal risico).

Westervoort	Startwaarde 2024	Maximum risico	Gemiddeld risico
De Clossei	124	9	1
De Schans	688	53	27
Totaal	812	62	28

Tabel Monte Carlo-analyse (bedragen x € 1.000)

De uitkomsten van de Monte Carlo-analyse geven dat het gemiddelde risico bij de complexen negatiever uitpakken dan nu wordt begroot. Het risico bij De Schans is het grootste. Met deze verwachtingen is er over het geheel van de grondexploitaties een negatief weerstandsvermogen van zo'n € 28.000.

Doorbelasting 1Stroom

Een deel van de formatie van 1Stroom wordt gefinancierd vanuit de Westervoortse grondexploitaties. Deze doorbelasting van de Algemene Dienst naar de grondexploitaties is gebaseerd op werkelijk gemaakte uren. De doorbelasting zoals deze op dit moment plaatsvindt sluit dus aan op de daadwerkelijke ambtelijke inzet bij de complexen. Dit is in overeenstemming met de voorschriften vanuit het BBV (begroten op basis van werkelijke uren/reële inschatting uren) en de vennootschapsbelasting (belasting over de winst van grondexploitaties).

Kaderstelling/beslispunten

Budgetten jaarschijf 2024

Parallel aan de samenstelling van het jaarverslag/de jaarrekening wordt de gehele grondexploitatie geactualiseerd, en vervolgens één op één overgenomen in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. Daarbij wordt uitvoerig inzicht gegeven in de actualiteit van de grondexploitatie. In feite is de paragraaf grondbeleid van het jaarverslag het laatst geactualiseerde kader. Vervolgens wordt in de overige documenten uit de financiële cyclus op basis van besluitvorming gerapporteerd.
De voorcalculaties voor de jaarschijf 2024 e.v. zijn ontleend aan de laatst geactualiseerde grondexploitaties, opgesteld per peildatum 1 januari 2024. Daarmee is ons college geautoriseerd.

3.8 Openbaarheid

In het kader van de Wet Open Overheid zullen we de komende jaren werken aan het op orde brengen van onze informatiehuishouding en meer informatie actief openbaar maken.

Daarnaast is er een Inrichtingskader Informatiebeheer in de maak waarin de uitgangspunten voor het op orde krijgen van de informatiehuishouding beschreven staan. Na vaststelling zal een definitief Routeplan Verbeteren Informatiehuishouding worden vastgesteld om de uitgangspunten in de praktijk te kunnen brengen. Dit zal onder andere betekenen dat medewerkers geïnformeerd en getraind worden.

Een aantal andere zaken die in 2025 zullen worden opgepakt:
- Op- en vaststellen van een handboek Kwaliteitszorg informatiebeheer;
- Opstellen van een visie op zaakgericht werken;
- Voorbereiding implementatie e-depot (zie separaat item over het e-depot in sectie Informatiebeleid).
- Periodieke monitoring kwaliteit informatiebeheer;

Het actief openbaar maken van de volgens de Woo verplichte informatiecategorieën zal stapsgewijs plaatsvinden. Daarbij houden we de wettelijk voorgeschreven fasering aan en waar mogelijk lopen we vooruit op de wettelijke fasering. Voor het publiceren zal zeer waarschijnlijk het platform iBabs gebruikt worden, nu de Rijksoverheid de stekker uit het PLOOI-platform heeft getrokken en alleen nog een Woo-(verwijs)index faciliteert. De landelijke Woo-in zal verwijzen naar de betreffende URL’s van iBabs waar de informatiecategorieën van onze gemeente op zullen worden gepubliceerd.

Tenslotte zullen we in 2025 in het kader van de Woo verder gaan met het optimaliseren van de afhandeling van Woo-verzoeken (in termen van tijdigheid en klantvriendelijkheid). Ook het beter vindbaar en meer toegankelijk maken van informatie heeft blijvend onze aandacht. Dit doen we samen met onze Woo-contactpersonen, het webteam en het klantcontactcentrum.

3.9 Duurzaamheid

Voor het onderwerp duurzaamheid wordt verwezen naar programma 3 Omgeving (hoofdstuk 2.5). In de weergave over externe ontwikkelingen onderwerp duurzaamheid (hoofdstuk 2.5.1) én bij speerpunt een circulaire economie dichterbij brengen (hoofdstuk 2.5.2.B.1) worden de doelstellingen risico's, planning, financiën en participatie van de gemeente t.a.v. het onderwerp duurzaamheid nader toegelicht.

Hoofdstuk 4 Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit een toelichting op:

4.1 Grondslagen (uitgangspunten opstellen meerjarenbegroting)

4.2 Financieel beeld 2025-2028

4.2.1 Financieel beleid

4.2.2 Financiële positie

4.3 Financiële exploitatie

4.3.1 Verloopoverzicht van de resultaten

4.3.2 Verschillenanalyse

4.3.3 Baten en lasten per taakveld

4.4 Balansen 2025 - 2028

4.1 Grondslagen

Dit onderdeel gaat over de uitgangspunten die zijn gebruikt bij het opstellen van de (meerjaren)begroting 2025 - 2028.

	Uitgangspunten	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
a.	*Loon- en prijsontwikkelingen*				
	Loonindexering	5,8%	4,8%	4,2%	4,2%
	Prijsindexering	3,45%	3,18%	2,6%	2,5%
b.	*Rentepercentages geldleningen*				
	Rente kortlopende financiering				
	Rente langlopende financiering				
c.	*Rentepercentages doorbelasting*				
	Rente omslagpercentage	0,688%	0,688%	0,688%	0,688%
d.	*Overige uitgangspunten*				
	Ontwikkeling lokale lasten	3,45%	3,18%	2,6%	2,5%
	Volumegroei voor jeugd en WMO	nee	nee	nee	nee
	Uitkering uit het gemeentefonds	Meicirculaire 2024			

4.2 Financieel beeld 2025 - 2028

4.2.1 Financieel beleid

Een gedegen financieel beleid draagt bij aan een solide financiële positie op de korte en lange termijn. Beleidsmatig sturen we daarbij op drie pijlers:
1. Structureel en reëel sluitende (meerjaren)begroting.
2. Acceptabele schuldpositie.
3. Gezond weerstandsvermogen (risico's versus weerstandscapaciteit).

In het onderdeel financiële positie zijn de pijlers uitgewerkt in de vorm van kengetallen.

Resultaten

Jaar	Resultaat VJN 2024	Resultaat MJB 2025-2028
2024	-173	
2025	446	960
2026	-1.801	-2.517
2027	-1.267	-2.296
2028	-2.015	-1.518

In vergelijking met de Voorjaarsnota 2024 zijn de resultaten van 2025 en 2028 verbeterd. In hoofdstuk 4.3 zijn de belangrijkste ontwikkelingen in de totstandkoming van de resultaten 2025 - 2028 weergegeven.

Structureel en incidenteel resultaat

De begrotingsresultaten zijn te verdelen in een structureel en incidenteel resultaat. Het structureel resultaat is van belang bij het bepalen van het toezicht door de provincie. Ook vormt het een belangrijke pijler onder het financieel beleid van de gemeente. Uitgangspunt is dat structurele lasten zijn gedekt door structurele baten.

Structureel en incidenteel resultaat					
	2024	2025	2026	2027	2028
Structureel resultaat	-419	218	-2.892	-2.164	-1.528
Incidenteel resultaat	246	742	465	-132	10
Begrotingsresultaten 2024 - 2028	**-173**	**960**	**-2.517**	**-2.296**	**-1.518**

In onderstaande tabel is een toelichting gegeven op de incidentele begrotingsresultaten 2024-2028. Het saldo daarvan leidt tot de incidentele resultaten in de (meerjaren)begroting 2024-2028.

Specificatie incidentele baten	2024	2025	2026	2027	2028
Mutaties reserves:					
TV 0.10 Onttrekking algemene reserve	58				
TV 0.10 Onttrekking BR Opschalingskorting		500			
TV 0.10 Onttrekking BR Bestuurskrachtmeting	22				
TV 0.10 Onttrekking BR Continuering jongerenwerk		45			
TV 0.10 Onttrekking BR Beschermd thuis	75		425		
TV 0.10 Onttrekking BR Corona re-integratie activerend werk	90				

Specificatie incidentele baten	2024	2025	2026	2027	2028
TV 0.10 Onttrekking BR Onderwijsachterstandenbeleid	27	27	27		
TV 0.10 Onttrekking BR Doelgroepenvervoer	75	94			
Programma 1 Bestuur					
TV 0.3Snippergroen	10	10	10	10	10
Programma 2 Maatschappij:					
TV 4.3 Leerlingenvervoer	30	40			
TV 6.1 Taakstelling nieuwkomers: SPUK	307				
TV 6.6 Doelgroepenvervoer	140	155			
Programma 3 Omgeving:					
TV 7.3 Afvalstoffenheffing: Mutatie voorziening		188	110		
TV 8.2 Grondexploitatie: De Schans	12	160	329	12	12
TV 8.2 Grondexploitatie: De Clossei		75	265		
Resultaat incidentele baten	**846**	**1.294**	**1.176**	**22**	**22**

Specificatie incidentele lasten	2024	2025	2026	2027	2028
Mutaties reserves:					
TV 0.10 Toevoeging BR Continuering jongerenwerk	-45				
Programma 1 Bestuur:					
TV 0.1 Bestuurlijke samenwerking - advieskosten	-22				
TV 0.1 Raad - werving personeel	-12				
TV 0.1 Raad - representatie			-25		
TV 0.8 Overige lasten - bestuursopdracht sociaal domein	-30				
TV 0.4 Datagedreven werken		-82	-82	-82	
TV 0.3 Uitterweert 2 - achterstallig onderhoud		-53			
TV 0.3 Dorpsplein 115 - achterstallig onderhoud		-12			
TV 0.3 Creon - achterstallig onderhoud		-28			
TV 0.3 Scouting - achterstallig onderhoud		-31			
TV 0.4 Gemeentehuis - achterstallig onderhoud		-130			
Programma 2 Maatschappij:					
TV 2.1 Civiele kunstwerken: Groot beton onderhoud	-30				
TV 4.2 Bijzonder basisonderwijs: Opstellen IHP	-20				
TV 4.2 Bijzonder basisonderwijs: Verhuiskosten				-60	
TV 6.1 Taakstelling nieuwkomers: SPUK	-307				
Programma 3 Omgeving:					
TV 2.1 Verkeersregelinstallatie: Vervangen VRI Brugweg	-24				
TV 5.2 Overige terreinen: Accommodatiebeleid	-23				
TV 8.3 Bouwen en wonen: Inhuur	-40				
TV 8.2 Grondexploitatie: De Schans	-37	-141	-329	-12	-12
TV 8.2 Grondexploitatie: De Clossei		-75	-265		
Resultaat incidentele lasten	**-590**	**-552**	**-701**	**-154**	**-12**

4.2.1 Financieel beleid

4.2.2 Financiële positie

Conclusie financiële positie

De (meerjaren)begroting 2025-2028 is alleen voor 2025 structureel en reëel sluitend. Om ook de komende jaren sluitend te krijgen wordt het project Financieel gezond opgestart.

Toelichting financiële positie

De conclusie bij financiële positie is gebaseerd op de pijlers onder het financieel beleid en de wettelijk voorgeschreven kengetallen uit de BBV. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de normeringstabel van de VNG. Deze hebben echter geen functie als normeringinstrument, maar betreffen signaalwaarden. Ook de ratio weerstandsvermogen is meegewogen bij het oordeel over de financiële positie. Voor de weging van de uitkomst is aansluiting gezocht bij de criteria uit ons eigen beleid.

	Kengetal ultimo jaar	**Kengetallen**				**Normen VNG**		
		2025	2026	2027	2028	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1	Structurele exploitatieruimte	-0,48%	-5,77%	-3,85%	-2,51%	> 0%	0%	< 0%
2	Netto-schuldquote	58%	80%	84%	83%	< 90%	90-130%	> 130%
3	Netto-schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	53%	75%	78%	78%	< 90%	90-130%	> 130%
4	Weerstandsvermogen	1,63	0,80	0,05	-0,45	> 1,0	0,8 - 1,0	< 0,8
5	Grondexploitatie	0,37%	0,28%	0%	0%	< 20%	20-35%	> 35%
6	Belastingcapaciteit	106%	106%	106%	105%	< 95%	95-100%	> 100%
7	Solvabiliteitsratio	13%	7%	3%	1%	> 50%	20-50%	< 20%

1. **Structurele exploitatieruimte**

De beperkte structurele exploitatieruimte brengt met zich mee dat intensivering van bestaand beleid of nieuw beleid vraagt om bestuurlijke keuzes. Er specifieke onzekerheden waarvan zowel de omvang als de impact op de financiële huishouding nog onvoldoende geduid kan worden. De effecten kunnen zowel positief als negatief uitvallen. Voorbeelden hiervan zijn de grillige uitkeringen van het gemeentefonds, economische ontwikkeling (inflatie) en de maatregelen die gemeenten moeten uitvoeren om de kosten jeugdzorg beheersbaar te houden.

2,3. Netto-schuldquote
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlasten ten opzichte van de eigen middelen (totale baten exclusief reserves). Hiermee geeft de indicator een beeld van de mate waarin de rentelasten en de afschrijvingen op de exploitatie drukken. Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen is de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Doorgeleende gelden zijn gelden die de gemeente uitleent aan andere partijen. De schulden die hier tegenover staan, drukken niet op de begroting. De rente wordt doorberekend. Hoe lager het percentage van de schuldquote hoe beter. De schuldquote wordt lager door het niet volledig uitvoeren van het voorgenomen investeringsprogramma.

4. Weerstandsvermogen
Een gezond weerstandsvermogen is van belang om te weten in hoeverre de gemeente financiële tegenvallers (niet afgedekte risico's) kan opvangen zonder dat de realisatie van de bestuurlijke ambities in het gedrang komen. De middelen die de gemeente hiervoor beschikbaar heeft wordt de weerstandscapaciteit genoemd. De kengetal weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de niet afgedekte risico's en de weerstandscapaciteit. De ratio weerstandsvermogen daalt

in de komende jaren naar de laagste categorie. De normering is gebaseerd op het vastgestelde beleid. Voor meer informatie over het weerstandsvermogen verwijzen wij u naar de paragraaf “Weerstandsvermogen en risicobeheersing”.

Financiële onzekerheden en risico’s
De grootste risico’s voor de gemeente Westervoort zijn beschreven in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

5. Grondexploitatie

6. Belastingcapaciteit woonlasten
Het kengetal ‘belastingcapaciteit’ geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de burger. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Aandachtspunt is dat de verwachte woonlasten van de gemeente in het jaar (t+1) worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde uit het jaar (t). Jaarlijks doet het COELO een onderzoek naar de ontwikkeling van de lokale lasten bij gemeenten. De onderzoeksresultaten publiceren zij ieder jaar in hun atlas lokale lasten. Westervoort heeft een belastingcapaciteit die in 2028 17% hoger ligt dan het landelijk gemiddelde.

7. Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe beter de weerbaarheid van de gemeente omdat het aandeel van het eigen vermogen groter is dan de schuld. Anders geformuleerd geeft het solvabiliteitspercentage aan in welke mate het (balans)bezit niet met schulden in belast. In fictieve zin komt dit bedrag vrij als het (balans)bezit wordt verkocht. Het solvabiliteitspercentage is berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen. De solvabiliteit laat een stijgende tendens zien. Dit kengetal heeft ondanks haar signaalwaarde maar beperkte waarde. Zo worden investeringen in maatschappelijk nut geactiveerd die niet verkoopbaar zijn, zodat de reserves niet de “juiste” liquiditeitswaarde weergeven.

4.3 Financiële exploitatie

4.3 Overzicht van baten en lasten								
	JRK	Begr	Begroting 2025			Meerjarenbegroting		
	2023	2024	Baten	Lasten	Saldo	2026	2027	2028
1. Programma bestuur	-4.507	-3.305	846	-4.134	-3.288	-3.148	-3.263	-3.221
2. Programma maatschappij	-22.453	-25.138	6.107	-31.298	-25.712	-25.712	-25.784	-25.863
3. Programma omgeving	-3.065	-3.786	4.950	-8.730	-3.831	-3.831	-3.828	-3.810
Subtotaal programma's 1 tot en met 3	**-30.025**	**-32.229**	**11.903**	**-44.162**	**-32.259**	**-32.691**	**-32.875**	**-32.894**
4. Programma algemene dekkingsmiddelen								
Belastingen	3.054	3.428	4.273	-511	3.762	3.943	4.051	4.159
Algemene uitkeringen	33.155	33.408	35.236	0	35.236	33.436	34.588	35.549
Treasury	300	279	194	-63	131	96	86	84
Overige dekkingsmiddelen	-49	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal alg dekkingsmiddelen	**36.460**	**37.116**	**39.703**	**-574**	**39.129**	**37.475**	**38.725**	**39.792**
Overhead	-4.906	-5.417	274	-6.838	-6.565	-7.728	-8.122	-8.390
Onvoorzien	0	-25	0	-25	-25	-25	-25	-25
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal geraamd resultaat voor bestemming	**1.529**	**-555**	**51.880**	**-51.599**	**281**	**-2.969**	**-2.296**	**-1.518**
Mutaties reserves:								
1. Programma bestuur	1.710	35	545	0	545	0	0	0
2. Programma maatschappij	-1.590	274	121	0	121	0	0	0
3. Programma omgeving	-443	73	12	0	12	452	0	0
Totaal beoogde mutaties reserves	**-322**	**382**	**678**	**0**	**678**	**452**	**0**	**0**
Totaal geraamd resultaat na bestemming	**1.207**	**-173**	**52.558**	**-51.599**	**960**	**-2.517**	**-2.296**	**-1.518**

4.3.1 Verloopoverzicht resultaten

Ontwikkeling resultaten 2024 - 2028	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Resultaten primitieve (meerjaren)begroting 2024-2028	1.175	2.465	623	692	785
Begrotingswijzigingen voor de voorjaarsnota 2024	611	83	83	83	83
Vertrekpunt voorjaarsnota 2023	**1.786**	**2.547**	**706**	**775**	**868**
Aanpassing budgetten bij opstellen voorjaarsnota 2024	-2.030	-4.419	-4.774	-5.062	-5.133
Bezuinigingen (categorie A)	0	2.287	2.281	3.010	2.251
Amendementen/moties	70	30	-15	10	0
Resulaten voorjaarsnota 2024-2028	**-173**	**446**	**-1.801**	**-1.267**	**-2.015**
Aanpassing budgetten bij opstellen begroting 2025-2028	0	514	-717	-1.029	497
Begrotingsresultaten 2024-2028	**-173**	**960**	**-2.517**	**-2.296**	**-1.518**

4.3.2 Verschillenanalyse

Onderstaand geven wij u een analyse van de aanpassing budgetten zoals genoemd in 4.3.1 Verloopverzicht van de resultaten.

Algemeen

Algemeen: Bijdrage 1Stroom	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Resultaat voorjaarsnota 2024	-10.702	-11.835	-12.297	-12.621	-12.955
Resultaat meerjarenbegroting 2025-2028	-10.702	-12.339	-13.059	-13.358	-13.535
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**-121**	**-762**	**-737**	**-580**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Aanpassing doorberekening 1Stroom	0	-121	-762	-737	-580
Totaal	**0**	**-121**	**-762**	**-737**	**-580**

Toelichting:
De bijdrage aan 1Stroom is nu conform de begroting van 1Stroom opgenomen. De verdeelsleutel is aangepast. Voor 2025 is de verdeelsleutel aangepast met 1% (= € 311.000), voor 2026 en verder met 2%. Het aangepaste resultaat is verwerkt over de gehele programmabegroting en is niet per product/taakveld vermeld.

Algemeen: Afschrijvingen	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Resultaat voorjaarsnota 2024	-1.359	-1.427	-1.438	-1.457	-1.440
Resultaat meerjarenbegroting 2025-2028	-1.204	-1.415	-1.475	-1.533	-1.574
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**12**	**-37**	**-76**	**-134**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Aanpassing afschrijvingen	0	12	-37	-76	-134
Totaal	**0**	**12**	**-37**	**-76**	**-134**

Toelichting:
De kapitaallasten vallen voor de jaren 2026 tot en met 2028 hoger uit. Dit is het gevolg van het verschuiven van de realisatiedatum. De afschrijvingen zijn verwerkt over de gehele programmabegroting en is niet per product/taakveld vermeld.

Programma 1 Bestuur:

0.3 Gebouwen (Creon, Dorpsplein, Uiterweert en Scouting)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Resultaat voorjaarsnota 2024	24	90	100	100	100
Resultaat meerjarenbegroting 2025-2028	24	-102	-97	-83	-83
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**-192**	**-197**	**-183**	**-183**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Gas, water, licht	0	-32	-32	-32	-32
Achterstallig onderhoud	0	-124	0	0	0
Onderhoud	0	-52	-52	-52	-52
Toevoeging voorziening onderhoud	0	0	-124	-124	-124
Overige afwijkingen	0	16	11	25	25
Totaal	**0**	**-192**	**-197**	**-183**	**-183**

Toelichting:
De energiekosten dalen minder dan oorspronkelijk gedacht. Om uitvoering te kunnen geven aan het beheerplan gebouwen is het noodzakelijke onderhoud in beeld gebracht.

0.4 Overhead - Huisvesting gemeentehuis	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaat voorjaarsnota 2024	61	65	95	111	111
Resultaat meerjarenbegroting 2025-2028	61	-38	-3	12	13
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**-103**	**-98**	**-99**	**-98**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Achterstallig onderhoud	0	-130	0	0	0
Onderhoud	0	25	25	25	25
Toevoeging voorziening onderhoud	0	0	-130	-130	-130
Overige afwijkingen		2	7	6	7
Totaal	**0**	**-103**	**-98**	**-99**	**-98**

Toelichting:
Om uitvoering te kunnen geven aan het beheerplan gebouwen is het noodzakelijke onderhoud in beeld gebracht.

0.8 Overige baten en lasten	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaat voorjaarsnota 2024	-30	0	0	0	0
Resultaat meerjarenbegroting 2025-2028	-30	170	155	-37	-42
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**170**	**155**	**-37**	**-42**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Stelpost kapitaallasten	0	211	197	5	0
Werkkostenregeling	0	-42	-42	-42	-42
Overige afwijkingen		1	0	0	0
Totaal	**0**	**170**	**155**	**-37**	**-42**

Toelichting:
De realisatie van diverse investeringskredieten wordt niet in het beoogde jaar afgerond. De geraamde kapitaallasten worden naar een later tijdstip verschoven. De werkkostenregeling is in de voorjaarsnota 2024 onterecht afgeraamd.

1.1 Brandweer	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaat voorjaarsnota 2024	-829	-810	-810	-810	-810
Resultaat meerjarenbegroting 2025-2028	-829	-931	-931	-931	-931
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**-121**	**-121**	**-121**	**-121**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Bijdrage V.G.G.M. (brandweer)	0	-121	-121	-121	-121
Totaal	**0**	**-121**	**-121**	**-121**	**-121**

Toelichting:
De berekeningsmethodiek voor de bijdrage brandweer is aangepast aan de algemene uitkering.

Programma 2 Maatschappij

5.4 Kunstwerk bibliotheek De Liemers	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaat voorjaarsnota 2024	-327	-228	-228	-161	-160
Resultaat meerjarenbegroting 2025-2028	-327	-265	-269	-205	-209
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**-37**	**-41**	**-44**	**-49**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Inkomensoverdracht	0	-38	-42	-45	-49
Overige afwijkingen	0	1	1	1	0
Totaal	**0**	**-37**	**-41**	**-44**	**-49**

Toelichting:
De bijdrage aan Kunstwerk bibliotheek De Liemers is structureel aangepast.

5.7 Openbaar groen	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaat voorjaarsnota 2024	-967	-1.004	-865	-852	-852
Resultaat meerjarenbegroting 2025-2028	-967	-1.012	-890	-899	-916
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**-8**	**-25**	**-47**	**-64**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Onderhoud derden	0	0	-23	-36	-48
Overige afwijkingen	0	-8	-2	-11	-16
Totaal	**0**	**-8**	**-25**	**-47**	**-64**

Toelichting:
Het onderhoud door derden valt door prijsstijgingen hoger uit.

Programma 3 Omgeving

7.2 Riolering	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaat voorjaarsnota 2024	191	243	232	218	250
Resultaat meerjarenbegroting 2025-2028	191	319	314	322	313
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**76**	**82**	**104**	**63**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Lagere storting in de voorziening	0	45	42	97	50
Rioolheffing (niet)-woningen	0	-22	-49	-82	-33
Overige afwijkingen	0	53	89	89	46
Totaal	**0**	**76**	**82**	**104**	**63**

Toelichting:
Het watertakenplan (niet meer opgelegd) en het lagere inflatiepercentage zorgt voor een lagere opbrengst rioolheffing. Door de verdere afwijkingen in de lasten valt de storting in de rioolvoorziening in relatie tot de kostendekkendheid lager uit.

7.3 Afvalstoffenheffing	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaat voorjaarsnota 2024	389	414	422	453	453
Resultaat meerjarenbegroting 2025-2028	389	358	341	310	358
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**-56**	**-81**	**-143**	**-95**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Opbrengst afvalstoffenheffing	0	149	68	-49	-73
Kosten afvalinzameling	0	-205	-149	-94	-22
Totaal	**0**	**-56**	**-81**	**-143**	**-95**

Toelichting:
De kosten van afvalinzameling en -verwerking valt lager uit dan oorspronkelijk begroot (€ 188.000). In de opbrengst afvalstoffenheffing is een onttrekking uit de voorziening gestort van € 188.000).

8.3 Leges omgevingsvergunningen	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaat voorjaarsnota 2024	276	188	188	188	188
Resultaat meerjarenbegroting 2025-2028	276	291	291	291	291
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**103**	**103**	**103**	**103**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Leges opbrengsten	0	103	103	103	103

8.3 Leges omgevingsvergunningen	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal	**0**	**103**	**103**	**103**	**103**

Toelichting:
De prognose van de opbrengst leges omgevingsvergunningen is positief bijgesteld.

Programma 4 Algemene dekkingsmiddelen

0.62 OZB (niet)-woningen	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaat voorjaarsnota 2023	3.752	4.003	4.149	4.282	4.282
Resultaat meerjarenbegroting 2024-2027	3.752	4.116	4.241	4.347	4.451
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**113**	**92**	**65**	**169**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Opbrengst OZB	0	113	92	65	169
Totaal	**0**	**113**	**92**	**65**	**169**

Toelichting:
De OZB tarieven zijn aangepast met het inflatiepercentage. Zie voor nadere toelichting paragraaf 3.1 Lokale heffingen.

0.7 Uitkering gemeentefonds	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaat voorjaarsnota 2023	33.408	34.130	33.350	34.538	33.609
Resultaat meerjarenbegroting 2024-2027	33.408	35.236	33.436	34.588	35.549
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**1.106**	**86**	**50**	**1.941**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Accresontwikkeling	0	229	-313	-361	1.530
Aanpassing decentralisatie-uitkeringen	0	6	6	6	6
Participatie	0	308	302	310	298
Taakmutaties	0	563	91	95	107
Totaal	**0**	**1.106**	**86**	**50**	**1.941**

Toelichting:
De meicirculaire 2024 heeft de jaarlijkse resultaten positief beinvloed. Hierboven is in een kort overzicht op de belangrijkste aanpassingen ten opzichte van de decembercirculaire 2023 en de maartbrief 2024.

4.3.3 Baten en lasten per taakveld

TV	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	-1.812	0	-1.812
0.2	Burgerzaken	-434	367	-67
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-675	462	-214
0.4	Overhead	-6.838	274	-6.565
0.5	Treasury	-63	194	131
0.61	OZB-woningen	-94	3.475	3.381
0.62	OZB-niet woningen	-125	678	553
0.64	Belastingen overig	-291	120	-171
0.7	Algemene Uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	35.236	35.236
0.8	Overige baten en lasten (excl. mutaties reserves)	-26	0	-26
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	0	678	678
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-940	0	-940
1.2	Openbare orde en veiligheid	-272	18	-255
2.1	Verkeer en vervoer	-1.775	46	-1.729
2.2	Parkeren	-29	2	-27
2.5	Openbaar vervoer	-53	0	-53
3.1	Economische ontwikkeling	-93	0	-93
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-118	62	-56
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-12	10	-2
3.4	Economische promoie	-202	0	-202
4.1	Openbaar basisonderwijs	-187	0	-187
4.2	Onderwijshuisvesting	-358	0	-358
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.136	552	-584
5.1	Sportbeleid en activering	-551	98	-452
5.2	Sportaccommodaties	-369	37	-332
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-90	2	-89
5.4	Musea	-185	0	-185
5.5	Cultureel erfgoed	-3	0	-3
5.6	Media	-277	1	-276
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.449	4	-1.445
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-2.016	63	-1.953
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.708	1	-1.708
6.3	Inkomensregelingen	-6.137	4.767	-1.370
6.4	WSW en beschut werk	-3.059	0	-3.059
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.377	0	-1.377
6.6	Maatwerkvoorzieningen Wmo	-648	24	-624
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-151	300	149
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	-2.339	140	-2.199
6.71B	Begeleiding (WMO)	-1.297	0	-1.297
6.71C	Dagbesteding (WMO)	-131	8	-123
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-19	0	-19
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	-1.183	0	-1.183
6.72B	Jeugdhulp behandeling	-844	0	-844
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	-186	0	-186
6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-3	0	-3
6.73A	Pleegzorg	-334	0	-334
6.73B	Gezinsgericht	-545	0	-545

6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	-1.318	0	-1.318
6.74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-1.575	0	-1.575
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-276	0	-276
6.74C	Gesloten plaatsing	-101	0	-101
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	-19	0	-19
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-59	0	-59
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0
6.82A	Jeugdbescherming	-504	0	-504
6.82B	Jeugdreclassering	-60	0	-60
7.1	Volksgezondheid	-803	111	-692
7.2	Riolering	-1.622	1.942	319
7.3	Afval	-1.848	2.206	358
7.4	Milieubeheer	-439	2	-437
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-83	54	-29
8.1	Ruimte en leefomgeving	-1.207	155	-1.052
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-409	173	-237
8.3	Wonen en bouwen	-838	298	-540
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten		**-51.598**	**-52.558**	**960**

4.4 Balansen 2023 - 2027

Een balans is een financieel overzicht van de bezittingen, het eigen vermogen en de schulden. Het geeft een beeld van de financiële positie op een bepaald moment en inzicht hoe de gemeente het bezit heeft gefinancierd. In het BBV is opgenomen dat gemeenten in hun (meerjaren)begroting een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren opnemen. Dit geeft de raad inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, de inzet van de reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Met deze informatie kunnen ontwikkelingen vroegtijdig gesignaleerd worden. In de hierna geprognosticeerde balansen is de balans uit de jaarrekening 2021 als uitgangspunt genomen. De onderdelen waar actuele informatie over beschikbaar is zijn geactualiseerd. Voorbeelden hiervan zijn: vaste activa, reserves en voorzieningen en de langlopende schulden.

Geprognosticeerde balans						
Activa	1-1-2024	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	168	228	228	228	228	228
Materiële vaste activa	28.932	35.754	41.135	48.197	48.650	49.082
Financiële vaste activa	2.508	2.510	2.512	2.514	2.515	2.511
Vlottende activa						
Voorraden	81	93	191	139	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	15.122	15.122	15.122	15.122	15.122	15.122
Liquide middelen	133	133	133	133	133	133
Overlopende activa	1.560	1.560	1.560	1.560	1.560	1.560
Totaal activa	**48.503**	**55.400**	**60.881**	**67.893**	**68.208**	**68.636**
Passiva						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	6.700	7.525	6.673	7.181	4.664	2.367
Resultaat	1.207	-173	960	-2.517	-2.296	-1.518
Voorzieningen	6.945	6.641	6.332	6.636	7.296	8.559
Vaste schulden > 1 jaar	22.883	21.257	19.648	18.057	18.101	16.362
Vlottende passiva						
Netto-vlottende schulden <1 jr	2.152	2.152	2.152	2.152	2.152	2.152
Overlopende passiva	8.616	17.998	25.116	36.384	38.291	40.714
Totaal passiva	**48.503**	**55.400**	**60.881**	**67.893**	**68.208**	**68.636**

De balans per 1-1-2024 is gelijk aan de eindbalans per 31 december 2023 uit de jaarstukken 2023.

Toelichting op de geprognosticeerde balansen 2024 – 2028

Vaste activa

De vaste activa van de gemeente bestaan uit investeringen . Investeringen zijn uitgaven waarvan het economisch – of maatschappelijk nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Investeringen worden geactiveerd op de balans en afgeschreven op basis van de economische levensduur van de investering. De kapitaallasten (rente en afschrijving) komen ten laste van de programma's en moeten worden gedekt binnen de baten en lasten van de programmabegroting. De boekwaarde van de materiële vaste activa neemt de komende jaren toe van € 29 miljoen op 1-1-2024 naar € 49 miljoen eind 2028. Omdat de gemeente een financieringstekort heeft, leiden extra investeringen tot een hogere overlopende passiva en is er een opname van langlopende schulden nodig van € 1,8 miljoen (2027). Het is op dit moment niet zeker dat alle voorgenomen investeringen worden gerealiseerd.

In de financiële verordening 212 GW is het investerings- en afschrijvingsbeleid opgenomen. Hierin staat dat de Raad met de vaststelling van de begroting alle investeringen autoriseert van het begrotingsjaar 2024. De Raad heeft de mogelijkheid om bij de begrotingsbehandeling expliciet een aantal investeringen aan te wijzen die apart ter besluitvorming aan de Raad moeten worden voorgelegd. In 2025 zijn de kredietverleningen over de jaren 2025 tot en met 2028 verleend. Een specificatie per jaar is opgenomen in bijlage 5.2 Investeringsplan.

	Krediet	Kapitaallasten
Totaal investeringskrediet 2024	6.822	1.437
Totaal investeringskrediet 2025	6.893	1.798
Totaal investeringskrediet 2026	8.668	1.934
Totaal investeringskrediet 2027	2.028	1.902
Totaal investeringskrediet 2028	1.833	1.926
Totaal	**28.970**	**8.997**

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves. Deze zijn onder te verdelen in een algemene reserve en bestemmingsreserves. De raad gaat over het instellen, doel en opheffen ervan. Reserves hebben meerdere functies waaronder de financieringsfunctie en dekkingsfunctie. Reserves kunnen alleen worden ingezet voor de dekking van incidentele lasten. De financiële regelgeving kent hierop een uitzondering, namelijk het inzetten van reserves voor de dekking van investeringslasten (afschrijving en rente). Het begrotingssaldo wordt toegevoegd/onttrokken aan de algemene reserve.

De omvang van het eigen vermogen neemt de komende jaren met € 4,3 miljoen af. De algemene reserve daalt met € 2,3 miljoen en de bestemmingsreserves dalen met € 2 miljoen. De daling van de algemene reserve komt door het niet uitvoeren van het spaarprogramma van het herstelplan en de negatieve begrotingsresultaten in 2026 tot en met 2028. De bestemmingsreserves dalen voornamelijk door inzet voor de dekking van de negatieve begrotingsresultaten. In bijlage 5.3 Overzicht reserves en voorziening is het verwachte meerjarig van het eigen vermogen opgenomen.

In onderstaande overzicht is het verloop van de algemene reserve weergegeven.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	551	2.411	4.144	3.971	4.931	2.413
Toevoegingen:						
Resultaat voorgaand begrotingsjaar	3.360	1.791	-173	960	-2.517	-2.296
Spaarprogramma	400					
Onttrekkingen:						
Werving raadsleden en implementatie OGSM		-58				
Storting bestemmingsreserves	-1.900					
Stand per 31 december	**2.411**	**4.144**	**3.971**	**4.931**	**2.413**	**117**

Voorzieningen

Voorzieningen zijn eigen middelen van de gemeente die niet vrij beschikbaar zijn. Ze zijn niet vrij beschikbaar, maar gevormd voor lasten die worden verwacht en redelijkerwijs zijn in te schatten. Denk bijvoorbeeld aan de onderhoudsvoorzieningen wegen. Die zijn gevormd om het periodiek onderhoud te kunnen uitvoeren. Verder zijn voorzieningen gevormd bij de heffingen riolering en afval. Hiermee borgen we dat de middelen die de gemeente hiervoor ontvangt ook daaraan

worden uitgegeven of worden ingezet voor tariefsegalisatie. De voorzieningen vallen onder de eigen financieringsmiddelen van de gemeente.

De omvang van de voorzieningen neemt de komende jaren toe met € 1,6 miljoen. In bijlage 5.3 Overzicht van de reserves en voorzieningen wordt het verloop van de voorzieningen weer gegeven.

Vaste schulden

De vaste schulden bestaan uit schulden die een looptijd hebben van meer dan een jaar. De komende jaren dalen de vaste schulden naar een bedrag van € 16,4 miljoen. De geplande aflossingen zijn gelijk aan de jaarlijkse financieringsbehoefte (zie paragraaf 4 Financiering).

Hoofdstuk 5 Bijlagen

5.1 EMU-saldo

5.2 Investeringsplan

5.3 Overzicht reserves en voorzieningen

5.4 Overzicht langlopende geldleningen

5.1 EMU saldo

Volgens de Wet HOF dient de gemeente inzicht te geven in de ontwikkeling van het EMU-saldo. Het EMU-saldo is niet hetzelfde als het begrotingssaldo van de gemeente. De gemeenten geven hun cijfers in de begroting weer op basis van het factuurstelsel (baten en lasten). Het EMU-saldo wordt berekend op basis van kasstelsel (in- en uitgaande geldstromen). Het is dus noodzakelijk om het begrotingssaldo om te rekenen naar het EMU-saldo. De EMU saldi van gemeenten tellen mee voor de berekening van het nationaal begrotingstekort (o.b.v. het kasstelsel). Jaarlijks totaliseert het CBS de EMU-saldi van alle overheidsinstanties. Uiteindelijk mag het tekort van alle overheden 3% van het BBP bedragen. Deze norm volgt uit afspraken die in Europees verband hierover zijn gemaakt.

5.1 EMU-saldo						
Omschrijving		**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Exploitatiesaldo voor mutaties reserves	+	-554	282	-2.969	-2.296	-1.518
Mutatie (im)materiële vaste activa	-	6.882	5.381	7.062	453	1.032
Mutatie voorzieningen	+	-304	-309	304	660	1.263
Mutatie voorraden	-	0	86	-64	0	0
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en vaste activa	-	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		**-7.740**	**-5.494**	**-9.663**	**-2.089**	**-1.287**

5.2 Investeringsplan

Investeringsplan	2024	2025	2026	2027	2028
Bestuur:					
Vervanging devices raadsleden			25		
Gebouwen:					
Gemeentehuis Westervoort	30	242			
Electrotechn installatie RID/Bibliotheek		11			
Renovatie toiletgroep en sanitair ondernemerscentrum	27				
Renovatie en verbouw Uitterweert		100			
Uitbreiding de Brug			1.723		
Montessorischool			4.754		
Aankoop grond Montessorischool			750		
Station Westervoort	2				
Hekwerken sportclub Westervoort		70			
Openbare ruimte centrum Westervoort		1.150			
Herinrichting Mooi Mosterdhof	658				
Verkeer:					
Fietspadenplan	165	140	70	70	70
Rehabilitatie wegen		184			
Rehabilitatie Heilweg	86				
Toegangspoller Dorpsplein	34				
Vervangen Noordelijke Parallelweg, Liemerseallee, Werenfriduslaan		410			
Asfalt Lathumseweg	70				
Dorpstraat-Hamersestraat	1.023				
Haalbaarheidsonderzoek Westervoort Noord	60				
Plein Korte Griet	58				
Vervangen Rivierweg, rotonde Broeklanden - Het Hoge Eind		2.000			
Civiele kunstwerken:					
Duikers en kunstwerken	60				
Vervangen houten brug de Kemfkens		90			
Vervangen houten brug Waemelslant		60			
Vervangen houten brug B3		40			
Vervangen houten brug B4				60	
Vervangen houten brug B5				60	
Openbare verlichting:					
Vervanging armaturen	74	777	65	65	65
Rioleringsplan:					
Vervanging riool	1.363		714	1.415	1.340
Rioolgemalen Rosmolen	100				
Vervanging riool kruising Dorpstraat	250				
Vervanging riool Heilweg	1.675				
Investeringen DPRA	75	249	62	62	62
Vervanging oeverbeschoeiing	40	20	20	20	20
Calamiteiten riolering	75	75	75	75	75
Calamiteiten gemalen	75	75	75	75	75
Vervanging riolering Ludgeruslaan e.o.		200	200		
Vervanging gemalen (mechanisch/elektrisch)		16	9		
Vervanging gemalen (bouwkundig)	50	47			
Investeringen water		34	34	34	34

DPRA:					
DPRA Uitvoeringsprogramma		48	16	16	16
DPRA Westervoortse oplegger		63			
Afval:					
Bovengrondse verzamelcontainers	35				
Vervanging minicontainers gft-afval	34				
Vervanging ondergrondse glascontainers	37				
Speeltuinen/-weiden:					
Speeltoestellen	45	152	76	76	76
Sportvelden:					
Revitalisatie voetbalvelden AVW'66	12				
Vervanging kunstgras SC Westervoort	430				
Groen:					
Recreatieve maatregelen Rivierklimaatpark		580			
Wijkrenovatie Leigraaf	85				
Wijkrenovatie Naederhuizen		60			
DPRA vergroeningsstrategie	57				
Achterstanden groenrenovaties	37				
Totaal voorgenomen investeringen	**6.822**	**6.893**	**8.668**	**2.028**	**1.833**
Verwachte kapitaallasten van de voorgenomen investeringen (+1 j)		163	339	691	243

5.3 Overzicht reserves en voorzieningen

Overzicht reserves en voorzieningen						
	Saldo per 31 december					
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Reserves						
Programma 1 Bestuur						
Algemene reserve	2.411	4.144	3.971	4.931	2.413	117
Bestuurskrachtmeting	22	0	0	0	0	0
Onderhoud gebouwen	121	121	121	121	121	121
Wet open overheid	145	145	145	145	145	145
Opschalingskosten	0	500	0	0	0	0
Programma 2 Maatschappij						
Nieuwe Wet inburgering	2	0	0	0	0	0
Uitgestelde Covid-kosten	30	0	0	0	0	0
Beschermd thuis	756	425	425	0	0	0
Corona re-integratie project activerend werk	90	-7	-7	-7	-7	-7
Corona overige culturele activiteiten	95	95	95	95	95	95
Onderwijsachterstandenbeleid	82	55	28	1	1	1
Continuering jongerenwerk	0	45	0	0	0	0
Sportvelden	500	500	500	500	500	500
Huishoudelijke ondersteuning	400	0	0	0	0	0
Sociaal domein	500	0	0	0	0	0
Doelgroepenvervoer	169	94	0	0	0	0
Programma 3 Omgeving						
Onderzoek Westervoort-Noord	282	282	282	282	282	282
Klimaatakkoord	165	165	165	165	165	165
Aanpassing Dorpstraat - Hamersestraat	42	43	43	43	43	43
Handhavingskosten bouwen	66	66	66	66	66	66
Kapitaallasten investeringen	85	12	0	0	0	0
Afvalfonds	39	39	39	39	39	39
Versnellen woningbouw	500	500	500	500	500	500
Implementatie omgevingswet	74	178	178	178	178	178
Mosterdhof	122	122	122	122	122	122
Totaal reserves	**6.700**	**7.525**	**6.673**	**7.181**	**4.664**	**2.367**
Voorzieningen						
Programma 1 Bestuur						
Toekomstige pensioenverplichtingen wethouders	2.126	2.176	2.238	2.300	2.362	2.424
Programma 3 Omgeving						
Afvalinzameling	298	298	110	0	0	0
Tariefsegalisatie riolering	2.882	3.147	3.425	3.785	4.204	4.624
Onderhoud wegen	310	192	231	264	155	649
Achterstallig onderhoud wegen	1.327	827	327	0	0	0
Onderhoud gebouwen	0	0	0	287	575	862
Totaal voorzieningen	**6.945**	**6.641**	**6.332**	**6.636**	**7.296**	**8.559**
Totaal reserves en voorzieningen	**13.645**	**14.166**	**13.005**	**13.817**	**11.960**	**10.926**
Resultaat	1.207	-173	960	-2.517	--2.296	-1.518

5.4 Overzicht langlopende geldleningen

5.4 Overzicht van langlopende geldleningen						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand per 1 januari	24.547	22.883	21.259	19.648	18.056	18.101
Opname	0	0	0	0	1.800	0
Aflossing	-1.664	-1.626	-1.609	-1.592	-1.755	-1.739
Stand per 31 december	**22.883**	**21.259**	**19.648**	**18.056**	**18.101**	**16.362**
Rente	430	409	388	368	377	382